

2106

शक्ति वयल

नटवरलाल मीस्त्री

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગૂજરાતી કોપીરાઇટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૨૫૮૨૫ કિંમત ૧-૦-૦

ગ્રંથનામ શાંતિ નયન

વર્ગિક ૬ : ૨

સામાજિક.....ત્રિઅંકી.....નાટ્ય પ્રયોગ

સમાજવૃક્ષની ઉચ્ચ વિટપે વિહાર કરતાં એક ઘટકદીવના સુશિક્ષિત
આંતરજીવનની રંગભૂમિ ઉપર બહેમ અને અવિચારના અવનવા
તાંડવનૃત્યો રજૂ કરે છે આ ત્રિઅંકી નાટ્ય પ્રયોગ

શંકિત-નયન

(સંવાદ-ગાયન સહિત.)

: પ્રયોજક :

નટવરલાલ ઝીણાભાઈ મીસ્ત્રી.

: પ્રકાશક :

શ્રી હરિહર પુસ્તકાલય

ટાવર રોડ — સુરત.

પ્રકાશક :—

જયંતિલાલ વિક્રમદાસ મહેતા.

શ્રી હરિદર પુસ્તકાલય ટાવર સિધાપીઠ

મુરત.

સંપાદક

મહારાષ્ટ્રી ગ્રંથસંપાદક-સંગ્રહ

૨૫૮૨૫

૧૯૪૬

મૂલ્ય એક રૂપિયા

૧૯૪૬

૧૯૪૬

મુદ્રક :—

શંકરરાવ નારાયણરાવ નીકમ.

“ શંકર ” પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ,

મોટા બોજ . મુરત.

પ્રસ્તાવના

સંસારસાગરમાં આવતાં સુખદુઃખના ભરતીઓટ પાછળ સરજનહારે તેના આગમનના કારણો કેટલાંયે સરજેલા છે; જે કારણો કોઈવાર માનવહૃદયમાં પશ્ચાતાપ જગાડે છે, તે કોઈવાર સંતોષના શીતળ સીંચન પણ કરે છે એ કેટલાંયે કારણો-માંના બે ત્રણ કારણો જેવા કે શંકા, અસંતોષ અને ઘેલછાને સંયુક્ત કરી તેને “શંકિત-નયન”ના નામે આ નાટ્યકૃતિમાં રજૂ કરવામાં આવેલ છે. “શંકા”એ એક એવી પ્રબળ વસ્તુ છે કે જે તે તેના સંપૂર્ણ સ્વરૂપે કોઈ એક માનવીના મનોબળ ઉપર તેનું સ્થાન જમાવી દે, તે પછી તે માનવી ગમે તેટલો ચતુર અને સંસ્કારી હોય, તે પછી તેના જીવનમાં અકલ્પ્ય અવનવા ઉલ્કાપાતો જરૂર ઉદ્ભવી જાય છે. શંકાની એ પ્રબળતાનું આહું સ્વરૂપ આ નાટ્યકૃતિમાં રજૂ કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવેલ છે.

સમાજમાં કાબેલ અને ઓધેદાર ગણાતા ડીટેક્ટીવ દીનાનાથના મનોબળ ઉપર પોતાની પરણેતર પત્ની સરલાની શાંત અને શૂન્ય વિચારમય રહેણીકરણી ઉપરથી શંકા પોતાનું સ્થાન જમાવવાની શરૂઆત કરે છે. ત્યાંથી નાટકની શરૂઆત થાય છે અને એ શંકા પોતાનું સંપૂર્ણ સ્થાન જમાવતાં કેવા ઉલ્કાપાતો લાવી મૂકે છે, અને પાછળથી એ ઉલટી ભરતીઓટમાં પલટાઈ જતાં ડીટેક્ટીવના જીવનમાં કેવા પલટા આવે છે, તે નાટકનો અંત છે.

પ્રયોજકની આ પહેલી નાટ્યકૃતિ જેની તે શૈલીમાં રજૂ કરવામાં આવી છે. સુજ્ઞ જનતા, તેમાંની ખામીઓ ગળી જઈ આ નાટ્યકૃતિને ઉદારતાથી અપનાવી હઈ પ્રયોજકને બીજી આથી વધુ સુંદર કૃતિ જનતા સમક્ષ રજૂ કરવાનું પ્રોત્સાહન અપશે એવી આશા છે.

‘પ્રકાશક’

બે બેલ

સરતના શ્રી ગૂર્જર નાટ્ય કલામંદિરે ગૂર્જર રંગભૂમિ ઉપર સંપૂર્ણ સફળતાથી ભજવેલ મારી આ અલ્પ નાટ્યકૃતિને જનતા સમક્ષ પુસ્તકરૂપે રજુ થતી જોતાં મને સાચેજ આનંદ થાય છે. રંગભૂમિ ઉપરની રજુઆત “બહુમી-આંખે”ના નામથી કરવામાં આવી હતી. બ્યારે પુસ્તકરૂપે રજુ કરતાં નામ “શંકિત-નયન” રાખવામાં આવ્યું છે.

ઉગતાને અવસ્ય ઉત્તેજન આપનારી કદરદાન જનતા સમક્ષ આ નાટ્યપ્રયોગ ઘણીવાર “બહુમી-આંખે”ના નામથી રંગભૂમિ ઉપર ભજવાઈ ચૂકેલ છે, અને જે ઉદારતા અને ઉત્તેજનથી જનતાએ એ નાટ્યપ્રયોગને આવકારી લીધો હતો, તેટલીજ ઉદાર દૃષ્ટિથી એને પુસ્તકરૂપે “શંકિત-નયન”ના નામે અપનાવી લેશે એવી મારી અંતરની અભિલાષા અને યાચના છે.

“શંકિત-નયન”ના પ્રહસન વિભાગના મૂળ સંવાદો શ્રીયુત્ આયુરાવ રાજેના બક્ષેલાં છે, અને નાટ્ય સંકલ્પનાનું માર્ગદર્શન ગૂર્જર નાટ્ય કલામંદિરના ડાયરેક્ટર શ્રીયુત્ લાલુકુમાર આર્યનું છે. તેઓ બન્નેની સહૃદયી અને નિઃસ્વાર્થી સહાયતા બદલ તેમનો આભાર માનવાનું હું કદાપી બૂલી શકતો નથી, સાથે મારા આ નાટ્યપ્રયોગને પુસ્તકરૂપે પ્રકાશન આપવા બદલ શ્રી હરિહર પુસ્તકાલયના પ્રોપ્રાયટર ભાઈશ્રી જયંતિલાલનો પણ હું ખરેખર ઋણી છું.

પ્રયોજક
નટવર મીસો.

“શંકિત — ન થ ન”

:: પ્રવેશ — પરિચય ::

અંક : ૧ લો

પ્રવેશ પહોલો : હીટેકટીવ દીનાનાથનો ડ્રૉઈંગ રૂમ.

પ્રવેશ બીજો : મેધાભાઈનું મકાન.

પ્રવેશ ત્રીજો : હીટેકટીવ દીનાનાથનો પ્રાઈવેટ રૂમ.

પ્રવેશ ચોથો : મેધાભાઈનું મકાન.

પ્રવેશ પાંચમો : હીટેકટીવ દીનાનાથના બંગલાનો વિહારકુંબ.

અંક : ૨ જો

પ્રવેશ પહોલો : હીટેકટીવ દીનાનાથના બંગલાનો ઓશીસ રૂમ.

પ્રવેશ બીજો : મેધાભાઈનું મકાન.

પ્રવેશ ત્રીજો : હીટેકટીવ દીનાનાથના બંગલાની અટારી.

પ્રવેશ ચોથો : મેધાભાઈનું મકાન.

પ્રવેશ પાંચમો : સરિતા કિનારો.

અંક : ૩ જો

પ્રવેશ પહોલો : સી.આઈ.ડી. મોહનનું મકાન.

પ્રવેશ બીજો : મેધાભાઈનું મકાન.

પ્રવેશ ત્રીજો : હીટેકટીવ દીનાનાથનો ડ્રૉઈંગ રૂમ.

“ શં કિ ત – ન થ ન ”

: : પાત્ર – પરિચય : :

- દીનાનાથ : શહેરનો ડીટેકટીવ અમલદાર.
સુરેન્દ્રરોય : બેરિસ્ટર...દીનાનાથનો ગુરખંધુ.
મનહર : શહેરનો એક આદર્શ વિયોગી.
મોહન : ડીટેકટીવનો દીનાનાથનો ખાસ પોલીસ (સી.આઇ.ડી.)
મેઘાભાઈ : શહેરનો એક જુના વિચારનો સદ્ગૃહસ્થ.
પ્રેમચંદ : મેઘાભાઈનો ઘર જમાઈ.
વાઘજીભાઈ : પ્રેમચંદનો બાળમિત્ર.
રામજી : મેઘાભાઈનો નોકર.
લઘાભાઈ : વાઘજીભાઈનો સાથીદાર.
સરલા : ડીટેકટીવ દીનાનાથની અર્ધજા.
માયા : ટાઈપીસ્ટ ગર્લ.
પ્રમિલા : મેઘાભાઈની લાડકી પુત્રી.
કંચન : પ્રમિલાની બહેનપણી

ઉપરાંત.....

નોકર, હોટલબોય, ડોક્ટર, સૂત્રધાર, બાળાઓ વિગેરે.

મંગલ સ્તવન

સૂત્રધાર-કુમાર, બાળા :

કૃષ્ણ મોરારી પ્રભુ તું ગિરધારી,
મૂરતી મનોહર મંગલ તારી.
સુખકર સચરાચર દુઃખ હારી,
મલિન બાવ ઉરના દે વિદારી.
સ્મરીએ...વંદીએ...વારી વારી.

(મંગલ સ્તવન પૂરું થતાં)

બાળા : કુમાર ! આજે પણ એક પ્રશ્ન શોધી લાવી છું.

કુમાર : કહો બાળા ! તમારો શો પ્રશ્ન છે ?

બાળા : આપો તમે ઉપદેશ સાચો ને જીવનના મર્મનો,
પંથ બતાવો તમે પ્રત્યેકને નિજ ધર્મનો.
તોયે તમારા સૂત્ર એ વિસરાય છે જ્ઞાને,
નિર્દોષ જીવનને જગત દોષિત ગણે જ્ઞાને ?

કુમાર : બાળા, આજનો તમારો પ્રશ્ન ધણો ગહન છે. આ વિશ્વના
વિજ્ઞાણ પટપર જન્મ લેનાર સહુ કોઇને પોતાની પસંદગીના રાહપર
જીવન જીવવાનો સ્વતંત્ર હક્ક છે, અને જ્યારે ,એ હક્કને બંધનોમાં
જકડી જીવનને પરાણે અવગણી દિશાએ દોરવામાં આવે છે, ત્યારે એ
સૂત્રો ખચિત વિસરાય છે.

જ્યારે જીવનમાં જીવનની સ્વાધિનતા ખૂંચવાય છે,
ને ઝહેણુ એ સરિતા તાણું અવગણી દીશે દોરાય છે.
ત્યારે જગતમાં આ સમાજે સૂત્ર એ વિસરાય છે.
ને કંઈક જીવન અમોઘા બરબાદ તેથી થાય છે.

બાળા : તોયે હજી એ પ્રશ્ન મારો અધૂરો રહી જાય છે.

કુમાર : તો ચાલો બાળા, તમારા અધૂરા રહેતાં એ પ્રશ્નને હું
પ્રત્યક્ષ ઉદાહરણથી સંપૂર્ણ રીતે સમજાવું.

(બન્નેનું જવું)

અંક : પહેલો

પ્રવેશ : પહેલો.

સ્થળ : ડીટેક્ટીવ દીનાનાથનો ટ્રાઇંગ રૂમ.

પાત્રો : સરલા, દીનાનાથ, સુરેન્દ્રસેન, ડોક્ટર અને નોકર.

(સરલા ટેબલ પાસે આરામ ખુરસીમાં બેસી નોબેલ વાંચી રહી છે.)

સરલા : (ચોપડી વાંચતાં)

“સંતાનના શુભ હિતને જો ધ્યાનમાં રાખી શકો,
માઆપ, તો તે જીવનને ઉજવળ તમે સાધી શકો.”

માઆપ ! પુત્રીના અમૃતા જીવનને ગમે ત્યાં, ગમે તેની સાથે,
પુત્રીની નહિ, પરંતુ પોતાની પસંદગી ઉપર વેચી દેનાર સત્તાધીશો !
સરલા, અભાગી સરલા, તારાં જીવનને તારા સત્તાધીશ માઆપે વેચી જ
દીધું છે. એક પ્રતિષ્ઠિત શ્રીમંત અને સમાજમાં ઓધેદાર ગણાતા
ડીટેક્ટીવને ! શું કબુલ કરે છે એ તારું હૃદય ? અરે રે ! મનહર, મારા
હૃદયવાસી, ઢળીચૂકેલું સરલાની સ્નેહસરિતાનું વહેણ તારા જીવનઝલધિમાંથી
પાછું વાળી શકાય શી રીતે ? કંઈ કેટલીયે ચણી હતી આશાની
ઈમારતો.....

સ્નેહ સરિતાને તરે જીવન મહુલી માંધશું,
ઉજવળ હૃદયના ભાવથી તેને અન્ય શય્યાગારશું.
ને જીવન આંગણીયે પૂરીશું ભાવનાના રંગથી,
સ્નેહ કરા સાથીઆ ઉરના અભિ આનંદથી.
અફસોસ પણ એ કદપનાની વેલ કરમાઇ ગઇ,
ઉજવળ મુરદો હૃદયની આજે બધી નિષ્ફળ ગઇ.

દીનાનાથ : (પ્રવેશી) નિષ્ફળ ગઇ, એ બદમાશની તમામ
ચાલચાલ. આજે આ દીનાનાથની બાહોશી આગળ નિષ્ફળ ગઇ. હા...
હા...હા. હલો સરલા !

સરલા : ટોણુ દોનેષ ! આવી પહોંચ્યા ?

દીનાનાથ : ઓહયસ, ફત્તેહ છે આજ તો, આ બંદાની. દીયર ! મહિનાઓ થયાં જેને પકડવા પોલીસ તનતોડ મહેનત કરતી હતી, એ બદમાશ ડાકુ બિહારીને આજ આ ડીટેક્ટીવ દીનાનાથે આબાદ ગીરફતાર કર્યો, ચીઅર અપ, સરલા ! હવે સીતારો ઝળકી ઉઠ્યો છે, આ તારા દોનેષનો.

સરલા : અહો ! તમારી ચપળતા અને બાહોશીની શી પ્રસંશા કરવી ? તમારી એ બાહોશી ઉપર તો મારા પિતાજીએ મને તમારે ચરણે ધરી છે; નહિ તો એ કાંઈ એવા મૂર્ખ નહતા.

દીનાનાથ : અને સરલા,

છટકી જવા પામે નહિ કે ડાકુઓ મુજ હાથથી,
બદમાશ ને શયનાન પણ ધૂળ ઉઠે મુજ નામથી.
લાખો કમાશું રૂપીઆ એ નોકરીના દાવથી,
આનંદ મંગળ જીવનમાં આ સ્નેહના રસપાનથી.
કાં સરલા ! ઇઝ ઇટ નોટ સો ?

સરલા : ક્વાઇટ સો.

દીનાનાથ : હાં...સરલા, જરા કોરી તો પા.

સરલા : ધણીજ ખુશીથી. (જવું).

દીનાનાથ : (આમેફાઇન વગાડે છે; માથે આરામખુરસી ઉપરથી સરલા વાંચતી હતી તે ચોપડી ઉપાડી તેજ પાનું વાંચે છે).

સંતાનના શુભ હિતને જે ધ્યાનમાં રાખી શકો,
માઆપ તો તે જીવનને ઉજવળ તમે સાધી શકો.

(આમેફાઇન બંધ કરે છે) સરલા ! સરલા શું બકી ગઈ ? તમારી એ બાહોશી ઉપર તો મારા પિતાજીએ મને તમારે ચરણે ધરી છે; નહિ તો એ કાંઈ એવા મૂર્ખ નહતા.

બાહોશી ! ચરણે ધરી છે ! અને માફ સ્નેહબળ !
મૂર્ખતા ! જ્ઞાની ! એ બધું એ શું બકી ગઈ ?

સરલા : (પ્રવેશી) કોંઈ તૈયાર થઈ ગઈ. (કોંઈ ભાવે છે)
દીનાનાથ કોંઈ પીએ છે.

દીનાનાથ : (કોંઈ પીતાં પીતાં) હાં, સરલા !

સરલા : શું કહો છો ?

દીનાનાથ : એક વાત પૂછું ?

સરલા : ખુશીથી...

દીનાનાથ : તારા પિતાજીએ મારી બાહેશી ઉપરજ તને મારે ચરણે
ધરી છે. એ તારા માનિક વાક્યનો અર્થ હું ન સમજ્યો.

સરલા : અર્થ ? એમાં અર્થ કાંઈ જ સમાયો નથી, એતો આપની
ફતેહના આનંદના આવેશમાં અને પ્રસંજાના પુરમાં એ અર્થહીન લવારો
હું કરી ગઈ.

દીનાનાથ : અર્થહીન લવારો ! સરલા, જગત વ્યવહારના પ્રત્યેક વચન
અને વર્તનમાં કંઈ ને કંઈ અર્થ તો અવશ્ય હોય છેજ. ભાનુ ઉગે,
પથરાય એના રશ્મિઓ સાગર-સરિતાના સલિલ પર, બાળુ ઉગે,
એ સલિલ વરાળરૂપે ઉગે આબમાં જાય, તેના વાદળ બંધાય અને વર્ષાના
વટોળાયાઓ એને ધસડી લઈ જાય, આશની અટારીએ ઝૂકતાં શિખરો
સાથે અથડાય અને વરસાદ થતાં ભૂમિ અવનવા પાકથી હરિઆળી થઈ
રહે, અને એના ઉપર આપુએ જગત પોતાનો ઉદર નિર્વાહ કરે...એ
શું અર્થહીન છે ?

સરલા : આપની શીઘ્રચીત્રીયાં વિચારોને મારી મંદબુદ્ધિ ક્યાંથી
પહોંચી શકે ? દિનેષ, છતાં...સાચું કહું છું કે.....

દીનાનાથ : સરલાના હૃદયને જીતવામાં દિનેષના સ્નેહચળની સંપૂર્ણ
હાર થઈ છે, એમજ ને ?

સરલા : નહિ દિનેષ, દીલમાં ન લાવશો એવો કોઈ ખોટો મંદેહ,
આપની હાયામાં મને સર્વ પ્રકારનું સુખ અને શાંતિ છે. અવિચળ એવા
આપના સ્નેહમાં મને ઉજ્જ્વળ જણાઈ છે ક્યે દિવસે ?

દીનાનાથ : એ પૂછવાતું તો રહ્યું છે તારા હૃદયને, સરલા, હું તો
એ હથુપ જોતો આવ્યો છું...આપણા પ્રથમ મિલનથી...

સરલા : હથુપ ? અને પ્રથમમિલનથી ? કંઈ જાતની ?

દીનાનાથ : તારૂં ઓછા ઓછાપણું, પ્રત્યેક પળે વિચારોની પરંપરામાં
પરોવાઈ રહેતું તારૂં મન, અને આંસુઓની રાહ જોયા કરતી તારી આંખો,
નિરાશામાં ડુબી જઈ નિસ્તેજ રહેતું તારૂં વદન, મારા આનંદઉલ્લાસના
પ્રસંગોએ પણ ગાંભીર્ય અને મૌન સેવે છે.....

સરલા : એતો માતાપિતાની છાયામાં ઉછરતાં તેમના સંસ્કારની છાયા
વડે ધડાઈ ગએલો મારો સ્વભાવ જ થાંત છે.

દીનાનાથ : માતાપિતાના સંસ્કારને નાહક બદનામ કરતો આ તારો
લૂલો બચાવ છે. સરલા, યાદ કર તારા એ કોલેજ જીવનના દિવસો,
એ રમ્ય રસાળ જીવન ! અને એ વખતનો આખીયે કોલેજમાં પંકાઈ
ચૂકેલો તારો સ્વભાવ ! વાચાળ, તોફાની છતાં નિર્દોષ અને આનંદી.
જે સ્વભાવ ઉપર અને જે તોફાન ઉપર મેં મારી જીવન ઈમારતનો પાયો
ચણ્યો હતો.

સરલા : પરંતુ, હવે તો એ કોલેજની કન્યા મટી આજે હું સમાજના
એક આગેવાન ઓધેદારની પત્ની બની છું, એનો પણ મને ખ્યાલતો
અવશ્ય હોવો જ જોઈએ ના ?

દીનાનાથ : પત્ની ? તને મારી પત્ની બનાવવામાં મેં એ આશા
સેવી હતી. સરલા, કે.....

આ જીવન વન છે વિકટ, એમાં રનેહ તું વર્ષાવશે,
તારા હૃદય ઉલ્લાસથી મુજ શોકને વિદારશે.
તારી સુવાણી હુંકમાં આ હૃદયને અપનાવશે,
દાંપત્ય જીવનની ખરી રસહાણુ મુજને અર્પશે.

સરલા : અમર રહો તમારી એ આશા. દિનેષ !

દીનાનાથ : અમર રહો !

સરલા : પતિના સુખદુઃખમાં જ પત્નીનું સુખદુઃખ સમાએલું છે. પતિની સેવા કરવામાં જ પોતાનો જીવનસમય વ્યતિત કરવો એ પતિનો પવિત્ર ધર્મ છે.

આપના જીવન ઉપર મુજ જીવનનો આધાર છે,
આપની સેવા થકી આ કિંકરી ઉદ્ધાર છે.

દીનાનાથ : એક જ ધરીપર ચક્ર એ સરખા ઉભય નરનાર છે,
એ સૂત્ર વિનાના જીવનમાં ના કદી ઉદ્ધાર છે.

સરલા : પત્ની જીવનનો પતિથી સચવાએલો શણુગાર છે,
છો દેવ દીલમંદિરના દાસી તમારે દાર છે.

દીનાનાથ : દાસી ! પતિ-પત્નીના સાચા સ્નેહનું સંપૂર્ણ જ્ઞાન ધરાવવા છતાં અભણુ યુવતિના પત્નીપણુને આચરણમાં મુકતી અને પોતાના અંતરની પીડા છૂપાવતી સરલા ! તારા શિક્ષિત હૃદયને અભણુતાના ઝોળાણે જેહ એટલો બધો નાદાન હું નથી. સમજ ?

સરલા : એટલી બધી શંકા મારા વર્તન માટે ? મારી સ્નેહસરિતાના વારિ તો આપના સ્નેહસાગરમાં ઝોતપ્રોત થઈ ગયા છે.

દીનાનાથ : અને તેથી જ એ સાગરના સલિલમાં અને એના તરંગોમાં સારાચે સંસારને તોડી બસ્તિબૂત કરી નાંખવા જેટલો પ્રયત્ન ઘૂંધવાટ આ રીતે થઈ રહ્યો છે, કેમ ?

સરલા : હયા કરો, દીનેષ ! આપના આ આવેશથી મારું હૃદય ગભરાય છે. આપના એ આવેશને દૂર કરવાનો માર્ગ.....

દીનાનાથ : ક્યાંથી જડે ? જ્યાં હૃદયના વહેણુ અવળી દિશાએ વહી ચૂક્યાં છે. સરલા, બોબનની ઇચ્છા અને બોબન માટેનો તબસાટ બૂખ્યાને જ રહે છે, જેને બહારના મિષ્ટાન અને પકવાન સ્વેચ્છાએ આરોગવાના મળે છે; તેને નથી રહેતી પરવા કે તબસાટ ધરના બોબનની. સમજ ! પરંતુ તારી એ સ્વચ્છંદપણુ મળતી સ્નેહશાળને.....

સરલા : ઓહ ! દીનેષ, હયા કરી એવા કૂર આક્ષેપોના કારી ધા અધ
હૃદય પર ન કરો; નહિ તો.....

દીનાનાથ : નહિ તો.....એ તારી સ્નેહભરી મનહર મૂર્તિ.....

સરલા : મનહર ! (હીસ્ટરીયા આવવી).

દીનાનાથ : અરે, અરે ! આ શું ? સરલા ! સરલા ! ઓહ ગોડ...
રામા, એ રામા (નોકરને બૂમ મારે છે).

સુરેન્દ્ર : (પ્રવેશી) શું છે દીનેષ ? બૂમ કેમ મારે છે ?

દીનાનાથ : (સરલાને બતાવી) સરલા.....

સુરેન્દ્ર : ઓહ ! હીસ્ટરીયા ! (સરલાની આંકડા સમાવવા યત્નો કરે છે).

દીનાનાથ : રામા.....ક્યાં મરી ગયો.....

નોકર : (પ્રવેશી) આર લો, સાહેબ.

દીનાનાથ : ક્યાં હતો ? બદમાશ ! જા બલ્દી પાણી લાવ !

(પાણુ પર બધ ફેન કરે છે) હલો ! વન.....ફેર.....ફાધવ.
હલો ! હું દીનાનાથ ! યસ, ડોક્ટર, કેમ સુન.....સરલા સીરીયસ.
(ફેન ચૂકી દે છે).

સુરેન્દ્ર : દીનેષ ! અચાનક આ પ્રમણે થવાનું કારણ ?

દીનાનાથ : હું પણ શોધી રહ્યો છું, મોટાભાઈ.

સુરેન્દ્ર : કાંઈ કંકાશ તો નથી થયો ને ?

દીનાનાથ : નો...ને...એવું ખાસ કાંઈજ થયું નથી.

ડોક્ટર : (પ્રવેશી) હલો, દીનાનાથ !

દીનાનાથ : હરી અપ ! ડોક્ટર, હી અર ઇઝ સરલા.....
(ડોક્ટર સરલાને તપાસી આંકડા સમાવવાના યત્નો કરે છે).

સુરેન્દ્ર : દીનેષ ! તારું મુખાર્પિત કહે છે કે કાંઈક કંકાશ જરૂર થયો છે.

દીનાનાથ : મને એવું કાંઈજ સમજતું નથી, મોટાભાઈ.

ડૉક્ટર : (સરલાની આંકડી સમાધ બતાં) દીનાનાથ ! સરલાની ખીમારી માનસીક છે. હૃદય ઉપર આધાત છે. એને આત્મશાંતિની જરૂર છે, સમજ્યા.

દીનાનાથ : ઓહ...આઇ...સી.

ડૉક્ટર : ગુડ બાય.

સુરેન્દ્ર : થેંક્યુ, ડૉક્ટર...(ડૉક્ટર જાય છે).

દીનાનાથ : માનસીક...ખીમારી...

સુરેન્દ્ર : જરૂર, દીનેષ, હીસ્ટીરીયાનું કારણ મોટે ભાજે માનસીક વ્યથા જ હોય છે, અને એવા સંજોગોમાં હૃદયના આવેશ પર સંયમ રાખતાં શીખવું પણ જરૂરી છે. સમજ્યો. સરલાને આત્મશાંતિની જરૂર છે.....

(સુરેન્દ્ર જાય છે).

દીનાનાથ : (સ્વ) હૃદયના આવેશ પર સંયમ !

સરલા : (અચાનક ઉભી થતાં) મનહર...જ્હાલા મનહર.....

(ખેત્રાકળી બની દોડે છે).

દીનાનાથ : (સરલાને અટકાવી) સરલા.....

(સરલા ખેડોશ અને છે. દીનાનાથ તેને પોતાના હાથ ઉપર, જમીન પર પડતી, રોકી લે છે)...મનહર ! મનહર ! કોણ છે એ મનહર !

(દીનાનાથના આવેશભર્યા ઉદ્ગારો).

પ્રવેશ : સમાપ્ત

પ્રવેશ : બીબે.

સ્થળ : મેઘાભાઈનું મકાન.

પાત્રો : મેઘાભાઈ, રામજી, પ્રેમચંદ, પ્રમિલા, કંચન અને હોટલબોય.

(મેઘાભાઈ અને રામજી પ્રવેશે છે.)

મેઘા : શ્રી માટે ધ્યાન ન રાખે, જમાઈ થયો તેથી થયું શું ? અને તારી અકકલમાં અંબારા ઉઠ્યા છે, કે સવારની ગઈ અને અત્યાર સુધી ન આવી ત્યાંસુધી તપાસજ ન કરી.

રામજી : પણ કાકા મારે માથે તે કાંઈ એક કામ છે, કે મને એમનું જ ધ્યાન રહે.

મેઘા : અરે અઢાર કામ હોય તોયે પડતા મુકવા; હું તને સાફ ચેતવણી આપું છું કે જો તારે તારો નોકરો ટકાવવો હોય તો મારી છોકરીનું ધ્યાન પહેલા રાખવું પડશે.

રામજી : બહે.

મેઘા : અરે પણ હું તે એને ક્યાં શોધું ? સાંજ પડવા આવી પણ પ્રમિલા હજી ન આવી. ક્યાં છે પ્રેમચંદ ?

પ્રેમચંદ : હાજર છે, સસરાજી.

મેઘા : શું ધ્યાન રાખો છો ? તમારું તે કેમ તબલ ફૂટી ગયું છે ? આ સાંજ પડવા આવી અને પ્રમિલા હજી ન આવી.

પ્રેમ : તે આવશે. એમાં આટલા બધા ધમપછાડા શાના કરો છો ? તમારી છોકરી બલબલાને તોળા પોકરાવે એવી છે. એની શીકર શ્રી સાફ ! થોડો જ હવે એ કાંઈ દુધ પીતી છે કે ક્યાંક ખોવાઈ ગય.

મેઘા : ભાઈ, મારા મનથી તો એ હજી દૂધ પીતી જ છે અને હું તમને પણ સાફ ચેતવણી આપી દઉં છું કે આજથી તમારે પણ એને દૂધ પીતી જ માનવી.

રામજી : અરે કાકા ! આ શું બોલો છો ? ધણી તે, બામડીને કાઢ દી દૂધ પીતી માનતો હશે ?

પ્રેમ : એમાં હરકત શું છે ? આજે એમની દીકરીને દૂધ પીતી માનવાનું ફરમાન થયું છે અને આવતી કાલે એમને પણ મારે દૂધ પીતા માની થપ્પડ મારી ઠેકાણે લાવવા પડશે.

મેઘા : ખસ ચૂપ રહો. તમે તે મારા જમાઈ છો કે મારા બાપ ?

પ્રેમ : અને તમે તે મારા સસરા છો કે સરસુખત્યાર ? કે...હીટલરની માફક ફોજીના ફરમાનો જ કાઢ્યા કરો છો.

મેઘા : ત્યારે તમે જમાઈ થયા શું કરવા, જખ મારવા ?

પ્રેમ : તમેલો સાફ કરવા...માળુ બેટુ, આથે દુઃખ છે ને. હું ધરજમાઈ થયો, તે શું તમારી હમાલી કરવા માટે ?

મેઘા : અલખત ! મેં ધરજમાઈ રાખ્યા તમને મારા સુખ માટે.

પ્રેમ : અને હું જમાઈ થયો મારી કહણાઈ ઉભી કરવા માટે.

મેઘા : તકરાર નહિ જોઈએ, ઝાઝી વાયડાઈ કરશો તો ધરમાંથી હડસેલી મુકીશ, તો ડાબ્યાં વેરાઈ જશે. એક તો ગરીબ ધરના જાણી ધરજમાઈ બનાવ્યા, કમાવાની તો પોંચ નથી, અને પાવરમાં જાણે મોટા લોડ કઝંનનો છોકરો.....

પ્રેમ : અરેરે ! શું જખમારી છે. નાનપણમાં મારા લમ કરી મારા માતાપિતા સ્વર્ગધામ સીધાવી ગયા, અને નિરાધાર જાણી તમારા સુખની ખાતર તમે મને તમારો ધરજમાઈ કરી રાખ્યો, અને ઉપરથી રોક બતાવો છો.

મેઘા : ખસ.....ચૂપ.

પ્રેમ : અરે.....પણ.....

મેઘા : ખસ, એક શબ્દ પણ નહિ, જાવ.....તપાસ કરો.....

પ્રેમ : અરે પણ હું એને ક્યાં ગોતું ? એવે એવે ઠેકાણે ઈ જાય છે કે મને તો ઈ ઠેકાણે જતાંજ લેયો ઘોડો દેખાડે છે; કાંઈ ડેન્સ પાર્ટીમાં, કાંઈની ટી પાર્ટીમાં, કાંઈ ડ્રામેટીકલ પાર્ટીમાં.....તો ઈ બધી પાર્ટીમાં હું ક્યાં તગડાતો ફરું.....

મેઘા : તમે નથી જતા ! ઠીક, ત્યારે હું જ જાઉં છું. (જમ્ય છે)

રામજી : કાં પ્રેમચંદ્રબાઈ ! કાકા તો ગુસ્સે થઈને હાલવા માંડ્યા.

પ્રેમ : તે હાલેજ ને ! એને એની છોકરીની પડી છે, અને મારી આખરની જરાયે દરકાર રાખતો નથી. મારા દોસ્તોમાં હળવે હળવે આ વાત જાહેર થતી જાય છે કે પ્રેમજીનું ધરમાં કાંઈ ચાલતું નથી. બહાર તો મોટો રોડ હાંકે છે, પણ ધરમાં બાયડીના હાડબા હુકવવા પડે છે. રામજી, મારી હાલત જોઈ તને રડવું નથી આવતું ?

રામજી : બાઈ, હું તો નાનપણમાં રોઈ રોઈને ધરાઈ ગયો છું. અને આ ધરમાં આવી મેઘાકાકાની નોકરીએ રહ્યા પછી, તમારા જેવા પરજીણાની હાલત જોઈ રોવાનું રાજીનામું આપી દીધું છે.

પ્રેમ : બહે બાઈ, ત્યારે મને એકલાને જ રોવા દે. (રોવા બેસે છે.)

રામજી : (અટકાવી) જુઓ, જુઓ, મેઘાકાકા ગોતવા ગયા અને પ્રમિલા પહેન તો આવી પહોંચ્યા.

પ્રમિલા : (કંચન સાથે પ્રવેશતાં) બીજકુલ ખોડી વાત, હું નથી માની શકતી કે તે લોપને એટલી બધી તકલીફ પડતી હોય.

કંચન : અરે તમને શું ખબર, એ અદ્ભુત કન્યાનો પાઠ કરનાર દેવીકારાણીને બે કલાક સુધી ઉન્હા પત્યરોમાં ઉઘાડા પગે ચાલવું પડેલું, જેનો સીન માત્ર આપણને એક સેકન્ડ માટે જ દેખણો. અહો ! કેટલું બધું ભાવનામય કામ.

પ્રેમ : (સ્વ) જોઈ લ્યો, આ અમારા ધર્મપત્ની, અત્યારે અદ્ભુત કન્યાની ચર્યામાં ઉતર્યા છે, અને અહિં ધરને ધણી બિચારો અદ્ભુત કરતાંયે નીચી ડીગ્રીમાં ઉતરી ગયો છે, તેની દરકાર નથી. હે ભગવાન ! આવી ભણેલી બામાઓના મગજમાં સતી સીતાની પતિભક્તિ ઉતાર, નહિ તો જતે દહાડે અમને એ ઘોડીમાં તાણતી કરી મૂકશે.

પ્રમિલા : (કંચન સાથે વાત કરતી) મેં સાંભળ્યું છે કે તે દેવીકારાણી છેક વિભાવત સુધી જઈ આવી છે.

કંચન : લગભગ મારી માન્યતા પ્રમાણે તો તેનો જન્મ જ ત્યાં થયો છે !

પ્રમિલા : બરાબર છે, તે સિવાય આટલું બધું ભાવનામય કામ હોય જ નહિ. અરે રામજી.....

રામજી : જી.....

પ્રમિલા : પપ્પા ક્યાં છે ?

રામજી : તેઓ તો આપને શોધવા ગયા છે.

પ્રમિલા : મને શોધવા ? શું હું ક્યાંય ખોવાઈ ગઈ હતી કે મને શોધવા ગયા છે. જા, જલ્દીથી તેમને ખોલાવી લાવ.

રામજી : વાર.....જી.....

પ્રમિલા : અને હાં...ખે ખુરસી લાવ તો. જલ્દી આવજો હો, (રામજી ખુરસી લાવે છે). ખેસોને કંચન બહેન.

કંચન : થેંકયું.....(ખેસે છે).

પ્રમિલા : અરે રામજી.....(ખુરસી ઉપર ખેસતાં) ગયો કે ? (પ્રેમચંદને જોતાં) એક.....

પ્રેમ : જી.....

પ્રમિલા : ખે કપ જલ્દીથી ચાહ બનાવી લાવો...સાંભળ્યું ?... કેમ ઉભા રહ્યા છો ?.....જવ બનાવી લવો.....

પ્રેમ : પણ આજે ભેંસે ક્યાં દોવા દીધું છું.

પ્રમિલા : તો હોટલમાંથી લઈ આવો.

પ્રેમ : હોટલવાળો તો પૈસા રોકડા માંગે છે, કારણકે એને વિશ્વાસ નથી કે આપણે એના કપ-રકાળી પાછા આપશું કે કેમ.

પ્રમિલા : જવ, ખેલવાનું ભાન રાખો જરા, કોઈ આવ્યું ગયું જોતાં નથી અને જેમ તેમ ખોલ્યે રાખો છો તે.....જવ.

પ્રેમ : વાર સરકાર. અરે રે, હોટલવાળાને શું મોઢું દેખાડું. મારો વટ દેખાડવા મારા દોસ્તદારોને મેં ઉધાર ચાહ પાચે રાખીને બીલ રૂપિયા

દસતું થઈ ગયું છે. હવે જો એની નજરે પડીશ તો જરૂર એ દીકરો મારો, મારો તો ડગલો જ ઉતારી દેશે.

પ્રમિલા : કેમ ઉમા ? જીવ.....

પ્રેમ : વાર સરકાર.....

કંચન : પ્રમિલા, આવો હૃદય માણસ કાણ છે ?

પ્રમિલા : એ...તો...મારા પપ્પાનો પ્રાઇવેટ સરવન્ટ છે.

પ્રેમ : જોઈ લ્યો, હું આ બાઇ સાહેબના પપ્પાનો પ્રાઇવેટ સરવન્ટ છું, એમ કહેતાં જીલ્લેને જાટકા વાગે છે કે એ મારા ભવિષ્યના થનારા ફરજાંદના પિતા મુલા છે. લ્યો, સામેથી સસરાજી આવી પહોંચ્યા..... ચાલ, રામજીને ચાહ લેવા રવાના કરી દઉં. (જાય છે).

મેઘા : (પ્રવેશી) અહો, બેટા પ્રમિલા, તું આવી ગઈ કે ? હું તો તને શોધવા માટે ઉદરવદનના ઘર સુધી જઈ આવ્યો. ક્યાં હતો બેટા ?

પ્રમિલા : પપ્પા, સવારની હું તો કંચનજીને ત્યાં જ હતી. વાતોમાં મોડું થઈ ગયું એટલે ત્યાં જ જમી લીધું. બાદ એ વાગ્યાનો અછૂત કન્યાનો લેડીઝ શો હતો ત્યાં જોવા ગઈ હતી.

મેઘા : અરે, હું તો મુંઝાઈ ગયો હતો બેટા કે તું તો ક્યાં ગઈ.

રામજી : (ચાહવાળો સાથે પ્રવેશી) અહિં મૂક.

(ચાહવાળો નોકર પ્રમિલા તથા કંચનને ચાહ આપે છે).

પ્રમિલા : લ્યો પીએ, કંચન જીન.....

કંચન : થેંક્યું.....(ખન્ને ચાહ પીએ છે).

મેઘા : અરે...પ્રેમચંદ ક્યાં છે ?

પ્રેમ : (પ્રવેશી) હાજર છે...સરકાર...

હોટલબોય : (પ્રેમચંદને જોઈને) અહો, કાણ પ્રેમચંદભાઈ !

અરે મહેરબાન, તમે તો કાંઈ માણસ છો ?

પ્રેમ : ત્યારે શું કાનસ છું ?

હોટલબોય : આજ આઠ આઠ દિવસથી મોડું જ દેખાડતા નથી.

પેલા બીલના પૈસા ચૂકવી આપો ને.....

મેઘા : શાનું ખીલ ?

હોટલખોય : શાનું ખીલ તે વળી ચાહનું ખીલ. મોટા લખેશ્વરીના દીકરાની જેમ મારી ઉપર ઓર્ડર કરીને એમના દોસ્તદારોને ચાહ પાચો. અને ખીલ આપતી વખતે મોઢું સંતાડે છે. એ મહેરબાન, પૈસા ચૂકાવી દો...

મેઘા : પ્રેમચંદ, આ શું વાત છે ?

પ્રેમ : એ બધી પરાધીન ધર જમાઈ થવાની મહોકાણુ છે.

મેઘા : આવી રીતે જ્યાં ત્યાં ઉધારી કરી આખરે ગુમાવતાં તમને ક્ષરમ નથી આવતી ?

પ્રેમ : (સ્વ) ધરજમાઈ બન્યો ત્યારથી મેં ક્ષરમ સાથે છુટાછેડા મેળવી લીધા છે.

પ્રમિલા : (ચાહ પી રહેતાં) ચાલ અલ્યા, કપ ઉપાડ.....

હોટલખોય : (કપ રકાખી લઈ) પ્રેમચંદભાઈ, પૈસા ?

મેઘા : જા...હવે...આપી દેશે.

હોટલખોય : ના...ઈ આપી દેશેની વાત નહિ. હમણાં જ જોઈએ.

મેઘા : હવે...જાને...ભાઈ...

હોટલખોય : ઉહું ! પૈસા લાવો, નહિ તો મારી સાથે મારા શેકની રૂબરૂ આવી જાઓ.

પ્રમિલા : કેમ એવ રાસ્કલ, કહ્યું ને કે હમણાં ચાલ્યો જા... છતાં માનતો નથી. જા હું એમની જમીન છું.

હોટલખોય : બહેન તમે વચ્ચે પડો મા. મારે એનો પાવર ઉતારી દેવો છે. આ એક ડ્રાઈડ ચાહ પીશે, તેમાં તો કદેશે કે ટેમલ સાદ કર, ક્યાં મરી ગયો, ખાંડ ઓછી છે, બીજી રકાખી લાવ. અડોહોહો... ; મોટો ફ્રેજદારનો દીકરો...

મેઘા : પ્રેમચંદ, પ્રેમચંદ, આજે તો તમે મારા ધરની આખરના બજાયાં તરી નાંખ્યા. (ચાહવાળાને પૈસા આપી રવાના કરે છે).

કંચન : આવા નાલાયક સરવન્ટોને ધરમાં ઉભા પણ ન રાખવા જોઈએ.

પ્રેમ : (સ્વ) અરેરે, મનમાં તો એવું થાય છે કે આ બધાએ હરામ-જાદાએને એક એક લાફે મારી ધરની બહાર કાઢે, પણ અફસોસ કે મારી પત્નીએ મારા દેહને અત્યારે સરવન્ટ તરીકે ઓળખાવ્યો છે.

મેઘા : શું બબડ્યા કરો છો જીવ...અંદર જીવ.....

પ્રેમ : વાર...સરકાર (જાય છે).

મેઘા : લે બેટા, ત્યારે હું જરા બહાર જઈ આવું. જમવાના ટાઇમે આવી જઈશ. તું હવે ક્યાંય જવાની નથી ને ?

પ્રમિલા : ના, પપ્પા. હું ક્યાંય જવાની નથી. (મેઘાભાઈ જાય છે.)

કંચન : વાર ત્યારે પ્રમિલા બહેન, હું પણ રજા લઉં. સાહેબજી.

પ્રમિલા : સાહેબજી...આવજો...(કંચન જાય છે.) બસ, હવે માઈ મગજ હાથ નથી રહેતું. પિતાજીએ નાનપણમાં જ મારા લગ્ન આ ગમાર સાથે કરી માઈ જીવન ઝેર જેવું કરી નાખ્યું. આટઆટલો તિરસ્કાર બતાવવા છતાં હજી એનું મનોબળ જાગ્રત નથી થતું. પરંતુ પરવા નહિ. પ્રયત્ન તો તબ્બ છોડવા. અરે ક્યાં ગયા ?

પ્રેમ : (પ્રશેશી) આ રહ્યા...

પ્રમિલા : અરે, તમને મારી ફેન્ડના દેખતાં બવાડો કરતાં શરમ ન આવે ?

પ્રેમ : પરંતુ તેમાં હું શું કરું ? તમારા ફાધરને પચીસ વખત કહ્યું કે મને પોકેટ ખર્ચ બાધી આપો. તે ન માન્યું, અને આજે આખું ઘર મધેડે ચઢ્યું.

પ્રમિલા : ખેર, હ્યો આ દશ રૂપીઆ. પણ હવેથી ધ્યાનમાં રાખજો કે આવી ભૂલ ફરી થવા ન પામે.

પ્રેમ : નહિ થાય. પણ મનોદેવી, હવે આ મારા પરનો ત્રાસ અસહ્ય થઈ પડ્યો છે. તમારી ફેન્ડો સમક્ષ તમે મને સરવન્ટ તરીકે ઓળખાવો છો, એ તમારા જેવી પતિવ્રતા સ્ત્રીને કપાએ કલંકનો કાળો ટીકો ચોટે છે.

પ્રમિલા : અરે સરવન્ત તરીકે ન ઓળખાવું તો શું તમને માર માથાના મુગટ તરીકે દીપાવું ? આ તમારા દીદાર તો જુઓ, ન એટીકે-ટથી બેલતા આવડે, ન ચાલતા આવડે...નહિ રીસપેકટ. નહિ પોઝીસન... અસ હું તો તમારા જેવા ડર્ટી હસખન્ડથી હારી ગઇ.

પ્રેમ : અને હે ભગવાન ! હું પણ હવે આ અપ-ટુ-ડેટ બલાથી હાથ જીભ કાઢી ગયો છું.

પ્રમિલા : અસ કરો ! વધારે જીભ ન ચલાવો.....

પ્રેમ : અરે પણ મારી વાત તો જરા સાંભળો.

પ્રમિલા : શું કહો છો ?

(બન્નેનું ગાયન)

પ્રેમચંદ : બોલોને માંઈ પ્રતિના બોલો
હવે તો મુખ બોલો.....

પ્રમિલા : જાઓ તમે અમથી ના બોલો
કહું છું નવ બોલો.....

પ્રેમચંદ : આમ કેમ આ જીવન જાશે કરી અમારી જીદાઈ
હવે તો હૈયા બોલો.....

પ્રમિલા : હેત વિનાના હૈયા ખુલે, ત્યાં રહે છે જીદાઈ
કહું ના તેથી બોલો.....

(ગાયન ગાતાં જવું)

પ્રવેશ : સમાપ્ત

પ્રવેશ : ત્રીજો.

સ્થળ : ડીટક્ટીવ દીનાનાથનો પ્રાઇવેટ રમ.

પાત્રો : દીનાનાથ, સુરેન્દ્રસેન, મોહન અને માયા.

દીનાનાથ : (સીગારેટ ટુકડાં, વિચારમગ્ન હાલતમાં આંચનામાં પોતાની પ્રતિમા સામે મીટ માંડતાં) ડીટક્ટીવના ઘરમાં જ ડાકુ ! દીનેષ, સાવધાન હો, અને એ ડાકુની પૂંઠ પકડ, નહિ તો લૂંટી જશે એ તારી સંસારજીવનના દોલતને વિના સંકોચે, મનહર ! કોણ હશે એ મનહર ? મારો જીવનશત્રુ ! મોટાભાઈની શીખામણ...હૃદયના આવેશ પર સંયમ !

સુરેન્દ્ર : (પ્રવેશી) હા, દીનેષ, યુવાનીના મસ્ત વાતાવરણમાં મહાહત્યા હૃદયના આવેશ પર સંયમ રાખવો અવશ્ય જરૂરી છે.

દીનાનાથ : આપનો ઉપદેશ મને શીરોમાન્ય છે, મોટાભાઈ, છતાં સરલાની ચતી પ્રત્યેક ભૂલને સુધારવી એ મારી એક પવિત્ર ફરજ છે.

સુરેન્દ્ર : સત્ય છે, પરંતુ નમ્રતા અને સમજાવટથી એ કાર્ય જેટલી સહેલાઈથી સાધી શકાય છે, તેટલી સહેલાઈથી એ દબાણ અને આવેશના વેગથી સાધી શકાતું નથી.

દીનાનાથ : મોટાભાઈ, ભૂલ કરનારને નમતું આપવા જેટલો મારો સ્વભાવ ઉદાર કેળવાયો નથી.

સુરેન્દ્ર : તો એને કેળવવા પ્રયત્ન કર, અને પછી જો કે એ સ્વભાવનો પ્રભાવ તને જરૂર લાભદાયી નીવડશે. આવેશ અવિચારી હોય છે, દીનેષ, એનાથી અને તેટલાં દૂર રહેવામાં જ જીવનની સુંદરતાની સહીસલામતી રહેલી છે. આ પ્રમાણે એકાંતમાં મિથ્યા વિચારોના વમજેઅથડાવા કરતાં સરલાના સહવાસમાં આનંદની એ મીઠી વાતો કરતો હોય તો શું ખોટું ? (જમ્ય છે)

દીનાનાથ : આનંદની એ મીઠી વાતો કરવાની કેળવણી મારા સ્વભાવને આપવાના કાર્યને હું પછીથી જોડ લઉં છું. હાલ તો હું એ મનહરની જ તપાસમાં છું.

મોહન : (માયા સાથે પ્રવેશી) તમે જેની તપાસમાં હતા, સાહેબ, તે ટાઇપીસ્ટ ગર્લ માટે હવે તમે ચિંતા કરશો નહિ.

દીનાનાથ : આવ મોહન, આ સાથે કાણુ ?

મોહન : એજ, આપની ઓફીસની થનારી ટાઇપીસ્ટ ગર્લ.....

દીનાનાથ : ઓહ, આઈ, સી, તું ટાઇપીસ્ટ ગર્લ લઈ આવ્યો એમજને ?

મોહન : જી...હા...સાહેબ.

દીનાનાથ : બીજી એપ્લીકેશનો પણ થોડી આવી ચૂકી છે.

મોહન : તે આવી હશે, સાહેબ, પરંતુ એ બધીને બાબુએ મૂકી તમારે મારા આ લલામણુપત્રક ઉપર ખાસ અને જરૂર મહેરબાની કરવી પડશે.

દીનાનાથ : આઈ સી. (માયાને) યોર નેક્ષમ પ્લીઝ.

માયા : માયા...

દીનાનાથ : મા...યા ! અભ્યાસ ક્યાં સુધી ?

માયા : મેટ્રીક સુધી...આગળ અભ્યાસ કરવા સંપૂર્ણ વિચાર હતો, પરંતુ મીલના અચાનક અકસ્માતથી મારા પિતાનું મરણ થયું, અને પરિણામે મારો અભ્યાસ એટલેથી જ અટકી ગયો, છતાં કોમર્સનો ફોર્સ મેં પૂરો કર્યો છે.

દીનાનાથ : તમારા પિતાનું નામ ?

માયા : મુકુંદલાલ...

દીનાનાથ : શું કરતા હતા ?

માયા : નલિની મીલના હેઠળ એન્જનીયર હતા.

દીનાનાથ : ઓહ, આઈ, નો હીમ, અને આ મોહન સાથે તમારે આંખી એળખાણુ ?

માયા : એ...તો...

મોહન : સાહેબ...

દીનાનાથ : એન્ડ વરી, એન્ડ વરી...તો તમે મારી ઓફીસમાં કામ કરશો ?

માયા : ધણીજ ખુશીથી સાહેબ.

દીનાનાથ : ઓલરાષ્ટ, મોહન...

મોહન : જી...સાહેબ.

દીનાનાથ : તારૂં બલામણુપત્રક પાસ થઇ ચૂક્યું. આવતી કાલથીજ માયા આપણી ઓશીસની ટાઇપીસ્ટ ગર્લ છે. મારે એને ઓશીસની તમામ માહિતી આપી દેજે. સમજ્યો, હું જરા બહાર જઈ છું...

મોહન : ખુશીથી પધારો સાહેબ, હું ત્યાંસુધીમાં માયાને ઓશીસની તમામ માહિતી આપી દઈ છું.

(દીનાનાથ જાય છે).

માયા : મોહન, તમારો જેટલો આભાર માનું તેટલો આજે ઓછો છે.

મોહન : એતો ઠીક પણ હવે શોકથી ઉજ્જડ બનેલા તારા ઉરના ઉઘાનમાં આનંદના કુસુમો ખીલ્યાં કે નહિ ?

માયા : જરૂર ખીલ્યાં.....

(બન્નેનું ગાયન)

માયા : કુસુમો ખીલ્યાં આજ ઉરના ઉઘાનમાં
ખીલ્યાં આનંદ ઉમંગના બહાલમાં...

મોહન : વાગે બંસી પ્રેમની
મધુરા ગાજે નાદ
ઉર વૃંદાવન રાયતી
રાધા કનૈયાની જોડ.....કુસુમો...

માયા : ગોપી હૈયા ધડલમાં
રનેહમહી ઉભરાય
લૂંટજો ને લૂંટાવજો
મીઠા મહીનાં દાન.....કુસુમો...

પ્રવેશ : સમાપ્ત

પ્રવેશ : ચોથો,

સ્થળ : મેઘાભાઇનું મકાન.

પાત્ર : રામજી, વાઘજી, પ્રેમચંદ, મેઘાભાઇ, પ્રમિલા.

રામજી : (પ્રવેશી) આ નોકરીની હમણું કહું એવી. આ ધરમાં સહુના પાવર જ જુદા. કાકાસાહેબ તો જાણે છે કે નોકર એટલે પગરખું, અને પ્રમિલાજીહેન જાણે છે કે નોકર એટલે પગરખાનું તળીયું આ બેના મતમાં, મરો મારો અને પ્રેમચંદનો બિચારો ધરજભાઇ શું રહ્યો છે; પોતાની દેહને વેચી નાંખી અરબસ્તાની ગુલામ બની ગયો છે.

વાઘજી : (પ્રવેશી) અરે પ્રેમચંદભાઈ ધરમાં છે કે ?

રામજી : એ જે હોય તે અંદર આવો.

વાઘજી : ક્યાં છે પ્રેમચંદભાઈ ?

રામજી : લ્યો, તેમને બોલાવું. અરે પ્રેમચંદભાઈ.....

પ્રેમ : (રસોઇયાના લેખાશમાં, હાથમાં વેલણ અને ખભે દુવાલ સાથે પ્રવેશી) મારા બેટા લાકડાંયે સળગતાં નથી અને લોટમાં કાણુ જાણે મારા બેટાએ મક્કધનો લોટ મેળવ્યો છે કે શું તે રાટલી જ વણાતી નથી. અલ્યા રામજી, જરા શાક તો સમારી નાંખ દોસ્ત એટલે વધારી નાંખીએ. (વાઘજીને જોતાં) અરે તારીની આ કાણુ ? વાઘજીભાઈ.....

વાઘજી : અને તમે કાણુ પ્રેમચંદભાઈ ? આ હાથમાં વેલણ શું ? અને હાથ લોટવાળા, મેલું ડાટ જેવું પંચીયું ને ખભે દુવાલ. અલ્યા, શું વીંચીખાતું તમારા હાથમાં છે કે શું ?

પ્રેમ : અરે ના રે ના, એવું તે હોય.

વાઘજી : તારા આ દીદાર ઉપરથી તો મને લાગે છે કે બેટાઇમનું ધરમાં તું જ બાકીતો હોઇશ, અને અમારા મોઢે તો બાપલાખ ચુમ્મણીસની વાતો કરે છે. ફટક માગા ખુટલ.....

પ્રેમ : એ વાઘજીભાઈ, મારો આ દીદાર જોઇ એકતરશી મત ન ન બાંધી લ્યો. એ તો જરા આજે એનો હાથ ચોકખો નથી એટલે કુકીંગ બીઝનેસ મેં સંભાળી લીધું છે. બાકી રોજ તો રસોઈ એ જ કરે છે. અરે દોસ્ત, શું તારી બાબીના હાથની રસોઈ ! શું એના હાથના ભજ્યા..

વાઘજી : મને તો અત્યારે તારા જ ભણ્યા તળાતા હોય એમ દેખાય છે.

પ્રેમ : અરે એમ તે હોય દોસ્ત, પૂછી જો મારા રામજીને, કેમ દોસ્ત રામજી ! કેવો છે આપણો વટ ?

રામજી : અરે શું વાત કહું એમના વટની ? બાઈ, બગ્ગરમાં નકલી આઠ ખુણીયા પાવલીનું જેટલું ચલણ નહિ હોય તેટલું આ ધરમાં પ્રેમચંદભાઈનું ચલણ છે.

વાઘજી : ભલે.....ભલે.

પ્રેમ : જરા મસ્કરો છે. (રામજીને) મારા બાપ, હાથ જોડું છું. જરા આજરે રાખ્ય.

રામજી : અને શેઠાણી ઉપર તો પ્રેમચંદભાઈનો એવો કડબ છે કે જરાક પ્રેમચંદભાઈ તપે એટલે તે બિચારી બિલાડી જેવી થઈને મ્યાઉં મ્યાઉં કરવા મંડે છે.

વાઘજી : શું વાત કરો છો ?

પ્રેમ : એજ તો ખુબી છે, દોસ્ત.

રામજી : અને એમના સસરાજી ઉપર તો એવો ધાક બેસાડ્યો છે કે એક દી' પ્રેમચંદભાઈએ જરાક આંખ કાઢી એમાં તો ખીયારાને આજ આઠ દી' થયા સંગ્રહણી થઈ ગઈ છે.

વાઘજી : જીવતો રહે દીકરા પ્રેમલા, એમ જ રાખતો રહેજે. હું તો હમજ્યો કે પ્રેમજો હાવ પોપાબાઈ થઈ ગયો હશે, પણ ના કાંક છે.

રામજી : કાં પ્રેમચંદભાઈ, હવે ચાહતું કહી આવું ને ?

પ્રેમ : (સ્વ) જો મારે બેટા ઠસાવી છે તે ? તે દિવસના આપેન્ના દશ રૂપિયા તો મેં આ વાઘજીભાઈ તથા પેથાભાઈને મારા લગ્નની બાકી રહેલી નફત આપી તેમાં ઉડાવી દીધા અને હવે જો મારો બેટા પેલા છોકરાને બોલાવી લાવશે તો રેવડી દાણાદાણુ થઈ જશે.

વાઘજી : કેમ અત્યા પ્રેમલા, ચાહતી વાતુથી બડકેછ કેમ ? શું દોઢીયા નથી કે શું ?

પ્રેમ : અરે ના રે ના, એ તો હું આ ડોખાની અઠઠલ ઉપર વિચાર કરું છું, કે એમાં પૂછવાનું શું. મહેમાન આવ્યા એટલે ચાહ તો લાવવાની જ.

વાઘજી : ઠીક...ઠીક. ત્યારે અલ્યા રામજી, જરા ચાહવાળાને કહેજો કે કડક બનાવીને લાવે.

રામજી : પ્રેમચંદ્રભાઈ, પેલી તમારી માનીતી ઉઠમણા વિજય હોટલમાંથી જ લઈ આવું ને ?

પ્રેમ : (બાજી પર લઈ જઈ) એ મારા બાપ શા માટે મારી આબર ઉપર પેટ્રોલ રેડ છે બનને કોઈ બાજી હોટલમાં કહી આવને, અને પૈસા હમણાં તારી પાસેથી આપી દેજો, પછી હું તને આપી દઈશ.

રામજી : મારી પાસે તો કાણું દોઢીયુંએ નથી.

પ્રેમ : ઠીક ત્યારે કહી તો આવ પછી જોયું જશે.

વાઘજી : કાં, પ્રેમલા, આ ઉધારી લાવવાની વાતું હાલે છે કે ?

પ્રેમ : અરે વાઘજીભાઈ, તમે તો અઠઠલમાંયે વાઘ જેવા જ રહ્યા. એ આનાની તે વળી ઉધારી હોય ! એ તો તમારા માટે નાસ્તાનું કહ્યું...

વાઘજી : બલે...બલે...પણ ક્યાંય તીખાની તકલીફ નથી લીધીને; મંગાવે તો બધું મીઠું જ મંગાવજો.

રામજી : કહેવું પડે, વાઘજીભાઈ કહેવું પડે...

પ્રેમચંદ : તું હવે જ બાપા, વાઘજીભાઈને વળગી ના પડ. (રામજી ભય છે).

મેઘા : (પ્રવેશી) અરે પ્રેમચંદ, પ્રેમચંદ, તમારા તો કેમ દી ઉડી ગયા છે. આ રસોડામાં તો કુતરું બરાયું છે. અને તમે આંહી ચોવટ કરવા ઉભા છો.....

પ્રેમ : હા...હા...હા...(ત્યાં ઉભા રહીને જ કુતરું હાંકે છે).

મેઘા : (વાઘજીને જોઈને) કોણ છે આપ ?

વાઘજી : કોણ હું ?

મેઘા : ત્યારે શું હું ?

વાઘજી : એ તો પ્રેમચંદ્રભાઈને મળવા આવ્યો હતો. ઇ ને હું હારે જ ચકલીલ્લુ રમીને મોટા થએલા.

રામજી : (ચાહવાળા સાથે પ્રવેશી) હાન ભાઈ આપ આ... સિંહજી...અરે વાઘજીભાઈને...(વાઘજીભાઈ ચાહ પીએ છે).

મેઘા : કોણે મંગાવી છે ?

રામજી : પ્રેમચંદ્રભાઈએ.....

મેઘા : એમ કે ?

પ્રમ : સરકાર...મહેમાન માટે મંગાવી છે...

પ્રમિલા : (પ્રવેશી) એલાહ પપ્પા, મારે માટે મેં જે ધારી હતી તેજ કરેકટર નક્કી થઈ ગઈ.

મેઘા : એમ કે ?

પ્રમિલા : અને પ્લોટ પણ ગ્રેટલો સરસ છે, પપ્પા તમે જો જો તો ખરા હું મારી કરેકટર કેવી ઉચકી જઈ છું.

વાઘજી : (ચાહ પીતાં) અલ્યા પ્રેમલા, આજ તારી ઢીંગલી કે શું ?

પ્રેમ : જી...હાં! અને એ ગેધરોંગમાં દુઃખી દુલ્હનનો પાઠ કરવાના છે.

પ્રમિલા : પપ્પા, તમારે જરૂર જોવા આવવું પાશે હાં!

મેઘા : હા...હા...ખેટા. જરૂર.

પ્રમિલા : અરે પપ્પા, આજે એ વાગે અમારું રીહર્સલ છે? તો તમે ત્યાં આવશોને? ચાલોને આપણે સાથેજ જમીને જઈએ. (વાઘજી ચાહવાળાને કપરકાખી આપે છે. વાઘજીને જોઈને) પપ્પા, આ કોણ છે ?

મેઘા : એતો પ્રેમચંદ્રને મળવા આવ્યા છે.

પ્રમિલા : આઈ. સી. (વાઘજીને) ગુડ મોર્નિંગ મીસ્ટર...

વાઘજી : ભલે...ભલે...રામરામ !

પ્રમિલા : રામરામ ? છટ્ટ, ચાલો પપ્પા જમી લઈએ.

(પ્રમિલા અને મેઘાઆમનું જવું)

ચાહવાળો : શેઠ સાહેબ, ચાહના પૈસા ?

પ્રેમ : હમણાં છુટા નથી, પછી લઈ જાઉં.

રામજી : સાંજની ગાડીમાં તો એ બહારગામ જવાના છે. લઈ લેજો.
પછી હું જવાબદાર નથી.

ચાહવાળો : શેઠ સાહેબ, ઉધાર રાખવાની મર શેઠે ના પાડી છે,

પ્રેમ : અરે પણ ઉધાર ક્યાં રાખવાના છે? તારા શેઠને પૈસા આગળથી આપ્યા છે; જા...

વાઘજી : અલ્યા, પ્રેમલા, નાસ્તો તો ન આલ્યો.

મેઘા : (પ્રવેશી) પ્રેમચંદ આ કુતરે લોટ ખાઈ ગયું કે શું? હજી સુધી રસોડામાં ખાવાનું ઠેકાણું નથી...

પ્રેમ : એ તો ડાંચ સાહેબે જમી લીધું.

પ્રમિલા : (પ્રવેશી) ઝોહ, શું કુતરે ખાઈ ગયું? મારે બે વાગે તો રીહસલમાં જવાનું છે, અને હજી સુધી તમે ખાવાનું નથી બનાવ્યું? તમને તે હું શું કહું?

પ્રેમ : મહેરબાની કરીને કાંઈ બે લશોજ મા.

પ્રમિલા : બી. ક્વાએટ, કેમ નહિ બેલું? જાવ જલ્દી જાવ, મારે માટે હોટલમાંથી નાસ્તો લઈ આવો.

ચાહવાળો : શેઠ સાહેબ, ચાહના પૈસા?

પ્રેમ : લે પૈસા...(મારવા હાથ ઉગામે છે).

ચાહવાળો-એમ છે? તો ઉભો રહે, દીકરા મારા. તારું તો માથું જ ફેડી નાંખું. (કપરકાળી મારવા ઉગામે છે).

મેઘા : પ્રેમચંદ, પ્રેમચંદ, આ શું?

રામજી : એ તો ચાહના પૈસા માંગે છે.

પ્રમિલા : પાછી ઉધારી કરી.....યુ ઢેમ!

વાઘજી : અલ્યા પ્રેમલા, આ શું કહેવાય?

ચાહવાળો : શેઠ, પૈસા મૂકી દો, નહિ તો આટલી જ વાર... (પાછો કપ-રકાળી ઉગામે છે).

પ્રમિલા : કેમ અલ્યા, ધડીયટ. જાણ છે કે નહિ? જા..... (મારવા ઉડે છે).

મેઘા : હાં...હાં...ખેટા ! (પ્રમિલાને રોકે છે, ચાહવાળાને પૈસા આપી કાઢે છે).

પ્રમિલા : બસ, આજે તો એમનો ઘરો લાડવો જ કરી નાંખું. (વાઘજીને) જાવ, તમે પણ બહાર જાવ. વાતોમાં વળગાડી મને તમે જ ભૂખે રખાવી છે. ગેટ આઉટ.....

વાઘજી : અલ્યા પ્રેમલા, કાંક તો ખોત.....

રામજી : હવે એમના તાજા ટાઢા છે, માટે સમજીને તમે પણ અહિંથી સાડાબાર મણી જાવ, નહિ તો તમે પણ ક્યાંક ખાધ બેસશો.

વાઘજી : હતતારીની, આનું તો મારા ખેટાનું બાયડી પાંહે કાંઈ હાલતું નથી. નકામી જ ડોંગ ઠોકે રાખે છે. (જાય છે)

મેઘા : પ્રેમચંદ, તમને આટઆટલી શિખામણુ આપી, છતાં તમે એવાને એવા જ રહ્યાં.....

(ગાયન)

મેઘાભાઈ : બુડથત જમાઈ જુઓ જ્યાં ત્યાં કરતા મોટાળા,

પ્રમિલા : નફફટ થઈને ધરમાંહી એ કરતા વાનરચાળા.

પ્રેમચંદ : બિચારા ધરજમાઈ...બૈરીના પટાવાળા,
કઠીઆરા ને ભઠીઆરા એ સાથે પહેરાવાળા.

પ્રમિલા : અ ર ર ર...લીલમાં વાગે ભાલા.....

પ્રેમચંદ : તારા શબ્દો બહાલા બહાલા.....

મેઘાભાઈ : શું નફફટ છે.....

પ્રેમચંદ : ધનચક્ર છે.....

પ્રમિલા : એહ માય ગોડ, હસખન્ડ ઇઝ ગમાર

પ્રેમચંદ : ડાર્લિંગ ચોર, ફાવર ઇઝ ચમાર.....

(ગાયન ગાતા જવું)

પ્રવેશ : સમાપ્ત

પ્રવેશ : પાંચમો. સ્થળ : ટીટેક્ટીવ દીનાનાથના બંગલાનો વિહારકુંજ.

પાત્રો : સરલા, માયા, મનહર, દીનાનાથ, સુરેન્દ્રરાય...

(સરલા નિરાશામાં ડુબી હૃદયમંથન ચલાવે છે.)

—: ગાયન :—

ક્યાં છે વસ્ત્રા કિનારા એ પ્રેમપંથી તારા,
છે ક્યાં જીવનતણા એ પંથો અતિ રસાળા.
સાગર મહાન ધૂધવે ભરતી તરંગ ઉછળે,
તોયે રહે નિરાશા તેના અચળ કિનારા.
ગિરીકુંજ સર્વભેદી વહે છે પ્રવાહ જળના,
તેના અપિ રસાળા રહે છે વસી કિનારા.
જો સ્નેહ વહેણ ધારી વહે છે જીવન સરિતા,
દૂર દૂર હોય તારા શાને પ્રણય કિનારા.

સરલા : (ગાયન પૂરે થતાં) કહે, કહે, એ પ્રણયપંથી.....

હરિઆળ તારા પંથમાં કંટક વસે શાને,
તારી સરિતાના કિનારા દૂર છે શાને.
નિર્ભળ હૃદય તારૂં ત્રિયોગે ઝુરવું શાને,
નિર્દોષ છે તો પણ જગત દોષિત ગણે શાને.

માયા : (પ્રવેશી) જરૂર કહું...સરલાબહેન !

ખરી વસ્તુ જગતમાંહિ મહાયતને ગ્રહણ થાયે,
પ્રણયના પંથ પર જતાં, વિપત્તિ ખૂબ હંફાવે.
છતાં દીલમાં અડગતાથી ધરી જો હામને રાખે,
કુસુમવત્ એ બને કંટક જીવન આ ધન્ય થઈ જાયે.

સરલા : માયા, શીખવે છે તું મને પ્રણયના પંથનો અને જીવનની
ધન્યતાનો બોધપાઠ; કિતુ બહેન, એ વિષયના મેં વાંચી નાંખ્યા છે અને હજીયે
વાંચ્યે જઈ છું કેટલાયે પુસ્તકો...છતાં આત્માને શાંતિ.....

માયા : વળશે, બહેન, ધીરજ ધરો, દુઃખો સહન કરવા એ પણ
જગતમાં જીવન જીવનારની એક ફરજ છે.

સરલા : છતાં હરકોષ વસ્તુને હદ હોય છે. માયા, મારા હૃદયની આંતરવ્યથા.....

માયા : હું સારી રીતે સમજી ગઈ છું. સરલાબહેન, સમાજને આજ આંતરવસ્તુ જાણવાની ક્યાં પરવા હોય છે? એ તો પારકાજીવનમાં કલંકના અને પડતીનાજી કાંઈ જોવા ટેવાઈ ગએલો હોય છે.

સરલા : સત્ય છે, માયા, તારા શબ્દો સ્વાવ સત્ય છે, હું જરૂર ધીરજ ધરીશ, બહેન...

માયા : હ્યો તારે ઓશીસ ટાઇમ થયા આવ્યો છે, એટલે હવે રજા લઈશ.

સરલા : ખુશીથી માયા, અવારનવાર કુરસદ લઈ આવતી રહીશ તો મારા આત્માને એથી જરૂર શાંતિ મળતી રહેશે. (માયા જાય છે). માયા અને ધીરજ ધરવા, દુઃખો સહન કરવા શીખામણુ આપી ગઈ. શું એ અનહદ દુઃખો સહન કરવા પછી પણ મારા આત્માને શાંતિ...મળશે. અરેરે ! અને શાંતિનો દ્રાક્ષ આપનારો ક્યાં હશે એ મનહર ?

મનહર : (પ્રવેશી) આ રહ્યો...સરલા, મનહર આ રહ્યો.

સરલા : કોણ મનહર ? મારો મનહર ?

મનહર : હા, સરલા, તારો અમાગી મનહર ?

સરલા : મનહર, તું અહિં અચાનક ક્યાંથી ?

મનહર : હૃદયના આવેશથી. અહરનિશ તારા દર્શનનું ભૂખ્યું, આ મનહરનું હૃદય નથી સહન કરી શકતું તારો વિયોગ, સરલા, ભગિરથ પ્રયત્નો કરી ચૂક્યો છું, તારી ચોવીસે કલાક થતી સ્મૃતિને ભૂલી જવા, પરંતુ કેમે કરી આ મન મનાવ્યું મનનું નથી.

સરલા : સમજું છું તારા હૃદયને સારી પેઠે, મનહર !

મનહર : તો પછી બચાવ, સરલા, તારા મનહરને બચાવ. તારા સંયોગ વિના માફ જીવન અસહ્ય છે.

ખીલી રહી'તી વસંત તારા સંગથી મુજ જીવનમાં,

કોકિલ હતી તું ટહુકતી મારા જીવન ઉદ્યાનમાં.

આનંદ હિંડોળે ચઢી એના મધુરા ધ્યાનમાં,
સંસારને ભૂલી જતો તારા જીવન સંગ્રામમાં.
પરંતુ.....આજે જીવન ઉઘાનથી છે કોકિલા ઉડી ગઇ,
નિરાશાને શૂન્યતા છે આજ ત્યાં બાકી રહી.

સરલા : માંહે જીવન તારા કરતાંયે વિશેષ દુઃખદાયક બની બેઠું છે,
મનહર, એક તરફ તારો વિયોગ, અને વ્યથા ! બીજી તરફ, સમાજના
એક ઓઘેદાર ડીટેક્ટીવની પત્ની તરીકેની ફરજો...

શાશુગાર સ્વામી રીઝવવા અંગે નવલ સજવા,
સળંગે ભણે અંતર છતાં આનંદ મુખ ધરવા;
પતિ પગલે કદમ ભરતાં ખુશીથી દુઃખને સહવા,
પતિએ પૂજ્ય સ્વામીદેવ સદા તેના પૂજન કરવા.

મનહર : શાંત દીલે એવા હદ બહારના દુઃખો સહન કરવાની શી
બરડ છે સરલા ! જેને ખાતર તેં તાંહે સર્વસ્વ અર્પણ કર્યું, તેના પ્રતિધા
પણુ જે તને દુઃખજ રહેતું હોય તો એ અંધનોમાં બકડાઇ રહે છે શા માટે ?
સરલા : મારા ભાગ્યબળે !

કો યુગલનાં સુખી જીવન બરબાદ મેં કાંઈનાં હશે,
એ પૂર્વભવના પાપ આજે દુઃખ આ દેતા હશે.

મનહર : એ પૂર્વભવ અને પાપ પુણ્યના વિચારો જ માનવીને કાયર
અને હતાશ બનાવે છે, સરલા ! તારા એ દુઃખોના નિવારણનો માર્ગ...

સરલા : મને તો નથી જડતો, મનહર...

મનહર : તો હું બતાવું, સરલા, આ સ્થાન છોડી અત્યારેજ અહિંથી
આપણે નાસી છૂટીએ.....

સરલા : ક્યાં ?

મનહર : દૂર...દૂર. જ્યાં આપણા સંબંધની આડે સમાજ કોઇપણ
રીતે ન આવી શકે, તારા આત્માને શાંતિ અને સંતોષ મળી શકે અને
આપણું ઉભય જીવન સુખચેતથી વિતાવી શકીએ ત્યાં...

સૃષ્ટિ અતિ વિજ્ઞાન છે, સ્થાનો ધણ્યાં શાંતિ ભર્યાં,
એ કુદરતે માનવ જીવનને માટ છે ઉત્પન્ન કર્યાં.

તો ચાલ...હુઃખોભર્યાં આ રૂઢીઓના બંધનો છુટા કરી,

આત્મશાંતિ લૂંટીએ શાંતિનિકેતન જ્યાં વસી.

સરલા : હૃદયના આવેશમાં ભાન ભૂલી આ તું શું લવે છે ? મનહર !

મનહર : લવતો નથી, પણ સત્ય કહું છું.

સરલા : અને એમાંજ ફરજ અને ધર્મ સર્વ કંઈ તું ભૂલે છે, અને સાથે આ સરલાને પણ દોરે છે...તું પાપના પંથે.....

મનહર : તો શું તું સમાજથી ગભરાય છે ? ડરે છે ? તારા જેવી ખીલતી કળીઓના મૃદુજીવનને રૂઢીઓના બંધનોમાં કચડી નાંખનાર એ નિષ્કુર હિંદુ સમાજના જડા તોડી હાડકાઓના ચૂરેચૂરા કરી નાંખવાની તાકાત આ બાહુબળમાં મોજુદ છે.

સરલા : તને ખ્યાલ છે કે એ ડીટેક્ટીવ છે ?

મનહર : એ તારો ડીટેક્ટીવ હો કે કોઈપણ, એ મુક્તિ યજ્ઞમાં બંધે હોમાઈ જાય આ જીવન ! સરલા, હું તને જરૂર પહેંચાડીશ તારા સુખને પંથે.

સરલા : ખસ દર, મનહર, તારા આવેશભર્યાં હૃદયના ઉન્માદમાં તું એમની ઉપર છાંટા ઉડાડી રહ્યો છે અપમાનના એનો જરા ખ્યાલ કર, આ જગતની નજરે અને આર્ય વિધિ અનુસાર હું એમની પત્ની બની ચૂકી છું. અને એમની પત્ની તરીકે મેં એમને અર્પણ કરી દીધી છે મારી કાયા, મનહર ! આજ સરલાનો શિક્ષિત મનહર આવેશમાં આવી જતાં.....

મનહર : (પશ્ચતાપથી) ભાન ભૂલ્યો છે, સરલા...ક્ષમા કર...

સરલા : મનહર, આપણે તો હજીસુધી વિશુદ્ધ છીએ.

મનહર : એટલે તું કહેવા શુ માંગે છે ?

સરલા : એજ કે હું તને પહેલાં ચાહતી હતી, દીલમાં ઉમેદ હતી, તને માંગે જીવનસાથી બનાવતા...હવે આજથી ચાહીશ તને મારી રક્ષાના હક્કદાર તરીકે...બાઈ તરીકે.....

મનહર : ઓહ, સરલા, એવી કપરી કપુલાત.....

સરલા : અપનાવવા જેટલું આત્મબળ તારામાં જરૂર છે. મનહર, જેટલી મહેનત તેં મને તારી જીવન સંગીની અનાવવા ખર્ચી હતી, તેટલીજ મહેનત કર હવે તારી બહેન અનાવવા મને ખાત્રી છે કે તારું આત્મબળ એ કાર્યને જરૂર પાર પાડશે.

મનહર : સરલા, શું મારી એ કબુલાતથી તારા હૃદયને સુખ અને શાંતિ મળશે ?

સરલા : જરૂર મનહર, આપણો એ સંબંધ આપણને વિના સંકોચે એક સાથે લાવી મૂકશે, અને તો પછી શાંતિ.....

મનહર : તારા આત્માને જરૂર થશે, એમજને ? તો ખુશીથી, સરલા, હું એ કપરી કબુલાત ગમે તે ભોગે પણ સ્વીકારવા તૈયાર છું.

રક્ષાનો તારી, બહેન જો આજે કર્યો સ્વીકાર છે.

ભગિની સુખ શાંતિ માટે લાઈ આ કુરબાન છે.

સરલા : ધન્ય હો મનહર, એક નહિ તે બીજે માર્ગે પણ આજ મારા જીવનની ઉદાસીનતા ટળી ગઈ.

મનહર : હવે મારા આત્માને પણ શાંતિ વળશે, બહેન, હ્યો ત્યારે હવે હું જઈશ.

સરલા : મનહર ! હવે આપણા આ સંબંધને સમાજ કોઈ પણ રીતે તોડી શકે એમ નથી. તો તારા પવિત્ર દર્શનનો લાભ.....

મનહર : તરી સૌમ્યમૂર્તિના દર્શન કરવા હું જરૂર આવતો રહીશ, બહેન, જાઉં છું, જતાં પહેલાં એ માનનીય દીનાનાથ માટે મેં જે કાંઈ કંટુ શબ્દો ઉચ્ચાર્યાં તે અપરાધ બદલ હું ક્ષમા યાચું છું. (મનહર ક્ષમા યાચવા પગે પડે છે)

(ત્યાં અચાનક દીનાનાથ પ્રવેશી...અટકે છે)

સરલા : નહિ, નહિ, મનહર...(હાથ પકડી ઉભો કરે છે).

દીનાનાથ : (સ્વ) મનહર ! જેની હું તપાસમાંજ હતો.

મનહર : જાઉં છું...ત્યારે...(જવા માટે પાછો ફરે છે.)

દીનાનાથ : (મનહરને અટકાવી) સખૂર, જાય છે ક્યાં ! ઓ શીશળવતી સૌમ્ય સરલાદેવીના પૂજારી મનહર, આવ્યો છે દેવીના મંદિરમાં સહર્ષે તો હવે એની પ્રસાદી પણ લેતો જ.....

મનહર : દીનાનાથ.....

દીનાનાથ : બસ! મનહર, મારા સુખભર્યા સંસાર માર્ગે કંઠક બની વિહરનાર મનહર, મેં તને આજ સારી રીતે ઓળખ્યો.

સરલા : દીનેષ, તમારે જે કાંઈ કહેતું હોય તે મને કહો...પરંતુ...

દીનાનાથ : શટ અપ, કુલ્યા, મારા કાર્યમાં જરા પણ બોલી છે તો યાદ રહે આજ તમારા બન્નેના પ્રાણ સલામત નહિ રહે.

મનહર : આવેશમાં આવવાની કાંઈજ જરૂર નથી, દીનાનાથ...

દીનાનાથ : યુપ રહે, હું જે કાંઈ પૂછું તેનો સીધી રીતે જવાબ આપ...કોની રજાથી તેં મારા કમ્પાઉન્ડમાં પગ મૂક્યો?

સરલા : મારી રજાથી...મેંજ એને અહિં બોલાવ્યો હતો, દીનેષ!

મનહર : નહિ, દીનાનાથ, તમારા કમ્પાઉન્ડમાં દાખલ થવા માટે મેં કોઈની રજા લીધી નથી.

દીનાનાથ : એટલે, વગર રજાએ મારી હદમાં દાખલ થવાનું પ્રયોજન?

મનહર : હૃદયનો આવેશ.....અને આપની નજરે એક મહાન અપરાધ.....

દીનાનાથ : અને એ અપરાધ કરી અહિં આવ્યો શા માટે?

સરલા : મને મળવા માટે.....

દીનાનાથ : અહો! સરલાને મળવા આવ્યો હતો. તો આમ ચોરી છૂપીથી મળવામાં અધૂરા રહેતાં તમારી તૃષ્ણા તાંડવોને પૂરા કરવા એને સાથેજ કાં લઈ જતો નથી, ભલા?

સરલા : દીનેષ, દયા કરી એવું ખોટું કલંક ન ચઢાવો...

દીનાનાથ : બી. અવે. રાસ્કલ! ખોટું કલંક?

મનહર : અલબત્ત, આપ જે કલંક અમારા શરીરે ચઢાવી રહ્યાં છો તે સાવ ખોટું છે.

દીનાનાથ : અરે હજાહજ પાપ કર્યા છતાં નિષ્પાપ હોવાનો ઢોંગ કરતાં જો સફેદ સ્વાંમધારી મહંત! ક્યાં છો! પાપ કર્યું છે તો તેની કમ્પુલાત કરવા જેટલી હિંમત અને મર્દાનગી તારામાં ક્યાં છે?

મનહર : છે, મોજુદ છે, પરંતુ પાપ મેં કર્યું નથી, અને સરલા...એ ચાહતી નથી, નહિ તો આ સૃષ્ટિના કોઈપણ સ્થાનેથી સરલાને ઉપાડી લઈ જવાની અડગ હિમત અને તાકાત આ શરીરમાં મોજુદ છે. અને સંસારની કોઈ શક્તિ એવી નથી કે મને તેમ કરતાં રોકી શકે.

દીનાનાથ : એટલે...તું અહિં આવ્યો હતો.....

મનહર : એજ ધરાદાથી. દીનાનાથ ! કિંતુ અફસોસ કે સરલાએ એથી હલકું જ કર્યું...આજથી...

સરલા : એ મારો ભાઈ છે, અને હું એની બહેન છું.

દીનાનાથ : હા...હા...હા...હા...! શું સંકાર્ષ ? શું ચાલાકી ? અરે આ દીનાનાથ ડીટેક્ટીવ છે, સમજ્યો. ભાઈ બહેનના સંબંધના બહાના હેઠળ પોતાના પાપને છૂપાવવા પ્રયત્ન કરતાં એા પાપના પુતળા... મનહર ! આજ તને હું જીવતો જવા દઉં એમ નથી.

(દીનાનાથ કમરપટામાંથી રીવોલ્વર કાઢે છે)

સરલા : દીનેષ ! ક્ષમા કરો.....દયા કરો.....

દીનાનાથ : દૂર થા.....કુલ્ટા.....(સરલાને તમાચો મારે છે).

સુરેન્દ્ર : (પ્રવેશી) ખામોશ, દીનેષ ! આ બધીયે ઘટના મેં છૂપાઈને નિહાળી છે; બેમાંથી એકકે દોષિત નથી.

દીનાનાથ : તો પછી દોષિત કોણ ? હું ? મોટાભાઈ, જે વરતુ મેં મારી સગ્ગી નયને.....

સુરેન્દ્ર : નહિ.....તારી શક્તિ - નયને.....

દીનાનાથ : નહિ મોટાભાઈ ! મારા જીવનશત્રુ મનહરને આજ હું સહીસલામત નહિ જવા દઉં.....

(રીવોલ્વર લઈ મનહર ઉપર હુમલો કરવા ધસે છે, પરંતુ સુરેન્દ્ર તેને રોકી રાખે છે.)

પ્રવેશ : સમાપ્ત

ધરની શોભા

હિંદના કારીગરોને હાથે બનેલા સુંદર
સુશોભિત અને સસ્તાં તમારા ગૃહને
દીપાવે તેવાં.....ખુરશી.....ટેબલ

કુખાટ.....ફેર્સીંગ ટેબલ અને
બીજી અવનવી વસ્તુઓનો શાં રૂમ
જોવા એકવખત જરૂર પધારો....

ઉપરાંત :-જરી વેપારીઓ અને કારીગરોને....તમારા
ખીલતા ઉદ્યોગને આગળ ધપાવવા તમને સસ્તાં,
સારાં, અને સુંદર સાધનો જોઈતાં હોય તો
એક વખત અમારી મુલાકાત લેવા આગ્રહભરી
વિનંતી કરીએ છીએ.

સાથે :—પ્રભુતામાં પગલાં માંડનારા નવદંપત્તિ જ્યારે
લગ્નોત્સવ ઉજવે ત્યારે તમારા શુભ અવસરે
પી. એન. મીસ્ત્રીના માહ્યરોને કદાપી પણ
ન ભૂલશો.....એ યાદ રાખજો.....કયાં ?...

❧ ખરાદી એન્ડ ફરનીચર વર્કસ ❧

કોટસરીલ મેઈનરોડ, સુરત.

પ્રો. પી. એન. મીસ્ત્રી.

યાદ રાખો.....

તમારે ત્યાં માંગલિક પ્રસંગો આવે ત્યારે....

તમારે દુનિયાની ચોપાટી પર સહેલગાઉ

જવું હોય ત્યારે.....

સ્કુલ કોલેજોમાં તમારા બાળકોને મોકલવા માટે

સુસગવડ અને આરામયુક્ત વાહનની જરૂર

હોય ત્યારે.....

સાયકલ-રીક્ષા

ની

વરદી નોંધાવવા માટે યાદ રાખો:-

અબ્દુલકરીમ કાસમભાઈ

ચોકળજર-સુરત.

અંક : બીજો

પ્રવેશ : પહેલો. સ્થળ : ડીટેક્ટીવ દીનાનાથના અંગાણાનો ઓફીસ રૂમ.

પાત્રો : દીનાનાથ, માયા, સુરેન્દ્ર, મોહન, સરલા.

(ટાઇપીસ્ટગર્લ માયા ટાઇપ કરી રહી છે)

દીનાનાથ : (પ્રવેશી) હલો, માયા.

માયા : ગુડ મોર્નિંગ સર.

દીનાનાથ : શું ટાઇપ કરો છો ?

માયા : ઘેટ અરજન્ટ રીપોર્ટ.

દીનાનાથ : કેટલો બાકી છે ?

માયા : ઘણો જ થોડો.

દીનાનાથ : ક્વીક પ્લીઝ.

માયા : એક્સરાપ્ટ, સર. (માયા ટાઇપ કરે છે.)

દીનાનાથ : (સ્વ) માયા, કેટલું માયાળુ વર્તન ! કેટલો ભાવબીનો હૃદય સત્કાર ! અને સરલા, અભિમાની, અને બેદરકાર, સરલા સ્વરૂપવાન છે તો માયાર્મા શું નથી ?

કમળ નયના રૂપ ને સૌન્દર્યમાં છે કામિનિ,

યૌવના ગુણ સ્વભાવે સાક્ષાત્ માયા મોહિનિ.

કોમળ લતા છે દેહની યૌવન કુસુમ ત્યાં શોભતા,

અંતર મહી છે મસ્તીના ગૂંજર કરતી વેદના.

તો જે હૃદયદારો પર મારો સહર્ષે સત્કાર થતો હોય, તે હૃદયના જ કાં ન થવું ? પરંતુ માયાનું હૃદય એ વાત સ્વીકારશે ?

સુરેન્દ્ર : (પ્રવેશી) જરૂર દીનેષ, ડાકુ સાથેની તારી સફળતા માટે હવે તારૂં પ્રમેશન જરૂર સ્વીકારાશે.

દીનાનાથ : એ તો આપ વડીલના આશીર્વાદની વાત છે મોટાભાઈ !

સુરેન્દ્ર : દીનેષ, બીજી એક વાત પૂછું કે તારા મુખાર્વિંદ ઉપર જ્યારે જેહ ત્યારે વિષાદની છાયા શા માટે ?

દીનાનાથ : કાંઈ જ નહિ. મોટાભાઈ, હવે એ વિષાદ અને આનંદના મંથનોનો વિચાર જ મેં તો કાઢી નાંખ્યો છે.

સુરેન્દ્ર : ક્યાં છે ? તારા વર્તનમાં તો કાંઈ જ ફેર જણાતો નથી.

દીનાનાથ : અને જણાશે પણ નહિ. મોટાભાઈ, જે વિણા બેસરી બની જઈ સંગીતકારના ઉપયોગમાં ન આવતી હોય, તે વિણા કાઢ એક અગ્નિયા ખૂણે પડી રહે તોયે શું ?

સુરેન્દ્ર : અહિં પણ તારી ગંભીર જૂલ થાય છે, દિનેષ.

દીનાનાથ : ભલે થતી. મોટાભાઈ, ક્ષમા કરજો. આપ મારા જીવન ઉપદેશક બની પ્રત્યેક પળે મારી સ્વતંત્રતા ઉપર તરાપ ન મારો.

સુરેન્દ્ર : એવું તને લાગે છે, દીનેષ ! છતાં ભવિષ્યમાં મારા આ શબ્દો તું ખચિત યાદ કરશે.

(ફેન આવે છે)

માયા : (ફેનમાં વાત કરે છે). હલો, યસ, કોણ ? સુરેન્દ્રરોય ?

દીનાનાથ : વોટ ઇસ ઇટ, માયા ?

માયા : સુરેન્દ્રરોય ઇઝ વોન્ટેડ બાય દીવાન.....

સુરેન્દ્ર : વેરી વેલ, દીનેષ ! ફરીવાર કહું છું કે કોઈપણ કાર્યમાં એકદમ અવિચારી પગલું ભરતાં પહેલાં સંપૂર્ણ વિચાર કરજો.

(સુરેન્દ્ર જાય છે)

દીનાનાથ : થેંકસ ! વિચાર ! હવે વિચાર કરવાનો છેજ નહિ.

મોહન : (પ્રવેશી) છે સાહેબ, ગઈ કાલે સાંજે જ બીજો એક ગંભીર કેસ બની ગયો છે. જેની તપાસ ઉપર પૂરતો વિચાર કરવા માટે દીવાન સાહેબે મને તમને તેડવા મોકલ્યો છે.

દીનાનાથ : ઓહ ! વોટ નોનસેન્સ ! મોહન, જા જઈને દીવાન સાહેબને કહી દે કે સ્પેશીઅલ રીપોર્ટ તૈયાર થવાનો હજી બાકી છે, એટલે દીનાનાથ તમને પછીથી મળશે.

મોહન : પણ.....સાહેબ !

દીનાનાથ : યસ, કહ્યું છે તે પ્રમાણે કહી દેજો. જા.....

મોહન : ઓ.....કે.....(માયા તરફ જાય છે).

દીનાનાથ : આમ ક્યાં જાય છે ?

મોહન : સોરી સર ! (પાછો વળે છે. સ્વ) આજ સાહેબની ખોપરી ઠેકાણે નથી લાગતી. (જાય છે).

માયા : (રીપોર્ટ આપતાં) રીપોર્ટ તૈયાર થઈ ગયો.....

દીનાનાથ : થેંકસ.....માયા !

માયા : જી.....

દીનાનાથ : કમ હીઅર ! હંમેશાં એકધારે સતત ટાઈપ કરતાં તને કંટાળો નથી આવતો ?

માયા : બીલકુલ નહિ, સાહેબ ! નોકરી કરવી રહી એટલે કંટાળો ઉપજાવ્યે ક્યાં પાર આવે ?

દીનાનાથ : ઓહ, આમ સી. નોકરી કરવી રહી એટલે કંટાળો નથી આવતો ખરું ? માયા, આખાંચે ઓફીસ ટાઈમ દરમિયાન તું કામ-કાજમાં જ પરોવાયેલી રહે છે, તે મારી ધ્યાન બહાર નથી.

માયા : કામકાજમાં પરોવાઈ રહેવાનો મારો મૂળથી સ્વભાવ છે.

દીનાનાથ : પરંતુ તારા આ સૌમ્ય અને લલિત દેહ ઉપર કામનો બોજો લાદતાં મારા હૃદયને ખેદ થાય છે ?

માયા : આપના એ કહેવાનો અર્થ હું બરાબર ન સમજી.

દીનાનાથ : એ અર્થને શું સમજાવવા પડશે ? માયા, તું તો એક શિક્ષિત સન્નારી છે. તારી પાસે શિક્ષિત સ્ત્રીહૃદય છે તોયે તને... (ઉંડો શ્વાસ લે છે).

માયા : આપના અંતરમાં કંઈ વેદના થાય છે ?

દીનાનાથ : મારા અંતરની વેદનાનો પાર નથી. માયા, હું મારા સંસારજીવનમાંથી હાંકી મૂકાયો છું.

માયા : એટલે ?

દીનાનાથ : સરલાની મારા પ્રત્યે બેદરકારી, ગેરવર્તન ! મારું હૃદય હવે અન્ય આશ્રય શોધે છે.

માયા : આ આપ શું કહો છો ?

દીનાનાથ : સાવ સત્ય કહું છું. માયા ! મારું હૃદય તારા જ આશ્રયે આવવા ઝંખના કરી રહ્યું છે; હું તને સાચા દીલથી ચાહું છું.

માયા : ક્ષમા કરો, દીનાનાથ !

અધર્મીની ધર્મ પ્રત્યે ભાવના મિથ્યા,
પારધીની ચાહના હરણી પ્રતિ મિથ્યા.
સ્વામી સિવા પર પુરૂષનો સહકાર છે મિથ્યા,
પત્ની ત્યજ પરનારની છે ચાહના મિથ્યા.

દીનાનાથ : પરંતુ મારી ચાહના મિથ્યા નથી.....માયા !

માયા : આપ મારા પૂજ્ય વડીલ છો, મારા જેવી આપની એક આશ્રિતા માટે એ ઝંખના કેવળ મિથ્યા છે.

દીનાનાથ : નહિ, નહિ, માયા ! આશ્રિતા નથી તું...પણ આજથી મારી એક પ્રણયમૂર્તિ છે...

માયા : એવા કટુ શબ્દો ન ઉચ્ચારો ! વિચાર કરો ! શોચો... સરલાબહેનને ન વિસારો...

દીનાનાથ : સરલાને તો હું ભૂલી જ ગયો છું. હવે તો આ હૃદય માયાને જ ઝંખે છે. શું તારે લાયક બનવા જેટલી મારામાં નથી યોગ્યતા ?

માયા : યોગ્યતા તમારે લાયક બનવા જેટલી મારામાં જ નથી. યોગ્યતાનો અનુપમ અર્થ આપને ક્યાં યાદ છે ?

પ્રખરતા બાનુ ત્યજે તો યોગ્યતા તેની ગઈ,
તિમિરથી લોપાય તો શશીયર તણી શોભા ગઈ.
સ્વામિયરણ્યથી ડગે તો સન્નારની ભજ્જા ગઈ,
પત્ની ભૂલેલા પતિની છે યોગ્યતા સળગી ગઈ.

દીનાનાથ : તો...શું, તારું હૃદય.....

માયા : હું મોહનને ક્યારનીયે અર્પણ કરી ચૂકી છું.

દીનાનાથ : ઓહ ! ભાગ્યશાળી મોહન ! પરંતુ...માયા, મને અપનાવવામાં તને ખચિત વધુ સુખની આશા છે...

માયા : વધુ સુખને માટે અમે સરળતાં જ નથી. સ્વામિનું સુખઃ
એજ અમારું સર્વસ્વ સુખ...

સાગર ધણો ખારો છતાં સરિતા ઢળે છે સ્નેહથી,
ભાનુ પ્રખર તેના કિરણ નલિનિ સહે છે સ્નેહથી.
કાળો રૂપે મધુકર છતાં પુષ્પો ગ્રહે છે સ્નેહથી,
વૃક્ષો ધણાં કર્કશ છતાં વિંટળાય વેલી સ્નેહથી.
સ્વામી જીવનના સ્નેહને પત્ની ચહે છે સ્નેહથી,
મક્કમ અમારા મનોબળ દુઃખો સહે છે સ્નેહથી.

દીનાનાથ : તો શું તારું હૃદય એટલું બધું મક્કમ છે ?

માયા : મારા કરતાંયે વિશેષ મક્કમ હૃદય તો છે સરલાજીનેનું !

દીનાનાથ : હું નથી માની શકતો.

માયા : જો તમારો સંદેહ તમને દુઃખ દઇ રહ્યો છે. બાકી
સરલાજીનેને સહર્ષે અપનાવી લેવાની તમત્રા જો તમારા હૃદયમાં હેય તો...

દીનાનાથ : તો શું ?

માયા : તો આવા પાપી અનાયારી વિચારોને તમારા અંતરમાં
સ્થાન જ નહિ મળી શકે...

દીનાનાથ : પાપી વિચારો ! (પશ્ચાતાપથી) ખરેખર ! આવેશમાં
આવી જઈ હું ભાન બૂલ્યો ! માયા, મને ક્ષમા કર. આજ મને પાપના
પંથેથી પાછો વાળવા બદલ હું તારો જન્મભરનો ઋણી છું.

માયા : ઋણી તો આપનું લુણ ખાવા બદલ હું છું. આપનું સદા
શ્રેય ઈચ્છતું એ મારી પવિત્ર ફરજ છે.

દીનાનાથ : તેં તારી ફરજ બજાવી, તો હું હવે મારી ફરજ શા
માટે નહિ બજાવું ? લે જીવન, માયા ! આજના તારા ઉપકાર બદલ મારી
આ એક અલ્પ ભેટ. (વોટી આપે છે)

(મોહન તથા સરલા અચાનક પ્રવેશી જુએ છે)

માયા : નહિ મેં તો મારી ફરજ અદા કરી છે. હું કોઈપણ રીતે
એ ભેટ લઈશ નહિ.

દીનાનાથ : તને મોહનના સોગંદ છે.

માયા : (વીંટી લે છે) ભેટ! અને તે આટલી બધી કિંમતી ?

દીનાનાથ : તારા ઉપકારના પ્રમાણમાં એ કાંઈ જ કિંમતી નથી.

સરલા : શાની કિંમતી હોય ? માયા ! જ્યાં તારા જેવી લલિતાંગીના સ્નેહલયા હૃદયનો સુંવાળો સહવાસ મળ્યો હોય, ત્યાં પછી એની કિંમત...

દીનાનાથ : ખજાડદાર, સરલા ! માયા માટે વગર વિચારે એક શબ્દ પણ કદુ ઉચ્ચાર્યો છે, તો યાદ રહે...

મોહન : યાદ શું રહે સાહેબ ! મેં પણ નજરોનજર નિહાળ્યું છે એ પાપ અને તે છતાં ઉપરથી દમડાટી ભીકાવો છો આપ ?

દીનાનાથ : મોહન...

સરલા : દીનેષ !

માયા : સરલાબહેન...

મોહન : માયા...

માયા : સરલાબહેન ! નાહકનો બહેમ દૂર કરી મારા શબ્દોમાં વિશ્વાસ મૂકો.

સરલા : તારા શબ્દોમાં વિશ્વાસ ? મારા દુઃખના દાવાનળમાં ધી હોમનાર માયા, આજ મેં તને સાચા સ્વરૂપે ઓળખી.

મોહન : અને એ સતી શિરોમણીના સ્વાંગમાં છૂપાએલી નિર્લજ્જ નારી.....મેં પણ તને આજ.....

દીનાનાથ : મોહન ! સરલા ! જીખાન સાંભળો.....નહિ તો.....

સરલા : નહિ તો શું ? મારા ચારિત્ર્ય ઉપર કુશંકા કરી એ બિચારા નિર્દોષ મનહરનો પ્રાણુ લેવા રીવોલ્વર લઈ સામા ધસ્યા હતાં, એ યાદ છે ? આજે તમારા ચારિત્ર્યમાં કલંકનો કાળો ડાઘ સ્પષ્ટ જણાય છે, તોયે તમે સામો પડકાર કરી આ કુદડાનો.....

દીનાનાથ : આમોશ ! (સરલાને તમાચો મારે છે).

સરલા : મારો, ખુશીથી કાપી નાંખો ! પણ તમારા પાપનો હું જરૂર કરીશ સામો પડકાર.....

દીનાનાથ : મારી સામ પડકાર કરવાની હિમત ધરાવે છે, તો કુદડા, અત્યારે જ તારો હું ફેંસલો કરી નાંખું છું. ચાલ...ચાલવા માંડ મારા મકાનમાંથી...ચલાવ...

સરલા : ક્યાં જઈ ?

દીનાનાથ : જહાનમમાં ! પેલા તારા મનહરની પાસે.

સરલા : હજીપણ મનહરને જહનામ કરો છો ?

દીનાનાથ : અલગત ! સરલા, હું વધુ કાંઈપણ સાંભળવા માંગતો નથી. સત્વરે અહિંથી તારું કાળું કરી જ...

માયા : દીનાનાથ, દીનાનાથ ! આ શું કરી રહ્યા છો ? ક્ષમા કરો, દયા કરો.

દીનાનાથ : તમે તમારે જોયા કરો, માયાજીન ! એના મગજની ખુમારી અને ધમંડ હું ધડીના છઠ્ઠા ભાગમાં ઉતારી નાંખું છું. ચાલ... ચાલવા માંડ...

સરલા : જો તમારો એવો જ ઇરાદો છે, તો હું ખુશીથી જઈશ.

મોહન : નહિ, સરલાજીન ! ધરમાંથી કાઢી મૂકવું એમ સહેલું નથી. તમે એમનાં પત્ની છો. તમારો આ ધરમાં સંપૂર્ણ હક્ક છે. તમારા સિવાય કોઈની તાકાત શું છે કે તમારું સ્થાન સ્વીકારી શકે...

દીનાનાથ : શટ અપ યુ, રાસ્કલ !

સરલા : એના પર ક્રોધ કરવાની કાંઈ જરૂર નથી. દીનેષ ! હું જઈશ. તમારું મકાન ખુશીથી છોડી જઈશ...

દીનાનાથ : તો પછી વાર શા માટે લગાડે છે ? ચાલવા માંડ...

મોહન : દીનાનાથ ! યુન્હેમાર પોતે હોવા છતાં શિક્ષા સામાને ?

દીનાનાથ : ખામોશ, અગર નોકરીથી અત્યારે જ હાથ ધોવા પડશે.

મોહન : પરવા નહિ...

દીનાનાથ : તો તું પણ ચાલવા માંડ...

મોહન : ખુશીથી...આ ચાલ્યો...પણ જતાં પહેલાં તમારા એ અન્યાયનો બલો... (ગજવામાંથી ખંજર કાઢી મારવા ધસે છે).

(સરલા મોહનને અટકાવે છે. દીનાનાથ રીવોલ્વર કાઢે છે તેને માયા અટકાવે છે.)

પ્રવેશ : સમાપ્ત

વિણા હિન્દુ રેસ્ટોરન્ટ

પ્રો:-બાબુભાઈ મણીલાલ પાનવાલા.

ઠે. ઝરાનપુરી ભાગલ, સુરત.

પ્રવેશ : બીજો.

સ્થળ : મેઘાભાઇનું મકાન.

પાત્રો : પ્રમિલા...અને પ્રેમચંદ.

(પ્રમિલા ગાયન લલકારતી પ્રવેશ છે.)

મનડાને કેમ મનાવું હું આજ રે,
હૈયાના ભાવો અખોલ છે.
નાટકમાં આજ મારો દુલ્હનનો પાઠ છે,
કેવી રસાળ મારી ખીલી એ રાત છે.
જગને ડોલાવું મારો જોયો શું આટલું છે,
રમણીની સુંદર આ જાત છે.....

(ગાયન બાદ)

પ્રમિલા : આજ મારા ગેધરોંગનો દિવસ. બસ, જો આ એક
કરેક્ટરમાં હું પાસ થઈ ગઈ તો પછી મારા ફોટાઓ લેવાશે, પેપરમાં
બ્લોકો છપાશે; મોટા મોટા લોકો ઇનામો અને ચાંદ લઈ મને અર્પણ
કરવા આવશે. અને આ પ્રમિલા વીસમી સડીમાં એક આગળ પડતી
ઓ-શક્તિ તરીકે પંકાશે.

પ્રેમચંદ : (પ્રવેશી) બસ. આડે લાકડે આડો ંડેર! તે સિવાય
છુટકો જ નથી. (પ્રમિલાને જોઈને) અહો! શ્રીમતી તો અહિં જ છે ને
શું? સરકાર.....

પ્રમિલા : કાણ? તમે.....પ્રેમચંદ?

પ્રેમ : જી...હા. જી...હું આપ શ્રીમતીને એમ પ્રશ્ન પૂછવા માંગું.
હું કે આપશ્રીની સ્વારી અત્યારે કઈ દીશા તરફ પધારવા ધારે છે.

પ્રમિલા : ગેધરોંગમાં.....પ્રેમચંદ, આજે મારો પાઠ છે.

પ્રેમ : અહો! ત્યારે તો હું ઇચ્છું છું કે એકાદો ભાવો પકડનારની
ભૂમિકામાં મને ગોઠવ્યો હોત તો હું પણ કાંક ખેલી દેખાડત.

પ્રમિલા : અરે રહેવા દો હવે! જો તમારામાં એટલું પાઠ કરવા
જેટલું પાણી હોત તો જોઈતું જ શું હતું? હું ગરંથી મારી સખીઓમાં
કહી શકતે કે આ મારા હસબન્ડ છે.

ત્રેમ : એટલે શું બાલો પકડવાથી જ આપના હસખન્ડ તરીકેની યોગ્યતા પ્રાપ્ત થઇ શકે છે.

પ્રમિલા : અલખત! નાટક એ એક કળા છે. તેમાં એક સાધારણ બૃમિકા લખવવી તે પણ કાંઈ ખાવાનું કામ નથી. જ્યાં ભરચક ઓડી-યન્સની વચ્ચે સ્ટેજ ઉપર આવીને ઉભા કે ઠાંટીયા ધ્રુજવા લાગે અને જો ભાષણ જરાક બૂલ્યા તો તરત જ પબ્લીકમાં હુરીયો થઈ જાય. સમજ્યા ને!

ત્રેમ : અરે ભાર શું છે પબ્લીકના કે મારો હુરીયો કરે. જ્યાં એકાદ પાઠમાં બનીઠીને હું નીકળ્યો અને સાથે તમારા જેવી એકાદી દેવીકારાણીની મશીયાર્ષજ્ઞેન ઉભી હોય પછી જોઈ લ્યો મારો ધડાકો...

પ્રમિલા : ઓહો! એવું તે તમે શું કરી બતાવો?

ત્રેમ : (સ્વ) આ દીક લાગ છે. કાંઈ દી નહિ ને આજે એકટીંગમાં ને એકટીંગમાં હું શું ચીજ છું તે બતાવું અને ચૂપકીથી ગૃહજીવનનો આછો લાભ લઈ લઉં. (પ્રગટ) શું કરી બતાવું? ઓહ, માય ડાલગ પ્રમિલા, હું શું કરી બતાવું? અરેરે! તમને મારી કદર નથી. બારી એકટરીમાં તો હું એથેલોનો દીકરો છું.

પ્રમિલા : એમ કે?

ત્રેમ : જી.....સરકાર.....

પ્રમિલા : ત્યારે કરી બતાવો, જોઈ તમારી એકટીંગ!

ત્રેમ : અચ્છા! જાણે એમ માની લ્યો કે આપણે બે ત્રિયોગી ત્રેમી જોડાઈ છીએ અને વર્ષો બાદ આપણે જાણે એક દરિયાકાંઠે આજે ભેગા થઈ ગયાં છીએ.

પ્રમિલા : અહો! ધણી જ સરસ બાવના.

ત્રેમ : અને હું તમને કહી રહ્યો છું કે હું પ્રિયે! તું મને બૂલી જા. સમાજના બંધનમાં જકડાએલ આ અભાગી આત્મા પોતાના પિતાને તથા તારા અચ્ચર જેવા બધુચક પિતાને.....

પ્રમિલા : અરે, અરે, આ શું બોલો છો ?

પ્રેમ : અત્યારે હું પાઠમાં છું.

પ્રમિલા : આઈ. સી.

પ્રેમ : ગભરાવાની કાંઈ જરૂર નથી. બાતુ! હું સમજી ગયો કે મારી સામેની કેરેક્ટર પોતાના પાત્રમાં બીલકુલ અનશીટ છે કે પોતાની કેરેક્ટર બરાબર સમજી શકતા નથી. (સ્વ) કે અત્યારે હું એકટીંગમાં ને એકટીંગમાં સંસારના લઢાવા લેવા માંડ્યું છું.

પ્રમિલા : હં.....આગળ.....

પ્રેમ : તારા ખચ્ચર જેવા બબુચક પિતાને અને આ સર્વ સમાજને આપણો પ્રેમ ખટકવા લાગ્યો છે કે મારા જેવા એક બણેલા ગણેલા અને આગરૂદાર તેમજ હોશિયાર છોકરાને મૂકી તારા લગ્ન એક ખડતલ ખટારા સાથે કરવા માંગે છે. અફસોસ! કે હું શું કરું? હું અત્યારે મારા ઘરમાં પરાધિન દશા ભોગવી રહ્યો છું. નહિ તો કોઈપણ રસ્તે તારો પ્રેમ જરૂર સંપાદન કરતો. માટેજ વિનવી વિનવી, તારા બે હાથ પકડી (બે હાથ પકડે છે) આમ ગોઠાવુ જરૂર ખેતી તારા હસ્ત ઉપર આ અશ્રુભિંદુ લૂંછી (બન્ને હાથ આંખોએ લગાડે છે) કહું છું કે તું મને ભૂલી જા.....

પ્રમિલા : અદા! ધણીજ લાવનામય અને ઉમદા એકટીંગ.

પ્રેમ : સીન ઠંડો પડે છે. અરે તમે પણ કાંઈ આ પ્લોટને અનુસરી બાપણ બોલતાં રહો તો જરા સીન ઉચકાય! ન આવડે તો હું ટાંપ આપું.....

પ્રમિલા : હા, બેલો જોઈએ.....હું શું બોલું?

પ્રેમ : કહો કે, હું પ્રિયતમ! (પ્રમિલા બોલતી જાય છે) હું તમોને કેમ બૂલું? જે હાથે રસના રસ રચાયાં, જે હાથે પકડેલ લેખણીથી સ્નેહના સાગરો છલકાવ્યાં.....

પ્રમિલા : ધણુંજ સરસ.....

પ્રેમ : જીવનમાં મેં કેવા મનોરથો સેવ્યા હતાં કે આપણે પ્રેમી-યુગલ બની જમતચોકની હરિઆળી વાડીમાં પ્રેમને હિંડોળે હોંચત. એવી ભાવનાના સેવેલ સ્વપ્ના શું હું બૂલી જાઉં? કદી નહિ...બોલો...બોલો...

પ્રમિલા : ખરેખર, પ્રેમચંદ્ર! તમે આટલા બધા રસીક છો, તે તો મેં આજેજ જાણ્યું.

પ્રેમ : (સ્વ) લાગી. સોગટી આપાદ લાગી. (પ્રગટ) હજી આગળ બોલો. સીન ઠંડો પડતો જાય છે. બોલો...કે પ્રિયતમ હું તમને કેવી રીતે બૂલી જાઉં?

પ્રમિલા : ઓ પ્રિયતમ! હું તને કેવી રીતે બૂલી જાઉં?

પ્રેમ : સુશીલ સન્નારી! હું તારા હૃદયને સારી રીતે સમજી શકું છું કે તું એક કુલીન કુટુંબની કન્યા છે, અને તેં હૃદયથી માનેલ તારા આ બરથારને નહિ જ બૂલે. માટે ચાલ, સમાજના બંધન તોડી મારી સાથે.....

પ્રમિલા : ક્યાં?

પ્રેમ : જ્યાં જગતની મીઠી મજાહ છે ત્યાં!

પ્રમિલા : એટલે...

પ્રેમ : જ્યાં શરદ્ પૂર્ણિમાની રળીઆમણી રાત્રી છે. આકાશમાં પૂર્ણ ચંદ્ર ઉદય પામ્યો છે; તારલા ટમકી રલાં છે; ઇન્દ્રપુરીમાં જે સુખવૈભવ નહિ હોય તે અહિં ગોદવાઇ રહ્યો છે...

પ્રમિલા : અહા! કેટલો બધો આનંદ!

પ્રેમ : પરંતુ ત્યાં એક ચીજ સિવાય સર્વ સત્તુ લાગે છે.

પ્રમિલા : કંઈ ચીજ સિવાય?

પ્રેમ : તારા અને મારા સિવાય.....

છે ચાંદની ઝામી પરંતુ સાથી નથી તો કંઈ નથી, સ્વર્ગ છે, પણ તેમાં તું અને હું નથી તો કંઈ નથી.

(ગાયન)

પ્રભિલા : સ્નેહતણા છે કોડ ઘણાંયે મુજને રાજ જીવનમાં,
શોધું હું તો સાચો મારો સ્નેહીરાજ જીવનમાં.

પ્રિમચંદ : તારો હું છું પ્રાણ જીવનમાં.....

પ્રભિલા : અનશો રાજ જીવનમાં...

પ્રિમચંદ : કહો તો મારો સ્નેહ અતાવું...અંતર ખોલી.

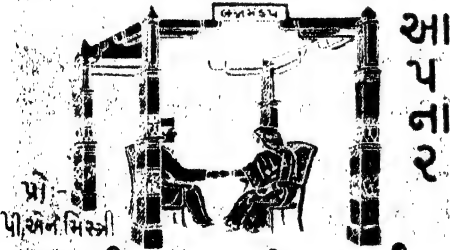
પ્રભિલા : જવો નહિ લલચાવો બહાલા...ધેલું બોલી.

પ્રિમચંદ : બોલો મીઠાં બોલણાં.....હર હવે હરખાય,
હર તમે ઉભા છતાં આ દીલમાં કંઈ કંઈ થાય.....

(ગાયન ગાતાં જવું)

પ્રવેશ : સમાપ્ત

લગ્નમંડપ તાડે

પ્રો. એન. ફરનીચર વર્કસ
કોટસદીલ મેઈન રોડ, સુરત

* સસ્તું * સુંદર
... અને ...

* સફાઈદાર

છાપકામ માટે

મળો યા લખો:-

શ્રી 'ગીતા' પ્રી. પ્રે.

બાલાજી રોડ-સુરત.

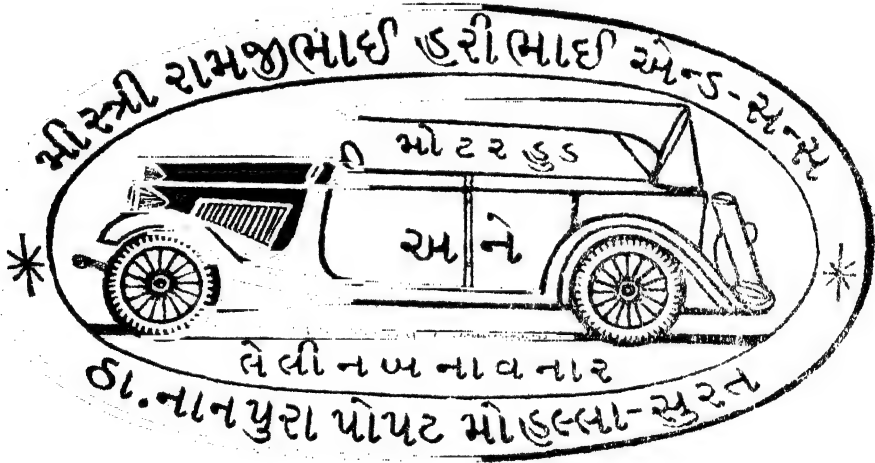

વિચાર શું કરો છો ?

મુંઝવણ શાની ધરો છો ?

મોંઘવારીના જમાનાને જોઈ
ઠગાઈ જવાની બીક રાખો છો ?...

નહિ.....નહિ.....વિશ્વાસ રાખી આમ જુઓ....તમારી
મોટરકારના હાઈકલાસ હુડ માટે તેમજ મોટરમાંના અને
અન્ય વાહન વિગેરેના હાઈકલાસ લેલીન વર્ક માટે
રખરૂ મળેા યા લખો :—

મીસ્ટ્રી રામજી એન્ડ સન્સ

ચોકબજાર-વાંસફોડા ગલી, સુરત.

પ્રવેશ : ત્રીજો. સ્થળ : ડીટકટીલ દીનાનાથના બંગલાની અટારી.

પાત્રો : સુરેન્દ્ર, દીનાનાથ, અને નોકર.

(સુરેન્દ્રનો પ્રવેશ-ગાયન)

જો ભાવરંગ ઉરના પલટાય જીવનમાં,
ઘટમાળ નહિ જગતી સમન્નય જીવનમાં.
સુખ હોય શાંતિ સદનમાં નિતરે સુધા હૃદયમાં,
પણ એક પછી ચિંતા તો આંસુ નયનમાં.
બંધન અવિચળ સ્નેહના તે પણ તૂટે જમ વહેણમાં,
અવિચાર છાંય જ્યારે પથરાય જીવનમાં.....

(ગાયન બાદ)

સુરેન્દ્ર : આખરે પણ દીનેષે નાદાનખુદ્ધિ ખતાવી. કેટલીયે શીખામણો આપી હતી છતાં બધીયે પાણીમાં. સ્વભાવની હિંમત ન જળવાઈ અને પરિણામે સરલાને ઘરથી કાઢી મૂકી વગર વિચારે.....સરલાએ પણ ધીરજ ન રાખી, બંને અવિચારી. તેથી પરિણામ કેવું અનિષ્ટ આવ્યું ! રામા.....એ.....રામા !

નોકર : (પ્રવેશી) જી.....સાહેબ.

સુરેન્દ્ર : દીનુભાઈ ક્યાં છે ?

નોકર : એમના રૂમમાં છે, સાહેબ.

સુરેન્દ્ર : જા. જઈને કહે કે મોટાભાઈ બોલાવે છે.

નોકર : પરંતુ ગુસ્સે થઈ જશે.

સુરેન્દ્ર : શા માટે ?

નોકર : અરે સાહેબ ! હમણાં હમણાં તો એમનું મગજ એટલું બધું ખરાબ થઈ ગયું છે, કે વાતવાતમાં અમારી દ્વિપર ગુસ્સે થઈ જાય છે.

સુરેન્દ્ર : પરંતુ મારું નામ દેજો. એટલે ગુસ્સે નહિ થાય. (નોકર જાય છે) સ્વભાવને કેટલો બધો વિચિત્ર બનાવી દીધો છે, કે ખીચારા નોકરો પણ ત્રાસી ગયા છે. એમાં દીનેષનો વાંક નથી. વાંક છે એના હૃદયમાં ભરાએલ શંકાનો.....

નોકર : (પ્રવેશી) આ આવ્યા દીનુભાઈ !

દીનાનાથ : (પ્રવેશી) શા માટે બોલાવ્યો ?

સુરેન્દ્ર : તારું કામ છે એટલા માટે.....

દીનાનાથ : (નોકરને) ઉભો કમ રહ્યો છે, અહિં ? અંદર જા.

(નોકર ચાલી જાય છે).

સુરેન્દ્ર : દીનેષ ! સ્વભાવને આટલો બધો વિચિત્ર કેમ બનાવી દીધો છે ? બિચારા ધરના નોકરો પણ ત્રાસી હૃદયા છે ! સરલાનો એવો તો શું ગુન્હો થયો હતો કે તેં એને ધરની બહાર કાઢી મૂકી ?

દીનાનાથ : ગુન્હો તો એટલો બધો ગંભીર હતો કે એનો પ્રાણ્ય લેતાંયે શિક્ષા અધુરી રહે, પરંતુ એટલેથી જ જતી કરી.

સુરેન્દ્ર : આ શું લવી રહ્યો છે, દીનેષ ! જરા શાંત થા. માયા ઉપર સરલાએ ખોટો આક્ષેપ મૂક્યો એ જ ગુન્હોને ?

દીનાનાથ : અવગત ! શું એ ગુન્હો ઓછો ગંભીર છે. મોટાભાઈ, માયા જેવા એક પતિવ્રતા અને સુશીલ સત્તારી ઉપર સરલા મારે માટે શંકા લાવી કલંક ચઢાવે, એ શું હું શાંત દીલે સાંખી રહું ?

સુરેન્દ્ર : સરલાની એ ભૂલ છે, પરંતુ માયા કરતાં એ વિશેષ સુશીલતા ધરાવતી સરલા ઉપર મનહર માટે ખોટી બદનામી તું.....ચઢાવે અને ક્રોધના આવેશમાં વિના કારણ તેને ધર બહાર કાઢી મૂકવાનું અવિચારી પગલું ભરે તે શું હું મુગે મોઢે જોઈ રહું ?

દીનાનાથ : એટલે તમે એમ કહેવા માંગો છો કે સરલા ખીલકુલ દોષિત નથી ?

સુરેન્દ્ર : હા.....અને મનહર પણ દોષિત નથી.

દીનાનાથ : તો પછી આ બધા દુઃખદ પ્રસંગો ઉપસ્થિત કરવામાં દોષિત કોણ ?

સુરેન્દ્ર : તારા હૃદયનો વહેમ ! શંકા ! અને તારું ઉતાવળીયું અવિચારી સાહસ.

દીનાનાથ : તો શું સરલા અને મનહર બંને નિર્દોષ છે ?

સુરેન્દ્ર : જરૂર, મેં મનહર અને સરલા વચ્ચેની તે દિવસની તમામ વાતચીત છુપાધને સાંભળી હતી. તેમજ બંધીયે ઘટના નજરોનજર નિહાળી હતી. એઓ બંને વિશુદ્ધ છે અને પરસ્પર ભાઈ-બહેનનો સંબંધ ધરાવે છે.

દીનાનાથ : શું આપ આ સાવ સત્ય કહો છો ?

સુરેન્દ્ર : ઇશ્વરના સોગંદથી.

દીનાનાથ : (પશ્ચાતાપથી) ઝોહ પ્રભુ ! મેં આ શું કયું ? મારાજ હાથે મેં મારા પગમાં ઘા કર્યો. સરલા ! નિર્દોષ સરલા ! તું ક્યાં હશે ? આ તારો બહેનીપતિ હવે તને ક્યાં શોધે ? અને એના અપરાધની શી રીતે ક્ષમા માંગે ?

સુરેન્દ્ર : હતાશ થવાની કાંઈ જ જરૂર નથી. દીનેષ ! પ્રયત્ન કરવાથી જગતમાં હરકોઈ વસ્તુ પ્રાપ્ત થાય છે.

દીનાનાથ : તો શું, મોટાભાઈ ! હું પ્રયત્ન કરીશ તો સરલાને પાછી મેળવી શકીશ ?

સુરેન્દ્ર : જરૂર દીનેષ ! સરલા દુઃખી હાલતમાં નિરાશ વદને ધર છોડી ગઈ છે, માટે દુઃખીએને આરામ આપતાં એવા નડીકિનારા જેવા સ્થાનોમાં એની તપાસ કર.....સરલા, દીનેષથી વિખૂટી પડી બીજે ક્યાંય જશે નહિ.....

દીનાનાથ : તો હમણાં જ જાઉં છું, મોટાભાઈ ! આપનો આશીર્વાદ હશે તો હું સરલાને જરૂર પાછી લાવી શકીશ. બસ રમ્મ.....

(દીનેષનું જવું)

સુરેન્દ્ર : પ્રભુ ચાહશે તો આજ મારો ઉપદેશ જરૂર સફળ નીવડશે.

(સુરેન્દ્રનું જવું)

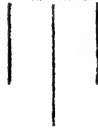
પ્રવેશ : સમાપ્ત

સુરતના સહેલાણીઓ

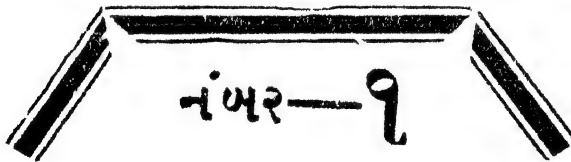
... અને ...

સદ્ગ્રહસ્થ નાગરિકોને નિમંત્રણ !

તમારી નગર સહેલાણીની સુવ્યવસ્થા માટે.....
.....જરૂર પડે...યાદ રાખી લ્યો અમારી
સુંદર સુશોભિત અને અનિલવેગી....

સાયકલ-રીક્ષા

માલિક:-ખાબુભાઈ અલીભાઈ

C/o જ. જ. દહીંવાલા

ખાનસાહેબ બદરી રોડ-સુરત.

તમારી જરૂરીયાત ! તમારી શોભા !

મજબુત અને પાકી
સીલાઈના રેડીમેઈડ

* કોટ

* પાટલુન

* ખમીસ

* બંદી

* પાયજામા

..... વિગેરે

સુંદર-સુશોભિત
અને લેટેસ્ટ

* ટાપીઆ

* હેટ

* શુટ કેશ

* મનીપર્સ

* બેડોંગ

* બુલન સ્વેટર

* મફલર

* સૉક્સ

વી મોદી સ્ટોર્સ

ટાવર સામે—સુરત.

ગ્રાહકનો સંતોષ
એ અમારો મુદ્રા
લેખ છે.

એકવાર મુલાકાત
લઈ ખાત્રી કરો.

ખારોટ

ના નામથી કોણ અજાણ છે ?
જાણો છો એમનો ટેલીફોન નંબર ?
ન જાણતા હો તો નોંધ રાખો : ટે. નં. ૮૦

હમારી સ્પેશીયાલીસ્ટ રૂવાળાના ટેકરો
ફેરસાણ વાનગીઓ

—: મસાલેદાર :—

સુરત.

- પેટીસ
- ડાકોરના ગોટા
- સેવ
- ચેવડો

અને

ખીનું બધું રાખેતા

...મુજબ....

આરોટ ટ. હાલ.

શ્રી ભારત વિશ્રાંતીગૃહ

- રહા
 - કોપી
 - કોકો
 - ઝમઝમાટ
 - આઈસક્રીમ
- અને

ખીનું ઠંડા પીણાઓ

પ્રા:-પૂંજભાઈ વલ્લભરામ બ્રહ્મભટ્ટ.

પ્રવેશ : શોશો.

સ્થળ : મેઘાભાઈનું મકાન.

પાત્રો : પ્રેમચંદ, વાઘજી, પ્રમિલા, કંચન, રામજી, મેઘાભાઈ, અને લલિતા.

પ્રેમચંદ : (પ્રવેશી) ફાળા. એક કાર્યમાં તો આખા ફાળા છીએ. તે દિવસે ભજવેલ નાટકથી મારી મનોદેવીના મનમંદિરમાં તો પ્રેમ-ન્યોત પ્રગટાવી. પણ હવે મારા યુદ્ધા બલુચક સસરાના દીલમાં મસાલ સળગે એટલે બેડા પાર.

વાઘજી : (પ્રવેશતાં) અલ્યા...પ્રેમલા.....

પ્રેમ : કેણુ વાઘજીભાઈ?

વાઘજી : હા. ભાઈ.

પ્રેમ : આવો. હું તમારીજ રાહ જોતો હતો.

વાઘજી : પણ ધરમાં તારી ઓલી વીફરેલ ઢોંગલી તો નથી ના?

પ્રેમ : એની બીક હવે રાખવા જેવી નથી. વાઘજીભાઈ! એ ઢોંગલીને તો મેં હવે મારા હાથમાં નાચતી કરી દીધી છે.

વાઘજી : હવે, બેસ, બેસ, માગા ફેંકું! એને જોઈને તો તારા ટાંટીયા એકાએકી રમવા લાગે છે.

પ્રેમ : ઈ જમાનો ગયો, વાઘજીભાઈ! હવે તો ઈ મારી આગમાં રહેવા લાગી છે.

વાઘજી : મને વિશ્વાસ નથી આવતો! કે તેં તારો ઓ એના ઉપર પાડ્યો હોય. બહા આદમી, આપણે જ્યારે નાનપણમાં આમલીના ઝાડે ચઢી કાતરા ખાતાં વાતું કરતાં હતાં, કે અમે તો આમ કરશું ને તેમ કરશું...પણ ઈ માંનું કાંઈ થયું નહિ. હું વાંઢો કલંદર રહી ગયો, અને તું ધરજમાઈ થઈને હાવ લાહો થઈ ગયો.

પ્રેમ : વાઘજીભાઈ, ઈ બધી બાળલમ, મારી નિરાધાર હાલત અને કડકાઈની મ્હોકાણો છે. મેં ધરજમાઈ બન્યા પછી ધણોયે રોડ રાખ્યો. પણ દોઢીયાનીએ કમાણી ન કરે એટલે રોડ ચાલે ક્યાં સુધી? અને એથીજ મારી બાયડીના હૃદય ઉપર મારા માટે ખોટી છાપ પડી ગઈ કે

મારો ધણી તો સાવ રેઢીયાળ છે. બાકી દોસ્ત, મારી બાયડી આમ તો છે તારામતી દીકરી.....

વાઘજી : અને એટલે જ તું કાળસેન ચંડાળ બની ગયો હોમશ્વ.

પ્રેમ : અરે દોસ્ત ! તું જોજે તો ખરો કે હવે આ કાળસેન ચંડાળ ધ બધાને માથે કદણાઈના મડદા ઉપડાવી કફન માટે હાડય હાડય કરી નાંખશે.

વાઘજી : તો જરા રંગ રહે, નહિ તો હું તો શુધ્ધ વાંદો છું અને તું અશુધ્ધ વાંધો રહેવાનો.

પ્રેમ : હવે ધ બધી વાત મૂકો અને તમે યુક્તિ બતાવી હતી તે પ્રમાણે તૈયાર છો ને ?

વાઘજી : હું તો તૈયાર છું, પણ જોજે પાછો ક્યાંક આપણો ભાંડો કુટી ન જાય, નહિ તો પછી હાથમાં આવેલું શુંદ બીજો કોઈ આવી જશે.

પ્રેમ : અરે એમ તે હોય. તમે તમારે બનીઠતીને આવી જવ એટલી જ વાર, પછી મારા સસરાની રેવડી દાણુદાણુ.

(વાઘજીનું જવું)

પ્રમિલા : (પ્રવેશી) અહો ! મીસ્ટર એથેલો અહિં જ છો ને શું ?

પ્રેમ : જી...હા. મીસીસ એથેલો, હું અહિંજ છું.

પ્રમિલા : જુઓ, હવે તમારે મને એવા વિશેષણો ન આપવા, કારણ કે મેં હવે એ બધા ધતીંગો પડતા મુક્યા છે.

પ્રેમ : મહેરબાની.....સરકાર.....

કંચન : (પ્રવેશી) પ્રમિલા બહેન.....

પ્રમિલા : કાણ કંચનગૌરી ? આવો...આવો.....

કંચન : આ શું ? આજે તો કાંઈ આ સર્વન્ટ સાથે ખુબ સહકાર

સાધી રહ્યા છો ! શું પિતાજી બહાર ગયા છે કે શું ?

પ્રમિલા : પિતાજી તો ઘરમાં જ છે.

પ્રેમ : કેમ સરકાર, ખુરશી લઈ આવું ?

પ્રમિલા : બેસો.....હવે.....

પ્રેમ : કાંઈ ચાહ નાસ્તો.....

પ્રમિલા : ક્વાએટ પ્લીઝ.....

પ્રેમ : સરકાર.....

પ્રમિલા : અરે...રામજી! (નોકરને બોલાવે છે.)

રામજી : (પ્રવેશી) જી.....

પ્રમિલા : ત્રણ પુરસી તો લાવ.....

(રામજી પુરસી લેવા જાય છે).

કંચન : પ્રમિલાજીહેન, તમે તો આ નોકરને બહુ માનીતો કરી લીધો લાગે છે.

પ્રેમ : જી...મારી વફાદારી જોઈ મારા ગળામાં પ્રિતીનો પટો મહેરાવી દીધો છે.

કંચન : ઓહ, આઈ. સી. પરંતુ જીહેન તમે તો પરણેલા છોને?

પ્રેમ : જી...હા! પરણ્યા છે એક બપુચકની સાથે...

પ્રમિલા : તમે છાના રહેશો હવે?

(રામજી પુરસી લાવી ગોઠવે છે).

પ્રેમ : બિરાજી.....(કંચન પુરસી પર બેસે છે).

કંચન : તમે કેમ ઉઠા રહ્યા! પ્રમિલાજીહેન? (પ્રેમચંદ સામું જોઈને) હં! સમજી, અહો! આટલે સુધી વાત વધી ગઈ છે?

પ્રમિલા : જીહેન શું કહું! (પ્રમિલા-પ્રેમચંદ બેસે છે).

કંચન : અરે બોલી નાખોને? મારી સાથે શરમ કેવી?

પ્રમિલા : એજ મારા પતિ છે.

કંચન : અરેરે! આજ તમારા પતિ છે. ત્યારે તે દિવસે તો તમારા પરપાના પ્રાઇવેટ સરવન્ટ તરીકે ઓળખાવ્યા હતા.

પ્રેમ : ઈ વખતે માગ માથે કઠણાઈની ઓર બાજી હતી, તેથી એમની જો સરવન્ટ બોલી જવાયું.

પ્રમિલા : પાછા બોલ્યા તમે?

પ્રેમ : લ્યો હવે નહિ બોલું. પણ એમની ઓળખાણ!

કંચન : જી...હું આપનીજ સ્તિતિની છું. નાનપણમાં મારા માતા-પિતા ગૂંજરી જવાથી મારી ફાઇને ત્યાં ઉછરી છું. મારી ફાઇને કાંઈ મંતાન ન હોવાથી મનેજ તેઓ પોતાની પુત્રી માની મારી ઉપર ધણી જ માયા રાખે છે.

પ્રેમ : ત્યારે તો હું ધારું છું કે આપ...હજી સુધી...

કંચન : જી...હું કુંવારી જ છું.

પ્રેમ : (સ્વ) વાંધો નહિ, ત્યારે મારો દોસ્ત ખીચારો વાધજી વાંઢોજ છે. તેનું ચોકડું બેસી જશે.

મેઘાલાલ : (પ્રવેશી) અરે બેટા, પ્રમિલા. પ્રેમચંદ! આ તમે હમણાંથી શું માંડ્યું છે? વાતોમાંથી ઉઘાજ નથી આવતાં?

પ્રમિલા : પિતાજી, આ કંચનગૌરી આવ્યા છે.

પ્રેમ : (પુરસી ઉપરથી ઉઠી જાય છે.) (સ્વ) અને આવીને જ ફસાયા છે.

મેઘા : કંચનબેન, તમે મારી પ્રમિલા ઉપર બહુ હેત રાખો છો. હં! કેમ આજ કાંઈ અત્યારે પધરામણી થઈ?

કંચન : એ તો હું જરા દર્શન કરવા ગઈ હતી. ત્યાંથી પાછા ફરતાં પ્રમિલાબહેનને મળવા આવી છું.

મેઘા : બહે આવ્યા. પ્રેમચંદ, ચાલોને રસોઈ તૈયાર હોય તે જમી લઈએ. આજે મારે જરા જલ્દીથી બહાર જવું છે.

પ્રમિલા : જરૂર...જરૂર...પિતાજી, આજ તો એમની મેનેજમેન્ટ અને સુપરવીઝન નીચે રસોઈ મેંજ બનાવી છે. માટે ચાલો તમો સર્વેને હું મારા હાથે જ પીરસું. કંચનબહેન, તમે પણ આજે અમારી સાથે જ જમી લેજો.

પ્રેમ : નહિ, મારા કાર્ય પર હું ખીજ કાઢીને શીટ નહિ થવા દઉં. આજે રસોઈ પણ તમે બનાવી છે, અને પીરસવું છેયે તમારે, તો પછી મારા માટે કાંઈ કામ રહેવા દેવું છે કે નહિ?

પ્રમિલા : ના. આજે તો હું જ પીરસીશ.

પ્રેમ : એટલે શું તમારે મારી સાથે મએલી પાકણાઓની ડીઝી
છોનવી લેવી છે ?

પ્રમિલા : હા. હવે તો બધાયે કામો હું મારા હાથે જ કરીશ.

પ્રેમ : એ નહિ બને. પીરસીસ તો હું જ.

પ્રમિલા : એમ ! ત્યારે તમારે જ પીરસવું છે એમને ? ઠીક ત્યારે
મારે નથી જમવું.

પ્રેમ : ત્યારે મારેય નથી જમવું.

મેઘા : માઈ બેટું આ જોને, તમારા બેની તકરારમાં મને બૂખે
મારશે કે શું ? અરે પ્રેમચંદ-પ્રમિલા તમે તે આ ધાર્યું છે શું ?

પ્રેમ : બસ ! મારો ચાન્સ હું કોઇને નહિ લેવા દઉં.....

પ્રમિલા : રસોઇ બનાવી જમાડવાનું કામ માઈ છે. હું તે કોઇ
કાળે કોઇને નહિ કરવા દઉં.....

પ્રેમ : (સ્વ) હવે સમજી ખરી.....

મેઘા : હવેથી ન કરવા દેતી, બેટા ! પણ આજે તો સંપીને
મને જમાડો.

પ્રેમ : ઠીક.....ત્યારે રસોઇ તમે પીરસજો.....પણ પાટલા
હું ગોઠવીશ.

મેઘા : ત્યારે થાળી વાટકા હું ગોઠવીશ પછી કાંઈ છે ?

કંચન : તો તો વાસણુ છેવટે હું માંજી નાંખીશ...પણ કોઈ
તકરાર કરશે નહિ...

પ્રમિલા : અહાહાહાહા ! ચાલો ત્યારે તો જમી લઇએ.....

(બધા અંદર જાય છે).

વાઘજી : (બધાબાપ સાથે જમાદારના વેશમાં પ્રવેશી) કેમ દોસ્ત,
લધા, લાશું છું ને કોઇ ઉછીના જમાદાર જેવો ?

લધા : અરે એમ તે હોય ? આપ તો લાગો છો કોઇ હલામણુ
જેઠવાના વંશના.

વાઘજી : બલે...બલે ! તંબ લધા, આપણે આ વેશ તો કાઢ્યો. પણ બાપા કંઈ રાખી શું, બાપા ?

લઘો : હડડુ ! હડડુ સિવાય વટ નહિ પડે, માટે હડડુજ ઠપકારો...

વાઘજી : ઇક ઠીક છે. કારણકે આજકાલ મારા જેવા ઠરડાએલ વાત-વાતમાં પોતાનો વટ બતલાવવા હડડુમાંજ હાલી મળે છે. ગાડીના ડબ્બામાં જગ્યા ન હોય અને જરા બોલ્યા કે અમે એ હટ જા...એટલે ફટ જગ્યા થાય...કોઈ નાટક કંપનીમાં...મફતીયા ઘૂસતું હોય તો હાથમાં આવડું હોડું રાખીને દરવાજે જમને કહીએ કે અમે એ તેરા મેનેજર કહાં હૈ...એટલે અમે તમેની ભાષા હાંમળીને ફટ લખને ખીચારો ખેલ જેવા ધુસાડી દે. કોકની હારે જરા તકરાર થાય...અને આપણે જરા આંખ્યો કાઢી કહીએ કે અમે કયું ખે...તું કરને કયા મંગતા હય... એટલે ઝટ હમને ખીચારો ઢોલો ઢમ જેવો થઈ જાય અને હમજી લે કે આ તો કોઈ મોટો દાદો છે દાદો ! એટલે ઇજ બાપા ઠીક છે.

લઘો : ઠીક...તંબ ઠપકારો...

વાઘજી : પણ જેજે હોં ! જૂલ નો થાય. નહિ તો હડડુનો હડડુ થઈ જાહે અને આપણા અન્નેના દાદા વીંખાઈ જાહે...

લઘો : અરે એમ તે હોય ?

વાઘજી : અચ્છા, મીયાં ટુકડાખાં, તો ખુલા ઈસ મકાનમેં રહેને-વાલેકો...અજમેં ઉસકી ધજ્યાં ધજ્યાં હડા ફું !

લઘો : (ખોંખારોખાઈ) અમે એ રહેનેવાલે ! બહાર આપએ. પગરખાં જમદાર આયે હેં !

વાઘજી : અમે પગરખાં કયા ? પરવરખાં બોલ.....પગરખાં તો માળા (પગ બતાવી) આને કહેવાય...માળા ઉડલ.....

પ્રમિલા : (પ્રવેશી) કોતું કામ છે આપને ?

વાઘજી : અમે તેરા બાપા કહાં હે ?

પ્રમિલા : ધરમાં જ છે.

વાઘજી : ખુલા, ખુલા, ઉસે. મેળે બેટે કયા હાલ મળે હે.

પ્રમિલા : (બૂમ પાડે છે) અરે પિતાજી.....

મેઘા : (પ્રવેશી) કેમ બેટા, (વાઘજીને જોઈને) પધારો સાહેબ.

વાઘજી : તેરે સાહેબકી તો એસી તેસી. ઈધર આ.....ઈધર આ.

મેઘા : આવ્યો સાહેબ. (પાસે જાય છે) ફરમાવો સાહેબ.

વાઘજી : મેંને સુના હૈ કે તું આંકડો ખાતો હૈ.....

મેઘા : આ શું વાત કરો છો આપ ? આંકડો ? અરે આંકડો તે માણુહ ખાતું હશે.....ખાય તો તે બકરૂં ખાય.

વાઘજી : અબે બકર, મેં તુજે આંકડેકા ઝાડ ખાતેકી ખાત નહિં કહેતા હું, મગર સદેકે આંકડેકી ખાત કહેતા હું.

મેઘા : સદો ? સદો તો મેં મારી જીંદગીમાં કયોં નથી.

વાઘજી : નહિં કીયા હય ? અબી માલૂમ હો જાયગા. અબે તુઝકાં ઇસકી જોખેં તપાસો.

(લઘો મેઘાસાધના ગજવા તપાસતાં પોતાના હાથમાં તૈયાર રાખેલી સદાની ચીઠ્ઠી એક ગજવામાં મુકી દે છે.)

મેઘા : મારી ઝડતી શા માટે લો છો, સાહેબ !

વાઘજી : ચૂપ, નીકાલ. (લઘો ચીઠ્ઠી કાઢે છે) એ કાગઝ કયા હય ? દેખું. (ચીઠ્ઠી હાથમાં લઈ વાંચ્યા બાદ) ચે કયા ? ઇસમેં તો સદેકી બેટીંગ લીખી હૈ.

મેઘા : આ શું ? આ કાગળ મારા ખીસ્સામાં કયાંથી ?

વાઘજી : લે ચલો.....

પ્રમિલા : અરે પ્રેમચંદ, પ્રેમચંદ ! જુઓને આ પિતાજીને કયાં લઈ જાય છે ?

પ્રેમ : (પ્રવેશી) કેમ શું છે ?

વાઘજી : ઓહો, ચે કોન ? પ્રેમચંદભાઈ ? આદા વર્ઝ હૈ, આદા વર્ઝ હૈ, આપ વહાં કહાંસે ?

પ્રેમ : અરે આજ મારું મકાન છે.

વાઘણ : એસા ? આપ યહી રહેતો હૈ ?

મેઘા : અરે પ્રેમચંદ, મારા ખીસ્સામાંથી તો સદાની ચીઠ્ઠી નીકળી છે. અને આ લોક તો મને પકડી જાય છે.

પ્રેમ : શું વાત કરો છો ! સદાની ચીઠ્ઠી ?

મેઘા : હા. માળુ ખેટું કાણુ જણુ કાણુ મૂકી ગયું ?

પ્રેમ : કાંઈ ખાનગીમાં જળ્લે આના કરતાં તો નથી ને ?

મેઘા : અરે નારે ના. એવું તે હોય.

પ્રેમ : અરે જમાદાર સાહેબ ! યે તો મેરે સુસરે હૈ !

વાઘણ : કયા બાત કરતે હો, જમ તો ગજબ હો ગયા, ઉસકે જીભેસે સદેકી ખેટીંગડી ચીઠ્ઠી નીકલી હૈ.

પ્રેમ : ગમે તેમ હોય, ચીઠ્ઠી નીકળે કે ચીઠ્ઠી નીકળે પણ એ મારો સુસરો છે. મારો ને તમારો સંબંધ કેવો ? જમાદાર સાહેબ !

વાઘણ : માફ કરીએગા. પ્રેમચંદભાઈ, ભૂલ હો મધ, અખે એ તુલકાખાં છોડ દે. એ તો અપને પ્રેમચંદભાઈ કે સુસરે હય, (મેઘાભાઈને) આદા વર્જ, આદા વર્જ, (લઘાને) અખે એ મારી માંગ...મારી માંગ...

લઘો : હરગીઝ નહિ, મેં મારી નહિ મંગ શકતા.

વાઘણ : કયું ?

લઘો : યે ગુન્હેગાર હય.....

વાઘણ : મેરા ખેટા બગ કરશ હૈ, નહિ માનેગા. પ્રેમચંદભાઈ, જરા ધધિર આના. (ખાનુ પર લાઇ જઇ) મેરા ખેટા યે સખ ભાંડા ફાડ દેમા. ઇસકુ કુછ ચા-પાની દેના ચાહીએ. નહિ તો સદેચાએકો છોડ દીયા એસા યે ફાજદાર સાખકો જાહેર કર દેગા તો મેરી નોકરી જાયગી.

મેઘા : (વાત સાંભળી) કાંઈ નહિ, ત્યારે પ્રેમચંદ, આપો એમને... આ તો ઇજબત જવાનો સવાલ છે.

પ્રેમ : (પ્રમિલાને) લાવો તો ધરમાંથી એક પચ્ચીસ રૂપીઆ.

પ્રમિલા : હમણાં જ લાવી (અંદર જાય છે).

વાઘજી : બસ હુવા, મેરા બેટા અબ ઠંડા હો જાયગા.

મેઘા : પ્રેમચંદ, વધારે જરૂર હેય તો વધારે મંગાવજો, ખંચકાશો નહિ.

પ્રેમ : તમે તમારે બેરીકર જોયા કરો સસરાજી.....

પ્રમિલા : (પ્રવેશી) દયો આ પચ્ચીસ રૂપીઆ.

પ્રેમ : (પૈસા લઇ-લઇને આપતાં) દયો આ આ-પાની, અને સીધાવો, ફરી થોઇ દિવસ આ ઘર ઉપર નજર પછુ ન નાંખશો...જવ.

લઘો : બોત અચ્છા...સરકાર. (લઘો જાય છે).

વાઘજી : મય અબ દફા હોના ચાહતા હું પ્રેમચંદનાઇ, માફ કરના.

પ્રેમ : ઇસમેં કુછ માફ કરનેકા નહિ હૈ, જમાદાર સાબ, સબ સફાયટ કરનેકા હૈ! આદા વર્ગ, (વાઘજી જાય છે)

મેઘા : પ્રેમચંદ, પ્રેમચંદ, આજે તમે મારી ઈજ્જત બચાવી.

પ્રેમ : કાંઇ નહિ, મેં તો મારી ફરજ બજાવી.

પ્રમિલા : અહા! આટલી બધી લાગવગવાળા છે? મેં મૂર્ખાએ પહેલેથી ન જોળખ્યા અને જૂલ ખાધી.

પ્રેમ : (સ્વ) અને તારા આપે ધૂળ ખાધી.

મેઘા : પ્રેમચંદ, આજેજ મને ખાત્રી થઈ કે તમે આટલા બધા હૌશિયાર અને લાગવગવાળા છો.

પ્રેમ : એ બધો આપનો પ્રતાપ છે.

મેઘા : પરંતુ પ્રેમચંદ, આ પોલીસખાતા સાથે તમારે ક્યારની જોળખાણુ?

પ્રેમ : બાળપણથી હું અને એ પોલીસખાતું એક સાથે લખોટા રમતા હતા. અરે આ ગામમાં ભાગ્યે જ કોઈ એવું હશે કે જે મને નહિ ઓળખતું હોય. એવું એકપણ ખાતું નથી કે જેમાં પ્રેમચંદને લાગવમ નહિ હોય.

એલા : શાબાશ, મારા ધરજમાઈ, શાબાશ. દુનિયામાં કોઈને ધર-જમાઈ મળો તો તે આવાજ મળજો. દ્યો ત્યારે પ્રેમચંદ, હું જરા બહાર જઈ છું. (જાય છે).

પ્રેમ : કાં મનોદેવી, તમારા પિતાજી તો સીધાવી ગયા, હવે તમારે ચાલવું છેને ?

પ્રમિલા : ક્યાં લઈ જશો ?

(બન્નેનું ગાયન)

પ્રેમ : તને લઈ જઈ સરવરની પાળ, ઉડે જ્યાં હંસલા...

પ્રમિલા : સાચ રહે છે શું હંસલી રસાળ, કહો મારા જ્ઞાતમા.....

વ્યોમકુંજ ખીલતાં એ તારલના પુલડાં,

ગૂંચવા રસાળ મારી કેશલટે પુલડાં.....

પ્રેમ : લાવી આપું એ મોટી શી વાત...મધુરા એ પુલડાં.....

આભયકી તારલા આ બોમે ઉતારશું,

કહે તો એ તારલાની નગરી વસાવશું.

પ્રમિલા : ખીલ્યાં રસાળ મારે કાજ...મધુરા શું પુલડાં.....

.....(ગાયન ગાતાં જવું).....

પ્રવેશ : સમાપ્ત

..... લહેજતદાર પાન માટે

— નવયુગ પાન હાઉસ *—*

ની એક વખત જરૂર મુલાકાત લ્યો.

બરાનપુરી ભાગળ-સુરત

પ્રો. આર. ટી. પાનવાલા.

ગૌરવ પૂર્વક રજૂ કરીએ છીએ

છેલ્લાં બે વર્ષ સાથે સરખાવતાં ૧૯૪૬નું બોર્ડનનું કામકાજ કેટલું વધ્યું છે, તેની આગેકુચ કેટલી વિજયવંત બની છે તેનો ખ્યાલ નીચેના આંકડાઓથી આવી જશે.

લેવાયલું કામકાજ

૧૯૪૩

૧૯૪૪

૧૯૪૫

રૂ. ૭૧,૦૦,૦૦૦ રૂ. ૧,૨૧,૦૦,૦૦૦ રૂ. ૧,૫૬,૦૦,૦૦૦

પુરું કરેલું કામકાજ

રૂ. ૬૨,૦૦,૦૦૦ રૂ. ૧,૦૪,૦૦,૦૦૦ રૂ. ૧,૩૨,૦૦,૦૦૦

પોલીસી હોલ્ડર્સ, ક્ષેત્રના કાર્યકર્તાઓ અને કંપની વચ્ચેનો વિશ્વાસ અને શુભેચ્છા દીન પ્રતીદીન વધતાં જાય છે તેની અમે સહર્ષ નોંધ લઈએ છીએ.

ધી વોર્ડન ઇન્સ્યોરન્સ કંપની લી.

વોર્ડન હાઉસ, સર હીરોજશા મહેતારોડ, ક્રાંટ, મુંબઈ.
એજન્સી તથા વધુ માહિતી માટે લખો યા મળો:-

સુરત શાખા:-લાલગેટ, ખાંડબજાર, સુરત.

નોંધ કરી લ્યો !....

તમારે ત્યાં આવતા લગ્નના માંગલિક પ્રસંગે,
મેળાવડા અને શુભ અવસરે.....

..... તેમજ

તમારા વેપાર ધંધા અંગે નિત્યના એકઠા થતા સમુહને માટે ...

લહેઝતદાર.....અને.....સર્વોત્તમ

આહ-કોફી-દુધ

તેમજ

તેને લગતી અન્ય વાનગીઓના ઓર્ડર નોંધાવવા માટે
તમારી ડાયરીમાં અત્યારે જ નોંધ કરી લ્યો.....

ઇમ્પીરીયલ ટી. હાલ.

રૂવાળાનો ટેકરો—સુરત.

“આહકનો સંતોષ, હાલની રમ્યતા અને વાનગીઓની
સ્વચ્છતા”.....એ અમારો મુદ્દા લેખ છે.....

પ્રો:—ડાહ્યાભાઈ સી. આહવાલા.

રૂવાળાનો ટેકરો:—સુરત.

પ્રવેશ : માંમથો.

સ્થળ : સરિતા કિનારો.

પાત્રો : મનહર, સરલા, દીનાનાથ.....

(દિવાનાની હાલતમાં રખડતો મનહર સરિતા કિનારે એક વૃક્ષની નીચે કંઈ ગીત લલકારે છે).

(ગાયન)

તું છોડ હવે દીલ પ્રણય પીડા,
છ આશા પગો એ વીતી ગઇ.
એ સ્નેહ તમના વહી ગઇ,
એ આશા અધુરી રહી ગઇ.
સ્નેહ સરિતે હામ ધરી ને,
હં કારી જીવન નૌકા ને.
એ સુકાન હાથે છુટી ગયું,
એ નાવલ સરિતે ડુબી ગયું.....

(ગાયન બાદ)

મનહર : કંઈ લાખો નિરાશામાં અમર આશા છુપાઇ છે! અમર આશા? અહાહાહાહા! કોણે કહ્યું? કોણે અનુભવ્યું? એ જગતના અનુભવી શાસ્ત્રવેત્તાઓ, બતાવો, બતાવો ક્યાં છે મારી આશાની અમરતા? નથી, નથી, ક્યાંએ નથી. ચારે દીશાએ ધનધોર અંધકાર! માર્ગ! આશાનો માર્ગ ક્યાંએ જણાતો નથી. સરલા સાથે પ્રેમ કરવો હતો? પ્રેમ! અહાહાહાહા, આશા? મારી આશાને તો એ સરલાએ જ છુંટવી લીધી. એ...સ્વાર્થી...ભીર...સરલા! નહિ...બહેન સરલા! તું સદાએ સુખી રહે. સરિતા.....

સરિતા : તું પણ વહે છે વેગથી શું હૃદયમાં આશા ભરી,
તો બતાવ મારો માર્ગ.....મારે જીવવું જ્ઞાને કરી.

સરલા : (નિરાશામાં મસ્ત બની પ્રવેશતી) નથી જીવવું! કોઈપણ બોલે હવે મારે જીવવું જ નથી. જહાન્નમમાં જ...અગર તારા મનહરની

પાસે ! નહિ...મનહર પાસે નથી જવું. જઈશ તો જહાનમમાં જઈશ.
ઓ મારા પૂજ્ય શુભેચ્છક માતા પિતા...આજ તમને મારા છેલ્લા પ્રણામ...
પરંતુ યાદ રહે.....

સંતાનના શુભ હિતને જો ધ્યાનમાં રાખી શકો,
માખાપ, તો તે જીવનને ઉજ્જવળ તમે સાધી શકો.

સરિતા, ઓ જમતના દુઃખી આત્માઓને શાંતિ અર્પનારી દેવી !
આવું છું, હું આવું છું, તારા ખોળે પોઢી કાયમની શાંતિ મેળવવા...

સત્કારજો તું સ્નેહથી અખળા બની છું બહાવરી,
અપનાવજો દુઃખી હૃદય અમૃતમયી શાંતિ બરી.

મનહર : આ શું ? મેં આ શું સાંભળ્યું ? સરિતામાં શાંતિ ?
નમ્મી કોઈ દુઃખી વ્યક્તિ સરિતામાં પડવા જાય છે.

(સરિતામાં પડવા જતી સરલાને મનહર બચાવી ઉપાડી લઇ આવે
છે અને બેઠોશીમાંથી હોંશમાં લાવવાના ચત્નો કરે છે).

દીનાનાથ : (પ્રવેશતાં) આ કોણ ? સરલા અને મનહર ! (સંતાવું)

મનહર : (સરલાને બરાબર ઓળખતાં) કોણ સરલા ?

સરલા : (બેઠોશી હાલતમાં) આવું છું.....આવું છું.....

મનહર : સરલા.....

સરલા : કોણ ? કોણ છે તું દુષ્ટ મારા શાંતિના માર્ગે આડો
આવનાર ?

મનહર : હું મનહર છું. સરલા !

સરલા : મનહર.....મારો મનહર ?

મનહર : હા...તારો ભાઈ મનહર.

સરલા : છોડી દે, મને જવા દે મનહર, મારે નથી જીવવું. મને
આ સરિતામાં જ સમાધિ જવા દે.

મનહર : પરંતુ થયું છે શું તે તો કહે.

સરલા : થવામાં કાંઈજ બાકી રહ્યું નથી. દીનેષે મારે સ્થાને એની ઓશીસની ટાઇપીસ્ટ ગર્લ માયાને સ્વીકારી અને ધરમાંથી હાંકી કાઢી છે.

મનહર : હેં ! શું હાંકી કાઢી ? હું નથી માની શકતો, સરલા... છતાં જો એ પ્રમાણે થયું હોય તો એમ કરવાનું કાંઈ કારણ ?

સરલા : કારણ એજ કે મારું સ્થાન સ્વીકારવાની ઉમેદ ધરાવનાર એ માયાનો મેં વિરોધ કર્યો.

મનહર : અહો ! એજ ના ? એમાં આમ આત્મહત્યા કરવાની શી જરૂર ?

સરલા : કારણ કે મારે માટે હવે જગતમાં એના સિવાય બીજો કોઈ માર્ગ રહ્યો નથી.

મનહર : છે. માર્ગ જરૂર છે. આમ હિંમત હારી બેસવાની કોઈ જરૂર નથી. સરલા, દીનેષના આચરણમાં થએલા એ ફેરફારને સુધારી લેવાનું અને ચલાયમાન થએલા તારા સ્થાનને ફરીથી કાયમ કરવાનું કાર્ય હું મારે શીરે લઉં છું.

સરલા : નહિ, મનહર. જે દ્વારો પરથી તિરસ્કાર અને શીટકાર પામી હું પાછી ફરી છું. તે દ્વારો પર હવે કદાપી પગલાં નહિ ભરું.

મનહર : એટલે ?

સરલા : હવે મારે દીનેષને ત્યાં નથી જવું.

મનહર : ત્યારે ?

સરલા : નાસી છૂટીએ. આપણે બન્ને અહિંથી નાસી છૂટીએ. હવે મને કોઈની પરવા નથી. સમાજ અને કોઈપણ રીતે હવે રોકી શકે એમ નથી, અગર જો એમ ન બને તો મારે માટે આ સરિતા તૈયાર છે.

નાસી છૂટી છું આજ હું એ બંધનો છૂટા કરી,

હેમી ઇશ્વર આ દેહને સરિતા તણા ખપ્પર મહો,

મનહર : એથી શું વળશે ? સરલા.....

સરલા : મારા એ ભોગથી સમાજમાં માખાપો ચેતશે. પોતાની યુત્તીઓના જીવનને આ રીતે વેચી નાંખતાં વિચાર કરશે અને મારી અન્યબહેનો પણ માખાપના સત્તાધીશપણાને સાંખી રહેતા પહેલાં મારા આ ભોગને યાદ કરશે.

મનહર : આ બધું તું શું બકે છે, સરલા ? ક્યાં ભૂલે છે એ ભૂતકાળની ભવ્ય ધટના ! યાદ કર એ દિવસ...જ્યારે તારે આંગણે આવી દીનેષના દ્વાર છોડી મારી સાથે દૂર દૂર નાંસી આવવાની મેં તારી પાસે બીજા માંગી હતી, અને તે વેળા મારા વિકારી નયનો ઉઘાડી તેં મને તારી રક્ષાનો હકદાર...તારો બાઈ બનાવી પાછો કાઢ્યો હતો, એ યાદ છે ?

સરલા : ઝોહ ! મારી રક્ષાનો હકદાર મારો બાઈ તું મનહર ! ક્ષમા કર, ક્ષમા કર. મારા બધું મનહર, આજ તેં મારી ઘેરી આંખોને ઉઘાડી મને મારા કર્તવ્યનો સચો રાહ બતાવ્યો.

મનહર : અફસોસ કરવાની કોઈ જરૂર નથી. બહેન, જગતમાં જન્મ ધારણ કરનાર મનુષ્યથી જે ભૂલ થતી નથી તો તે મનુષ્ય જ નથી.

ભૂલ્યા છે ત્યાગી યોગીઓ વિલાસી ભૂપ ભૂલ્યાં છે,
ભયુ આ જગત ભૂલોથી ભૂલે માનવ રચાયાં છે.

તો પછી ચાલ...સરલા, તારા એ પુનિત સાસરીયાના દ્વારે, તારા જીવનઉદ્ધારક પતિના ચરણ પાસે તારા પગલાં પાછા માંડ.

સરલા : નહિ, બાઈ મનહર, મને આ સરિતામાં જ સમાઈ જવા દે. દીનેષના હૃદયમાં હવે માફ સ્થાન.....

મનહર : નહિ હશે તો એ સ્થાનને ફરીથી કાયમ કરવાની હું તને ખાત્રી આપું છું, બહેન.

સરલા : પરંતુ દીનેષ નહિ માને.

મનહર : નહિ શા માટે માને ? હું દીનેષને કહીશ, સમજાવીશ. વિનંતી કરીશ. તારી જુલ અલ્લ ક્ષમા માંગીશ, હું અને મારી ચાચનાના

સ્વીકાર માટે દયાની ભૂમિ માંગીશ. બહેન, સ્વીકારી છે હવે તારી રક્ષાને
.....તો તારા શ્રેયને ખાતર મારા સર્વસ્વનું અલિદાન કરવા નોટલો
શક્તિ આ શરીરમાં મોળી છે. હું આજ પળે પ્રતિજ્ઞા લઉં છું કે જો
દીનેષ મારી માંમણી નહિ સ્વીકારે તો એ હઠીલા દાર પર હું મારો
પ્રાણ પાથરીશ.

સરલા : મનહર...મનહર! આ કેવું સાહસ?

મનહર : સાહસ નથી કરતો બહેન, પણ માફ કર્તવ્ય બગવા
રહ્યો છું.

દીનેષ : (સ્વ) ઓ પ્રભુ! આજ મારી શક્તિ નયનો ઉઘડી ગઇ.
હૃદયમાં ધર કરી બેઠેલો એ બહેન આજ દૂર થયો. લાવ.....એ બન્ને
નિર્દોષ બાકીબહેન મારે ઘેર આવી પહોંચે તે પહેલાં જ હું પહોંચી જાઉં.

(ભય છે)

સરલા : મનહર! તને સાચું કહું છું બાઇ, કે દીનેષ નહિ માને,
અને નાહક તારું અપમાન થશે.....

મનહર : પરવા નહિ! તું તારે ચાલી આવ બહેન, હું છું ને
દીનેષ છે.

સ્વીકારશે તુજને દીનું, એ આ હૃદય વિશ્વાસ છે,

ને નહિ સ્વીકારે તો, જરૂર આ જીવનના અલિદાન છે.

(બન્ને આગળ વધવાની ઉત્સુકતામાં) પ્રવેશ : સમાપ્ત

તમારા મુંદર ફોટા :—

કુશળ કારીગરને હાથે માઉન્ટમાં ચઢાવવા હોય

તો ફક્ત એકજવાર હમારા.....

મન= પ્રભાત ફેમીંગ વર્કસ =મન

ની મુલાકાત જરૂર લ્યો.

સંપર્ક માટે—

તેઓ માને છે.....તમે પણ માનશો

- * સ્વચ્છતા
- * સુઘડતા
- * સુરમ્યતા

સ્વાદિષ્ટ અને
મગજની બેચેની
ભૂલાવે તેવી.....

રહા-કોફી-ઝમઝમાટ

શ્રી મનોરંજન

હિન્દુ

રેસ્ટોરા

સ્વાળાનો ટેકરો,
સુરત.

તો

॥

તે

॥

ના

॥

જ

શ્રી મહાલક્ષ્મી

હિન્દુ

રેસ્ટોરા

દિલખુશ બીલીંગ
તાર બોફીસ સામે,
સુરત.

—એક વખત જરૂર મુલાકાત લ્યો—

અંક : ત્રાન્ને

પ્રવેશ : પહોલો.

સ્થળ : સી.આઈ.ડી. મોહનનું મકાન.

પાત્રો : મોહન, માયા.

મોહન : (પ્રવેશી) સાયુંજ કહી ગયા છે, અમારા અનુભવી પૂર્વજો સાયુંજ કહી ગયા છે. કે જીવનમાં નારીનો વિશ્વાસ કોઈ દિવસ પણ કરવો નહિ. મને એ સૂત્ર ખૂબ ધ્યાનમાં હતું. છતાં થાપ ખાધી, અને વિશ્વાસે રહેતાં માયાએ મને ફસાવ્યો. હજો દીધો. શીકર નહિ. એનો ઈલાજ પણ એ પૂર્વજો બતાવતાં ગયા છે.

નારી નવેલી નાર એ નખરાતણો બંડાર છે,
વિકરે કદી તો સમજવી વાધણ સમી વિકાળ છે.
નમતું મૂક્યું જો જરાયે તો શીર પર તલવાર છે,
આ ચૌદમા રત્નેજ એનો માર્ગ સીધો દોર છે.

અસ. માયાને શીક્ષા આપી સીધી દોર બનાવવી એ તો મારે મન રમતની વાત છે. એટલે માયાને હું પછીથી જોઈ લઉં. હાલમાં તો મારી મહા મહેનતે એકઠી કરેલી સંસાર દોલતને લૂંટી લેવાની ઉમેદ ધરાવતા એ દીનાનાથને જ જોઈ લઉં છું. (ખંજર કાઢી) આ રહી, આ રહી એની શીક્ષા. આ પારકાની આંખ પર વગર રંગએ દાનત બેઠ કરનાર દીનાનાથ! આ કાતીલ છૂરીથી તારૂં લોહી પી માંડે વૈર વાળીશ.

માયા : (પ્રવેશી) કોનું લોહી પીવા માંગો છો ?

મોહન : ચાલ દૂર અસ, મારી સાસુની બેવડા બેટી, મેં તને આજ બરાબર જોળખી લીધી.

માયા : પણ જરા સાંભળો તો ખરા...

મોહન : નહિ, હવે હું તમારા કોઈપણ સાંભળવા માગતો નથી. તમને બન્નેને હવે બરાબર સ્વાદ અપાડું છું.

માયા : પણ કાંઈ શુંહો ?

મોહન : હજી ગુન્હો, પૂછે છે ? તે સમયે ઝોરીસરમમાં દીનાનાથ સાથે એકાંતના હારમોનિયમ તબલા પર પ્રેમનાં મીઠા મધુરા તાન મારી રહી હતી, અને તે પણ મારી વગર રજાએ કેમ ?

માયા : એતો તમારો ખોટો બહેમ છે.

મોહન : અરે મેં નજરોનજર જોયું છે. પૂછી જો કોઈને !

માયા : હું સાચું કહું છું, મોહન કે દીનાનાથ મારા સગા ભાઈ સમાન છે. અને માફ વર્તન મેં એથી જરાયે બદલ્યું નથી.

મોહન : તો પછી દીનાનાથને તને વોટી આપવાની શી જરૂર ? એના ઘરમાં શું પૈસા કુદકા મારે છે ?

માયા : એતો આવેશમાં આવી જતાં જાન બૂલી એમનાથી મારી પાસે એવી અયોગ્ય માંગણી થઈ ગઈ હતી.....

મોહન : અરે થઈ ગઈ શું ? એણે જાણી જોઈને જ કરી.

માયા : પરંતુ મારા સાફ ઇન્કારથી એમને પોતાની બૂલ સમજાઈ. અને તે બદલ.....

મોહન : તે બદલ તને વોટી આપી હતી, કેમ ? તું મોટી બૂલ સુમારવાવાળી પંડીતાણી ખરીને ? એટલે ! માયા, હું સારી રીતે સમજું છું. અને મારા બાપદાદા પણ કહી ગયા હતા કે જગતમાં સ્વર્થ વિના કોઈપણ વ્યાપાર થતોજ નથી.

પોષણ કરે છે પુરૂષ સ્ત્રી ગૃહ કાર્યને સંભાળતી,
કરદામ લાંબને રાજનીતિ સ્વપ્રજ્ઞને પાળતી.
નોકર કરે છે નોકરી એ પમારના બદલા મહો,
ને પમાર આપે શેઠ એ પણ વેઠના બદલા મહો.
પરમાત્માએ ખુદ ઘડ્યો આવો અચળ વ્યવહાર છે,
બદલા વિનાનો જગતમાં નહિ કોઈપણ વ્યાપાર છે.

માયા : બહુ સાફ સાંભળ્યા હવે એ તમારા ઘરડાંવરડાંઓના સૂઝે કુંકમાં એમજ કહોને કે તમે અમને જુઓ છો સાવ કંડિત નખે.....

મોહન : અલખત ! એકવાર નહિ પણ હજારવાર, તમે બન્ને જરૂર દોષિત છો...

માયા : મોહન, તમે નાહકનો ઉરમાં વહેમ ધરો છો. હું તમને હાથ જોડીને વિનવું છું કે તમારો વહેમ દૂર કરો.....

મોહન : નહિ. ખીલકુલ...નહિ.....

(બન્નેનું ગાયન)

(ગાયન)

માયા : દૂર વહેમ કરો, ઉર રહેમ ધરો,

ઓ મોહન વહાલા આજે.

મોહન વહાલા આજે.....

માયા દાસી તમારી કાળે.....

મોહન : તરછોડી મુજ સ્નેહ—જીવનને,

આર્ધ્યુ તારૂં દીલ તેં ખીજીને.

મોહન એ નહિ વીસરી જાયે,

રાખ હવે તું ધ્યાન.....

માયા : વહેમ છે ખોટો ઉરે તમારા,

વિશુદ્ધ છે દીલ ઉભય અમારા.

કર જોડી કહું વિનતીને વહાલા,

આ પો ઉરમાં સ્થાન.....

પ્રવેશ : સમાપ્ત

.... ગુજરાતી તેમજ અંગ્રેજી નીચાળમાં ચાલતા

— જુના તેમજ નવા પુસ્તકો *—*

વેચનાર અને ખરીદનાર

❦❦❦ મનહર બુક સ્ટોર ❦❦❦

અલ્લાયાની વાડી સામે, સુરત.

બેસી થું રહ્યા છો ?....

...

ઘરઆંગણે માંગલિક પ્રસંગ આવ્યો છે,
અને કેમ કાંઈ રેશમી બનારસી
સાડીઓ વિગેરે ખરીદવાના શબ્દો
ઉચ્ચારતાં નથી ?.....

ચાલુ હેરફેરના જમાનામાં સાચો અને વ્યાજબી
કિંમતનો માલ ક્યાંથી ખરીદવો એજ એક
મહાન વિચાર થઈ પડ્યો છે.....

... તો ...

તમારે જો સાચો અને વ્યાજબી કિંમતનો રેશમી
બનારસી માલ ખરીદવો હોય તો આગળ વધો—

આપણે રૂબરૂ મળીએ :—

આર. એમ. જરીવાલા

ગલેમંડી ભૂતથેરી—સુરત.

પ્રવેશ : બીજો.

સ્થળ : મેઘાભાઈનું મકાન.

પાત્રો : રામજી, મેઘાભાઈ, પ્રેમચંદ, પ્રમિલા, વાલજી, કંચન.

રામજી : (પ્રવેશી) ભારે જમાવી. પ્રેમચંદભાઈએ આ ધરમાં પોતાની હાકતો ભારે જમાવી. હવે મારે પણ એમને પ્રેમચંદભાઈ કહી સભામે ભરવી પડે છે.

મેઘા : (પ્રવેશી) અરે રામજી, પ્રેમચંદભાઈ હજી નથી આવ્યા ?

રામજી : ના. આજે તો એમના એક મિત્રને ત્યાં ધરમાં ધણી-બાયડીને કાંઈ તકરાર થઇ છે. તેથી તેમને તકરારનો ફેંસલો કરવા માટે બોલાવ્યા છે. જેથી ત્યાં ગયા છે.

મેઘા : શાખાશ ! હવે તો પ્રેમચંદ બીજાના સંસાર પણ સુધારવા લાગ્યા. ખરેખર, મેં તેમના માટે એકતરફી મત બાંધીને આજ દિવસ સુધી તેમને ધણોજ અન્યાય કર્યો છે. માટે હવે તો મારી મીલકતની તમામ વ્યવસ્થા હું તેમને જ સોંપી દઉં. (જાય છે)

રામજી : (સ્વ) લ્યો, હવે તો પ્રેમચંદભાઈ અમારા શેઠના પણ શેઠ બનશે. પછી પૂછવું જ શું ? લ્યો, સામેથી એજ પધારે છે.....

પ્રેમચંદ : (પ્રવેશી) અરે...રામજી.....

રામજી : જી. સાહેબ.

પ્રેમ : તપાસ તો કર. પેપરવાળો પેપર આપી ગયો છે કે નહિ ?

રામજી : હા. જી. આપી ગયો છે, લ્યો લઇ આવુ. (પેપર લેવા જાય છે)

પ્રેમ : તે દિવસે મારા સસરા પાસેથી ચાલાકીથી રૂપિયા પચ્ચીસ પડાવ્યા. મારા લાથેજ સદ્ગતી ચીટી લખી તેમના ખીસામાં વાલજી પાસે જમાદારના લેખાશમાં મૂકાવી. અને પોલીસ કેસમાંથી બચાવી લેવાનો નાટક કરી મારા સસરાના હૃદયમાં મારા માટે માન ઉત્પન્ન કરાવ્યું. પણ હવે માફ કાચે પુરું થવાથી આજે તેનો સર્વભેદ ખોલી તેમની મારી માંગી લઇશ.

રામજી : (પ્રવેશી) લ્યો. આ પેપર... (પેપર આપી ચાલ્યો જાય છે.)
(પ્રેમચંદ પેપર વાંચે છે. બીજી બાજુ પ્રમિલા કચરો વાળતી હાથમાં સાવરણી સાથે પ્રવેશે છે)

પ્રમિલા : (પ્રવેશનાં) થોડીવાર બાજુએ થઈ જાજો. નહિ તો ધૂળ ઉડશે.

પ્રેમ : (પ્રમિલાને જોતાં) અરે ધૂળ ઉડે કે ધાણી ફુટે, હવે બાજુએ ખસે એ બીજાં.

પ્રમિલા : કહું છું કે ધૂળ ઉડશે. જરા ખસી જાવ. કામ વખતે બીજી માથાકુટ નહિ કરો. મારે હજી બીજાં ધણું કામ બાકી છે.

પ્રેમ : ઓહો ! આજે તો કાંઈ અત્યારસુધી કામ લાંબાવ્યું છેને ?

પ્રમિલા : જી... આજે તો તહેવારનો દિવસ છે. એટલે આંગણું તો સાફ કરી નાંખ્યું છે. પણ સાથીઆ પૂરવાના હજી બાકી છે.

પ્રેમ : ખરેખર, દરેક મનુષ્યે પહેલાં પોતાનું આંગણું સાફ કરવું જ જોઈએ. ત્યારે જ બીજાને ઉપદેશ આપી શકાય.

પ્રમિલા : મેં કાંઈ બીજાને ઉપદેશ આપવા માટે આંગણું સાફ નથી કર્યું, પરંતુ મારું પોતાનું હરહંમેશનું કામ સમજીને કર્યું છે.

પ્રેમ : એમકે ! હવે તમે તમારું કાર્ય સમજવા લાગ્યા ખરા.

પ્રમિલા : તમારી સોજતથી. પહેલાં તમે જો એ આંગણું સાફ કરી ન દેખાડ્યું હોત, તો હું કદાપી પણ સાફ ન કરત. અને તમે અને હું બન્ને ગૃહકલહના કચરામાં જ આથબ્યા કરત.

પ્રેમ : માટેજ બીજાને ઉપદેશ આપવા માટે પોતે પહેલાં તેના જેવા બનવું જ જોઈએ. ત્યારે જ ઉપદેશ આપી શકાય.

પ્રમિલા : અને ફક્ત અણગમો રાખી તેના તરફ તિરસ્કાર જ બતાવો તો જીવન જરૂર સળગી જાય.

પ્રેમ : ખરાખર છે, પ્રમિલા, મનોદેવી ! આપણા બાળપણમાં લમ અથા, મારી મરીબ હાલત જાણી તારા સુખની આશાએ તારા પિતાએ

મને ધરજમાઇ બનાવ્યો. અને ધરકામમાં ગોંધી રાખી મારી માનસીક શક્તિ નષ્ટ કરી નાંખી. જેથી તારા હૃદય પર મારા માટે ખોટી છાપ પડી. પરંતુ મેં વખત મળતાં મારી માનસીક શક્તિનો ઉપયોગ કર્યો; જેથી આજે આપણો સંસાર સુધર્યો, અને રાહ પર આવ્યો.

મેઘા : (પ્રવેશી) અરે પ્રેમચંદ ! તમે તો આજ બહુ વખત લગાડ્યો, હું ક્યારનો તમારી રાહ જોઈ બેઠો છું.

પ્રેમ : હું જરા કામસર બહાર ગયો હતો. ત્યાં જરા વધારે રોકાણ થઇ ગયું, એટલે પાછા ફરતાં જરા વધુ વખત લાગ્યો.

મેઘા : હશે. બેટા. પ્રેમચંદ, હવે આ મારી તમામ મીલકતની વ્યવસ્થા તમારે કરવાની છે. તમને સર્વગુણ સંપન્ન જાણી આજે માફ જીવન પણ હું તમને જ સોંપવા ચાહું છું.

પ્રેમ : અરે એ શું બોલ્યા ? મારામાં ગુણ જેવું છે જ શું ? હું તો જાણું છું રસોઇ કરતાં, પાણી ભરતાં, વાસીદુ વાળતાં, મારામાં વળી ગુણ કેવો ? હું તો છું ખીત્રે બાધેત્રો એક અબુધ ધર જમાઇ.

મેઘા : નહિ, નહિ. તમે સર્વગુણ સંપન્ન છો. તમને વિચાર કર્યા વિના પહેલેથી અબુધ માનવામાં મેં ભૂલ ખાધી હતી.

પ્રમિલા : અને મેં પણ તમને ગમાર ગણવામાં ભૂલ ખાધી હતી.

પ્રેમ : તમે બધાએ ભૂલ ખાધી હતી, તો મેં શું કાંઈ ધૂળ ખાધી હતી ? મેં પણ મારો રોફ જમાવવા તમારી પાસે થોડા વાનરચાળા કરવામાં અને તમને ઠગી પૈસા પડાવવામાં ભૂલ ખાધી હતી.

મેઘા : એટલે ?

પ્રેમ : તે દિવસે સટાની ચિઠ્ઠી મેંજ તમારા ખીસ્સામાં મુકાવી હતી.

મેઘા : હેં.....!

પ્રેમ : જી હા. સસરાજી ! અને તે જમાદાર બનનાર ખીજો કોઇ નહિ પણ.....મારો લંગોટીયો દોસ્ત.....

વાધજી : (પ્રવેશી) વાધજી હતો.

મેઘા : જોતારીની ! શું વાધજી ? અરે તેને તો દાઢી હતી દાઢી.

ત્રેમ : એ તો નકલી હતી. હું હમણાં જ બતાવું છું. વાધજીભાઈ...

વાધજી : કેમ ભાઈ ?

મેઘા : હું નથી માની શકતો કે આ વાધજીભાઈ જમાદાર બનીને આવ્યા હોય.

વાધજી : નથી માનતા તો જોઈ લ્યો, આ પોટલામાં જમાદારનું દાહું અને હથેણી, અને લ્યો આ તમારા પચ્ચીસ રૂપીઆ.

મેઘા : અરે વાહરે ત્રેમચંદ, તમે મારી સાથે આવી ચલાકી ચલાવી.

ત્રેમ : પૂજ્ય સસરાજી ! જો હું ચલાકી ન ચલાવતે તો હજી સુધી હું રોટલા જ દીપતો રહી ગયો હોત. તે માટે થાય તેવા થઈએ તો જ ગામ વચ્ચે રહીએ.

મેઘા : ત્રેમચંદ ! તમે તો હદ કરી.

ત્રેમ : પહેલાં તમે હદ કરી કે મને બુઝવણ સમજી ગણવૈતરું મારી પાસે કરાવ્યે રાખ્યું, અને તમારી દીકરીના સુખને માટે મને ગરીબ-ધરને જાણી ધરજમાઈ બનાવી મુંગો બળદ કરી મૂક્યો. જોથી મારે આડે લાકડે આડો જહેર લેવો પડ્યો.

મેઘા : ખરેખર, કોઈપણ માણસને પૂરેપૂરો સમજી લીધા સિવાય તેના માટે એક તરફી મત બાંધવો એ મૂર્ખતા છે. ત્રેમચંદ, હું મારી મૂર્ખતા માટે તમારી માફી માંગું છું.

ત્રેમ : નહિ, નહિ. પહેલાં હું તમારી માફી માંગું છું કે મારે વેરભાવે પ્રભુ મેળવવા પડ્યા.

મેઘા : એમજ હોય. જો દુનિયામાં રહેવું હોય તો બધું જ કરવું જોઈએ. જવ બેટા ! તમને બધુંયે માફ છે. હવે આ સર્વ કાંઈ તમારું જ છે. સુખથી નિવાસ કરો અને સદગુણી થાવ. (જાય છે)

વાધજી : અત્યા ત્રેમલા ! દોસ્ત, તું તો કાંઈ બન્યો પણ હું તો આવો ને આવો જ રહ્યો.....

પ્રેમ : શીકર ન કર, દોસ્ત ! તારૂં પણ્ય મેં ચોકડું જોઈવું છે.
એ હમણાં જ અહિં આવવી જોઈએ.

વાઘજી : બહે, બાઈ બહે !

પ્રમિલા : જુઓ જુઓ, સામેથી કંચનબેન આવે છે.

પ્રેમ : પધારો...કંચનબેન...પધારો...(કંચન પ્રવેશે છે)

વાઘજી : અલ્યા પ્રેમલા ! આજ પાવલું મારે માટે મુકરર કયું
છે કે શું ?

પ્રેમ : જરા ધીરો તો પડ ! કેમ કંચનબેન, તમારા લગ્ન સંબંધે
તમારા કુદને પૂછી લીધું ?

કંચન : પૂછી તો લીધું.....પરંતુ તેમનું કહેવું છે કે એમને હું
નજરે જોઈશ. મામમાં ગૃહસ્થાઈની ખાત્રી કરીશ...ત્યારબાદ.....

વાઘજી : (સ્વ) આ તો ઠરાવ પડ્યો !

પ્રેમ : બહે ! પણ્ય તમને તો આ વર પસંદ છે ને ?

કંચન : તેમની ચાલાકી મેં તે દિવસે જમાદારના પોશાકમાં જ
જોઈ લીધી છે.

વાઘજી : અને...અને મેં પણ્ય એમને જોયા ત્યારથી મારી દાઢી
ફરકવા લાગી છે.

પ્રમિલા : ત્યારે કંચનબેન...કરો કંકુના.

કંચન : કુદને પૂછીને.....

પ્રેમ : બરાબર છે. વડીલો અને સંતાનો બન્નેની સમ્મતિથી
થનાર લગ્ન જ સુખી નીવડે છે.

કંચન : હું આટલું જ કહેવા આવી હતી, હવે હું રજા લઈશ.
પ્રમિલાબહેન, હવે કોઈ દિવસ સર્વેન્ટ પાસે ચાહ મંગાવો ત્યારે મને
જરૂર બોલાવજો...જૂજતા નહિ હોં ! (જાય છે)

વાઘજી : પ્રેમલા ! મર્દ. એ બેરિસ્ટરની બેટી તો મુદત પડાવી
આવી મર્દ.

પ્રેમ : ભલે ગઈ !

વાઘજી : અરે ગઈ શું ? હું પણ આ ચાલ્યો એની પાછળ. હવે તો એ મળતુ ને હું લયલા...અરે...એ લયલા ને હું મળતુ.....દિવાનો બનીને એની ચોતરફ ભસું.....(ખય છે)

પ્રેમ : કાં.....પ્રમિલા !

પ્રમિલા : બેલો...મારા...છપીલા !

પ્રેમ : હવે આપણા જીવનમાં સુખચંદા ખીલી કે નહિ ?

પ્રમિલા : જરૂર ખીલી પૂર્ણપ્રભાએ.....

(બન્નેનું ગાયન)

પ્રેમ-પ્રમિલા : પ્રગટી ઉર ગગનમાં આજે સુખ જ્યોતિમય ચંદા...(૨)

પ્રમિલા : હોંશ તારલીયા જો ત્યાં તમકે જ્યોતિ ઉરમાં છાપી રે

પ્રેમ : દુઃખની રજાન ગઈ વીતીને સુખ જ્યોતિ છે છાઈ આજે

પ્રમિલા : સદન ગગનમાં ચંદ્ર ખીલ્યો છે મુજ ઉર જ્યોતિ વિહારી રે

પ્રેમ : ચંદા સૌમ્ય લલિત વિકસી છે જીવન વેશ રસાળી આજે

પ્રવેશ : સમાપ્ત

સુંદર ડીઝાઈન

સાથે

લેટેસ્ટ સ્લાઈડ

તથા

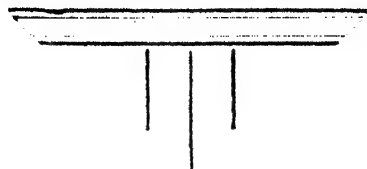
ખલોકો

માટે મળો :-

આર્ટિસ્ટ 'તનસુખ'

ગોપીપુરા-સુરત.

જીવનની નફરીઆત

તમારી અને તમારા ગૃહની.....

દરેક જાતની

હાર્દક લાસ

સીગારેટો, ચીરૂટો તથા ચાહ

—: તેમજ :—

હમારા સ્પેશીઅલ કીસ્મત સાથુ,

જે કપડાં ધોવામાં બીનહરીફ છે.....

..... ખરીદવા માટે યાદ રાખો

આસમાની ટોબેકો સ્ટોર્સ

બરાનપુરી બાગળ, ધૂપછાંવ હોટલ સામે-સુરત.

પ્રવેશ : ત્રીજો.

સ્થળ : ડીટેક્ટીવ દીનાનાથનો ડ્રોઈંગ રૂમ.

પાત્રો : દીનાનાથ, સુરેન્દ્ર, સરલા, મનહર, માયા, મોહન, નોકર.

(નોકર ડ્રોઈંગ રૂમમાં સાફસુફ કરી રહ્યો છે.)

દીનાનાથ : (ત્વરિત વેગે પ્રવેશી) હમણાં જ આવી પહોંચશે એ દોષિતના રૂમમાં હાંકી કઢાએલા નિર્દોષ ભાઈ બહેન ! રામા.....

નોકર : જી. સાહેબ.

દીનાનાથ : જો-હમણાં જ કોઈ અંદર આવે તેને કોઈપણ જાતની પૂછપરછ કર્યા વિના સીધા અંદર આવવા દેજો

નોકર : પણ સાહેબ, તમે તો કોઈને પણ અંદર આવવા દેવાની સાફ ના પાડી હતી.

દીનાનાથ : ખરાબર છે, પણ હવેથી આવવા દેજો.

નોકર : અને સરલા બહેન આવે તો ?

દીનાનાથ : અરે સરલા બહેન તો તારી શેઠાણી છે, મૂખાં, તેને આવવા દેવા માટે ના પડતી હશે ? જો જો એવી મૂખાંઈ કરતો ! નહિ તો નોકરીથી હાથ ધોવા પડશે સમજ્યો.

નોકર : વાંચ સાહેબ (સ્વ) આજે સાહેબ ખીલકુલ સુધરી ગયા લાગે છે. (જવું)

દીનાનાથ : (સ્વ) નિર્દોષને હાંકી કાઢવા જેટલી નીચતા બતાવતાં ન ધરાયો, તે તેને ફરીથી દ્વાર પર પણ આવતી અટકાવવાને રામાને ફરમાન ક્યું ! નીચ...બહેમી.....અનિચારી...મારી હરિઆળ સંસાર વાડીને વેરાન બનાવનાર એ બહેમ, ક્યાં છે ? તું ક્યાં છૂપાયો છે ?

સુરેન્દ્ર : (પ્રવેશી) હૃદયના આવેશ પર આ સમયે પણ સંયમ રાખવો જરૂરી છે. દીનેષ, સરલાના શ્રી સમાચાર ?

દીનાનાથ : આપના શુભ આશીર્વાદ ! સદ્બળ્યે આપનો હપદેશ સફળ થયો છે, મોટાભાઈ !

સુરેન્દ્ર : તો શું, સરલાને! પત્તો મળ્યો ?

દીનાનાથ : હા, મોટાભાઈ ! સરલાની સાથે મનહરનો પણ પત્તો મળ્યો. ઝેઝો બન્ને હમણાંજ અહિં આવી પહોંચશે.

સુરેન્દ્ર : પત્તો ક્યાંથી મળ્યો ?

દીનાનાથ : આપના કહેવા મુજબ સરિતા કિનારેથી.

સુરેન્દ્ર : સરલા...સરિતા કિનારે ?

દીનાનાથ : બહુકે મૃત્યુને આરે ! જો ઝે મનહર ત્યાં હાજર ન હોત તો આજ હું સરસાને ગૂમાવી બેઠો હોત.

સુરેન્દ્ર : એટલે, શું મનહરે સરલાને બચાવી લીધી ?

દીનાનાથ : હા મનહરેજ બચાવી લીધી.

સુરેન્દ્ર : પરંતુ મનહર સરિતા કિનારે ક્યાંથી ?

દીનાનાથ : મારા તિરસ્કારથી નવાજી ગએલ ઝે કર્તવ્યપંથી પોતાના જીવનની નિરાશા અને ગમગીનીને વિસારે મૂકવા સરિતાના કિનારા સમા ઝેઠાંત સ્થાનોમાં અસહ્ય વેદનાબરી જીવનપણો વ્યતિત કરી રહ્યો છે.

સુરેન્દ્ર : મેં નહોતું કહ્યું, દીનેશ, કે ઝેઝો બન્ને નિર્દોષ છે.

દીનાનાથ : કહ્યું હતું, મોટાભાઈ ! છતાં આ અવિચારી દીનેશે તે ન માન્યું અને આજ તેનું પરિણામ.....

નોકર : (પ્રવેશી) અરે સાહેબ ! માયા બહેન અને મોહનભાઈ બન્ને ગંભીર તકરાર.....

સુરેન્દ્ર : શું કહે છે ?

દીનાનાથ : સાચુંજ કહે છે. માયાના ગૃહસંસારમાં જરૂર આગ લાગી હશે. અને ઝે આગ લગાડવામાં દોષિત હું પોતે.

મોહન : (પ્રવેશી-સ્વ) આજ ઝેને જીવતો છોડું તો મારી સગી માના પેટનો નહિ. (સંતાપ છે)

મનહર : (સરલા સાથે પ્રવેશતાં) આવ બહેન ! વિના સંકોચે આમળ આવ.

દીનાનાથ : મનહર...મારો જીવનખંડુ...મનહર...

મનહર : દીનાનાથ...(બન્ને બેટી પડે છે).

સરલા : આ કેવો ગબ્બ ફરફાર.

મનહર : તમારી ના પાડવા છતાં તમારા દ્વારે આજ તીરસ્કારને વધાવવા હું ફરીથી આવ્યો છું.

દીનાનાથ : બસ કર, મનહર ! મારે સાંભળવાનું હવે કાંઈ જ બાકી નથી. તમારા બન્નેના હૃદયને આજ હું સારી રીતે ઝોળખી ગયો છું. મારા હૃદયનો એ બહેમ.....

મનહર : જો સંપૂર્ણપણે દુર થઈ ગયો હોય. તો સરલા બહેનને તમારા હૃદયમાં એનું પહેલાનું અચળ સ્થાન આપો. હું તમારા દ્વારે આવ્યો છું આજ એજ કાર્યને માટે.....

દીનાનાથ : એ હું ક્યારનો સમજી ગયો છું. સરલા, દેવી ! હું તારો અપરાધી છું. હું તને શું સ્થાન આપવાનો હતો. બલકે તું જ તારા હૃદયમાં મને સ્થાન આપ મારા અપરાધની ક્ષમા આપી.

સરલા : નહિ. નહિ. દીનેષ, ક્ષમા તો માંગવાની મારે રહી છે. મારાજ વર્તને અને મારાજ આવેશે તમારા સુખછાંચે વિહરતા સંસારમાં કંકાશનું ઝેર રેડયું.

દીનાનાથ : નહિ. સરલા ! ઝેર મારા જીવનમાં નથી રેડાયું. રેડાયું છે એતો ખીચારી નિર્દોષ માયાના જીવનમાં.....

સરલા : જોહ ! એ ખોટા આક્ષેપ માયાના વર્તન ઉપર મેં મૂક્યો તે બદલ હું એની ગુન્હેગાર છું.

દીનાનાથ : તેતો કેવળ આક્ષેપ જ મૂક્યો. પરંતુ મારા એ અવિચારી વર્તનથી મોહને માયાને હાંકી કાઢી એના સંસારજીવનમાંથી.

સરલા : શું મોહન અને માયા વચ્ચે વિષ્ણવાદ ?

માયા : (પ્રવેશી) હા. સરલાબહેન ! એમાં કોઈનો દોષ નથી. દોષ મારા બાગ્યનો.

દીનાનાથ : નહિ માયા, મને પાપને પંથેથી પાછો વાળવા જોઈએ ઉદારતા દાખવનાર મારી બહેન, તારા સ્વર્ગીય સંસારને છીન્નબીન્ન કરનાર હું નરાધમ પોતેજ તારો દોષિત છું.

માયા : નહિ દીનાનાથ ! એતો જેવું માઈ ભાગ્ય, એમાં તમારો કોઈ દોષ નથી. તમારો એટલોજ મોટો ઉપકાર કે તમે મને નોકરીએ રાખી. મારી આર્થિક ચીંતા દૂર કરી.

સુરેન્દ્ર : એટલું બધું ઓછું આજીવાની શી જરૂર ? બહેન માયા ! ધીરજ ધરો. અમો સર્વે તમારી પડખેજ છીએ. અને સત્યની તો જગતમાં સદાયે જીતજ છે.

માયા : આપ વડીલનો ઉપદેશ શીરોમાન્ય છે.

સરલા : બહેન માયા, એ બાબતની તું જરાયે ચિંતા કરીશ નહિ. હું તારી અપરાધી છું. તો જરૂર, આજ કોઈપણ ભોગે મોહનના હૃદયનો બહેમ દૂર કરી મારા એ અપરાધના કલંકને ઘોષ નાંખીશ.

દીનાનાથ : સત્ય છે, માયા !

એકાંતના હાથે ચઢ્યો ને ભાન ભૂલ્યો દેહનું,
વ્યાપ્યો વિષય આ રોમમાં, ભૂલ્યો સ્વરૂપ હું સ્નેહનું.
માઈ ભયંકર પાપ એ ઇશ્વર કદી ના સાંખશે,
આ તક મળી છે તો, દીનુ એ પાપ ઘોષ નાંખશે.

મોહન : (સ્વ) બચ્યા મોહન ! આજ તો ભયંકર થાપ આધી.

સરલા : અને એ કાર્યને પાર ઉતારવામાં.....

દીનાનાથ : જોઈશે તો હું મનહરની મઠ્ઠ લાઇશ.

મોહન : (પ્રગટ થઇ) કોઈની પણ મઠ્ઠ લેવાની જરૂર નથી. સાહેબ, તમારા સર્વના શુન્દેગાર આ મોહનને આજ પોતાની ભૂલ સમજાઇ ગઇ છે.

દીનાનાથ : કોણ મોહન ?

સુરેન્દ્ર : હાથમાં ખંજર સાથે ?

મોહન : હા, મોટાભાઈ ! મને ક્ષમા કરો. હૃદયમાં ભરાઈ ચૂકેલ બહેનના આવેશમાં દીનુભાઈનું ખૂન કરવાના આશયથી જ હું અત્રે આવ્યો હતો.

મનહર : ખૂન કરવાના આશયથી ?

દીનાનાથ : હા, મનહર ! હું એ જ શિક્ષાને લાયક હતો.

મોહન : લેશમાન પણ નહિ, સાહેબ ! આપનો નોકર યદ્યપ્ત, આપનું ઘુણુ ખાત્રા છતાં આપના વર્તન ઉપર કુશંકા લાવી આપના જીવન ઉપર હુમલો કરવાનું નીચ પગલું ભરવા બદલ હું આપનો અપરાધી છું. મને ક્ષમા કરો.

દીનાનાથ : નહિ, મોહન ! તું મારો અપરાધી નથી પરંતુ.....

મોહન : માયાનો તો જરૂર છું.

માયા : એ તમારું ઉદાર દીલ બોલી રહ્યું છે, બાકી એમાં તમે કોઈ દોષિત નથી.

સરલા : તો શું, મોહન ! હવે તમારા હૃદયમાંથી માયા માટેની શંકા દૂર થઈ.

મોહન : સંપૂર્ણ રીતે. પરંતુ બહેન, માયા પાસેથી અપરાધની ક્ષમા.

માયા : કાળાંતરે પણ પત્ની પતિને ક્ષમા આપવા જેટલી યોગ્યતા નથી ધરાવી શકતી. મોહન ! આજ મને તો સરલાબહેનના જીવનમાં કંકાશનું સાધન થવા બદલ એમની ક્ષમા માંગવાની ધન્ય પળ સાંપડી છે.

સરલા : ભૂલે છે, માયા ! ક્ષમા તારે માંગવાની છે જ નહિ. દીનેષના શાંત સુખી જીવનમાં અવિચારી વર્તને ઉત્પાત મચાવી મુકવા બદલ હું એમના અપરાધમાંથી કદાપી મુક્ત થવાની નથી.

મનહર : અને સાથે તને એ અવિચારી સાહસના પંથે દોરી લઈ જવા માટે હુંયે ક્યાં ગુન્હેમાર નથી ?

દીનાનાથ : તું તો ગુન્હેગાર છે જ નહિ, મનહર ! બલ્કે તમે સર્વના જીવનમાં એક નહિ ને બીજી રીતે પણ દુઃખોની પરંપરા ઉપસ્થિત કરનાર હું પોતે જ દોષિત છું.

સુરેન્દ્ર : નહિ, દીનેષ ! જો ગણીએ તો તમે બધા જ એક રીતે દોષિત છો અને ન ગણીએ તો કાંઈ નહિ. ફક્ત તમારા હૃદયનો વહેમ... અને તમારું અવિચારી સાહસ એ જ આ રથાને દોષિત છે.

માયા : મોટાભાઈનો ઉલ્લેખ ખરેખર સાચો છે.

દીનાનાથ : તો પછી, સરલા... મેં હન... માયા... હવે એ ભૂતકાળની ભયંકર ઘટનાને બૂલી જાવ. વિધિના કાળ ચક્રરે ચઢી જીવનનો જે સુલલિત રમણીય પંથ વિસરી ગયા હતા, તે પંથ આજ ફરીથી પ્રાપ્ત થયો છે.....

સુરેન્દ્ર : પરંતુ મનહર ! તારું એકલવાયુ જીવન.....

મનહર : કોણે કહ્યું ? મારા જીવનને એકલવાયુ કહેવાની કોની તાકાત છે. આપ જેવા જીવન ઉપદેશક, દીનુભાઈ જેવા બાહ્ય કીટકીવ, અને સરલાબહેન સમી સરલ હૃદયી વ્યક્તિઓના સુલલિત સહવાસમાં મારા જીવનને એકલવાયુ કહેવાની કોણું હિંમત કરે ?

દીનાનાથ : છતાંયે કર્તવ્યપંથે પરિશ્રમોની પરંપરામાંથી પસાર થતું તારું જીવન.....

મનહર : મારી સરલાબહેનની સૌભાગ્ય મહુલીએ દારપાળ બની આનંદમાં વ્યતિત કરીશ.

દીનાનાથ : ધન્ય હો, મનહર ! તારા કુર્યાની ભર્યાં જીવનને...

સુરેન્દ્ર : મારા હજારોવાર ધન્યવાદ હો.

મનહર : આપની શુભ આશિષ ! મોટાભાઈ.

દીનાનાથ : મોહન.....તને પણ ધન્ય હો.....

અધિકાર સામે પણ કરે જે ભૂલના પડકારને,
અડગ એવા વિરલ નોકરને સદાયે ધન્ય છે.

મોહન : સત્તાભર્યું જીવન છતાં, સમ દ્રષ્ટિવાળું હૃદય જે,
અપકાર પર ઉપકાર કરનારા જીવનને ધન્ય છે.

દીનાનાથ : એકજ પતિવ્રત પર જીવનને હોમવા તૈયાર જે,
મક્કમ જીવન જીવનાર એ નારીજીવનને ધન્ય છે.

માયા : શિક્ષિત હૃદયમાં સ્નેહના ગૂંજર સાચા હો,
સત્તા વિષે પણ સમજને ધરનાર આવા હો.

સરલા : સ્વામી જીવનમાં પત્નીના કંઈક થએલા અપરાધ હો,
ને તે ગુન્હા અપનાવતાં સ્વામિ તે આવા હો.

દીનાનાથ : કર્તવ્ય પંથે અમેલા જે જીવનના અલિદાન હો,
આઝાદ આજે સમાજે યુવાન આવા હો.

મનહર : વિકટ સંજોગો વિષે પણ ધૈર્યને જ્યાં સ્થાન હો,
પરશ્રાંતિ કાજે જીવનને ધરનાર આવા હો.

સુરેન્દ્ર : સ્નેહી જીવનના સ્નેહમાં નિજ સુખના અલિદાન હો,
કર્તવ્યપંથી જીવનને ધરનાર આવા હો.

દીનાનાથ : જ્ઞેમ ને અવિચાર એ બન્ને જીવનના દોષ છે,
અજગા રહો એથી, જીવનમાં તો સદા સંતોષ છે.

(સર્વના હૃદય સંતોષ અતુભવે છે)

* ત્રીઅંકી નાટ્યપ્રયોગ : સમાપ્ત *

.....ટૂંકો.....

હસ્તરેખા સંબંધી ૨૫૧ ચિત્રો સાથે સરળ સમજૂતી આ
(Numerology) અંકશાસ્ત્રની મદદથી જીંદગીના કયા કયા વર્ષ ફળ
નીવડે તે દાખલા સાથે સમજાવતું, જ્યોતિષશાસ્ત્રની ૧૮૧ કુંડળીઓ દ્વારા પોતા
જન્મ પત્રિકાનું ફળ દર્શાવતું, સ્ત્રી પુરુષોને પોતાનું ભવિષ્ય સહેલાઈ
સમજાવવામાં માર્ગદર્શક થઈ પડે એવું સર્વોત્તમ પુસ્તક

હાથની ભાષા

ભાગ ૧-૨-૩ સા
સચિત્ર આવૃત્ત બં
પાના ૫૩૦

૨૫૧ હસ્તરેખાના ચિત્રો, ૧૧ અંકશાસ્ત્રના ચિત્રો અને ૧૮૧ માર્ગદર્શક
કુંડળીઓ; ૫૦૧ વિષયો સહિત કિંમત ૬-૪-૦ વી. પી. ખર્ચ ૦-૧૦

હાથની દથેળીમાં શું છુપાયું છે તે જાણવા માટે બધાને સતત ધન્યા રહ્યા
કરે છે. પરંતુ આ માટે હાથની ભાષાનો—તેવા ચિહ્નો, સંકેતો વિગેરેનો
અભ્યાસ કરવો જરૂરી છે. આ અભ્યાસ કરવા માટે હાથની ભાષા સંપૂર્ણ
પુસ્તક છે. આ પુસ્તકના પહેલા ભાગમાં ૩૯ પ્રકરણો આપવામાં
આયા છે. ૩૭૫ વિષયોની સમજ ચિત્રો સાથે સંપૂર્ણ આપી છે.

બીજે વિભાગ (Numerology) અંકશાસ્ત્રનો છે. આ અંકશાસ્ત્ર
પર ગૂજરાતી ભાષામાં એકપણ પુસ્તક હજુ સુધી પ્રગટ થયું નથી. જ્યારે
વિદેશમાં તેની જુદી જુદી ભાષામાં ભાષાઓ બદલે કરોડો નકલો ખરી
દેવાઈ છે. આ અંકશાસ્ત્રની મદદથી પોતાની જીંદગીના કયા કયા વર્ષ
ફળદાયી કે નુકશાનકર્તા છે. તે સરળ રીતે સમજાવ્યું છે. અને તેના પ
અનેક દાખલાઓ આપી એ, કેટલું બધું અગત્યનું અને સાચું છે
દર્શાવ્યું છે. આ વિભાગ વાંચી તે પ્રમાણે વર્તવાથી પોતાની જીંદગીન
ઉત્તમ વર્ષોમાં ભાગ્યે રૂપીઆ પેદા કરી શકાય છે.

ત્રીજે વિભાગ જ્યોતિષશાસ્ત્રનો છે. આમાં ૧૮૧ કુંડળીઓ આપી છે.
આ કુંડળીઓની મદદથી પોતાના જન્મ-માક્ષર સહેલાઈથી જોઈ શકાય છે, અને
તેમાં આવતા જુદા જુદા યોગોથી જીંદગીના સાચા ઉકેલમળી આવે છે.

માણસ માત્રને ઉપયોગી એવું આ પુસ્તક વસાવવા અત્રે અમારા

વાચક ભાઈબહેનોને આમહુલરી ભલામણ કરીએ છીએ.

શ્રી હરિહર પુસ્તકાલય ચુકમેલસ પબ્લીશર્સ ટાવરરોડ, સુરત.

